

พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

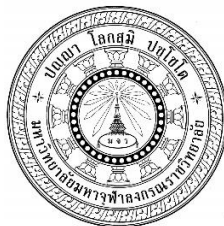
อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา

A STUDY OF BUDDHA'S METHOD OF FIVE PRECEPTS
COMMUNICATION FOR SUPPORTING SANTISUK VILLAGE,
PONG DISTRICT, PAYAO PROVINCE

พระปรีชา ขนติพล (ท้าวบวบผา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

พุทธวิธีการสื่อสารศิลป์ ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข
อำเภอปง จังหวัดพะเยา

พระปรีชา ขนติพิโล (ท้าวบุบผา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาธรรมนิเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

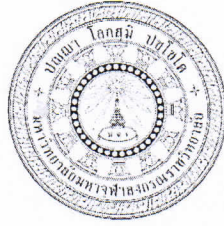
A Study of Buddha's Method of Five Precepts Communication for
Supporting Santisuk Village, Pong District, Payao Province

Phra Preecha Khantipalo (Thaobuppha)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Dhamma Communication)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิธีการสื่อสารศิลป์ ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิโกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร. ณัฏฐ์ ศรีดี)

(ดร. บุญเลิศ โอธสุ)

(รศ. กมล ฉายาวัดนะ)

(ผศ.ดร. ชยุต ภวภานันท์กุล)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร. บุญเลิศ โอธสุ

ประธานกรรมการ

รศ. กมล ฉายาวัดนะ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระปริชา ขนติพโล / ท้าวบุบผา)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข
อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัย : พระปรีชา ขนติพล (ท้าวบวบผา)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ธรรมนิเทศ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : ดร. บุญเลิศ โอธสุ ป.ธ.๘, พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา),
พธ.ม. (ธรรมนิเทศ), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- : รศ. กมล ฉายาวัฒน์ ว.บ. (วารสารศาสตร์),
ศศ.ม. (โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๖ กันยายน ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษาพุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข (๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย พบว่า โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพจากเอกสารภาคสนาม และการวิจัยเชิงปริมาณ ได้มาจากแนวคิดเรื่องศีล ๕ พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข โดยการใช้วิธีการวิจัยผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพจากเอกสาร ภาคสนาม และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยพุทธวิธีการสื่อสารได้มาจากแนวความคิดเรื่องศีล ๕ มามาเป็นแนวทางในการแก้ไขใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาศักยภาพทางกายภาพและจิตภาพให้ดีขึ้น ดังนี้ คือ ๑) พุทธวิธี ๒) การสื่อสารศีล ๕ นำมาทำการวิจัยกับแนวทางการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยาได้ต่อไป

ผลจากการวิเคราะห์และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรสามารถสรุปได้ว่า มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง ศีล ๕ ไปใช้นั้นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการดำเนินชีวิตที่เป็นหลักการปฏิบัติให้คนในสังคมสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข การมีศีลมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และการป้องกันปัญหาสังคมและชุมชนได้จากการควบคุมและขัดเกลาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ศีลจึงเป็นบรรทัดฐานของคนในสังคม สามารถขัดเกลาจิตใจของพุทธศาสนิกชน ข้อมูลทั่วไปแสดงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ๓.๙๓ อยู่ในระดับมาก

สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาได้วางหลักศีล ๕ ใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อเน้นทางด้านการปฏิบัติ นำมาประยุกต์การพัฒนาคุณภาพชีวิต และขัดเกลาจิตใจสะท้อนภาพให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนและ

(ข)

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในการประกอบสัมมาอาชีพให้เจริญก้าวหน้าและมีความสำคัญต่อการควบคุม
พฤติกรรมทางด้านกาย วาจา ใจ ในการดำรงชีวิตและทำให้ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีศีลธรรม จริยธรรม
และเกิดการปรองดองสามารถสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ชุมชน และลด ละ เลิก อบายมุข โดยส่วนใหญ่
ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเป็นชนเผ่าม้ง ที่ยังคงนับถือผีบรรพบุรุษ และใช้ควบคู่กับหลักศีล ๕ ในการ
ดำเนินชีวิตให้ยั่งยืนต่อไปอย่างสันติสุข

Thesis Title : A Study of Buddha's Method of Five Precepts
Communication for Supporting Santisuk Village,
Pong District, Payao Province

Researcher : Phra Preecha Khantipalo (Thaobuppha)

Degree : Master of Arts (Dhamma Communication)

Thesis Supervisory Committee

: Dr. Boonlert Otsu, Pâli VIII, B.A. (Society Studies Teaching),
M.A. (Dhamma Communication), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Assoc.Prof. Kamol Chayawatana, B.A. (Journalism),
M.A. (Historical Archeology)

Date of Graduation : September 26, 2017

Abstract

The objectives of the study were as follows: 1) to study the Five Precepts toward the Buddhist Communication in Santisuk village community, 2) to analysis of communicating method of the Five Precepts for quality development in Santisuk village, Pong District, Phayoa province.

The result of this research has used the Mixed Methods Research that combined of qualitative research and quantitative research.

The result of qualitative research has used interview method to 10 people and searching the documentary of Tipitaka and theory which concerns the Five Precepts was used as a tool to the successful life and enjoyed peacefully, Furthermore, the Five Precepts are important to the coexistence of people in society including society and community problems through the control and retirement of living behaviors.

The result of qualitative research from the frequency and percentage of respondents in total showed by mean at the high level of statistical significant level of 3.93.

Finally, the conclusion of this research results, concentration and focused on the best practice of the Five Precepts, applied the development of the quality of life and refined the mind that reflected on the better way of life and living in the community of Santisuk village morally. The suggestions in accordance of the Five Precepts toward the Buddhist Communication in Santisuk village community according to ethics, respected ancestral spirits and conjunction reasoning with the Five Precepts to live with a sustainable life in peace making.

กิตติกรรมประกาศ

ขอน้อมถวายอภิวันทนาการแด่พระรัตนตรัย วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากเหล่ากัลยาณมิตรหลายท่าน ที่ได้สงเคราะห์อุปถัมภ์ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอระบุนามท่านเหล่านั้นไว้เพื่อแสดงความอนุโมทนาขอบพระคุณและขอบคุณอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

พระราชปริยัติมุนี ผศ.ดร. อาจารย์ผู้สอนวิชาการใช้ภาษาบาลี พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร,ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ท่านพระอาจารย์ พระเมธีวราญาณ, ดร.ประธานคณะกรรมการสอบโครงร่าง วิทยานิพนธ์ พระมหาบุรณะ ชาตเมธ, ดร. อาจารย์ผู้สอนวิชาพุทธบูรณาการ ผู้เชี่ยวชาญคัมภีร์ พระพุทธศาสนา

ดร.บุญเลิศ โอธสุ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้อำนวยการหลักสูตรสาขาวิชา ธรรมนิเทศ ผู้ที่แนะนำเกือบทุกอย่างในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รศ.กมล ฉายาวัณณะ ประธานควบคุม วิทยานิพนธ์ อาจารย์ รศ.บำรุง สุขพรรณ อาจารย์ผู้สอนหลักการสื่อสารมวลชน อาจารย์ ผศ.รังษี สุนทนต์ ผู้เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎก และอาจารย์ผู้สอนวิชาพระไตรปิฎกศึกษา อาจารย์ ดร.จุฑามาศ วาริแสงทิพย์ อาจารย์ผู้สอนวิชาระเบียบวิธีวิจัย และเป็นผู้แนะนำเทคนิคการทำวิจัย อาจารย์ ผศ. ดร.ชยุต ภาวนันท์กุล อาจารย์ผู้สอนวิชาเทคนิคการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเทคโนโลยี การสื่อสารตะวันตก อาจารย์ ดร.ณสรัญ มหิทธิชาติกุล อาจารย์ผู้สอนวิชาเทคนิคการสื่อสาร และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยนวัตกรรมนำการตลาด ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร ผศ.ดร. บุญเลิศ จีรภัทร์ ที่เมตตา ตรวจเครื่องมือวิจัยให้สำเร็จด้วยดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกๆ รูป/คน และคุณกนกพร เทียรทอง เลขาธิการสาขาวิชาธรรมนิเทศ ที่ช่วยตรวจรูปแบบวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอกราบขอบพระคุณเจ้าอาวาสวัดกำแพง จังหวัดนนทบุรี ที่ได้ให้กระผมพักอาศัยวัด เพื่อปฏิบัติ ศาสนกิจ

ขอขอบพระคุณญาติโยมที่มีเมตตาให้การอุปการะและให้การสนับสนุนด้านการศึกษา ด้วยดีตลอดมา ขออนุโมทนาเจริญพร ขอขอบคุณบิดามารดาของข้าพเจ้า นายกอง ท้าวบุบผา และนางมัน ท้าวบุบผา ที่ได้ให้กำเนิด ดร.รวยพร ประสารศรี ที่มอบทุนการศึกษาตลอดหลักสูตรตั้งแต่ปริญญาตรี จนมาถึงปริญญาโท และขอขอบคุณ มูลนิธิเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดารในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนี (โครงการพระธรรมจาริก) ผู้ให้การสนับสนุนทุนการศึกษา ที่สนับสนุนทุนการศึกษามาโดยตลอด ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ พี่น้อง สาขาวิชาธรรมนิเทศ รุ่น ๒๘/ ๒๕๕๘ ทุก รูป/ท่าน พระมหาธีระยุทธ เขมธมโม ปธ.๘ ที่ให้ที่พักอาศัยในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ พระปิยะวัฒน์ ปิยวชิโร ที่ช่วยจัดทำเอกสาร พระมหาบุรพา อภิขุขวานนโท ปธ.๘ ผู้คอยชี้แนะและ แนะนำหนังสือค้นคว้า พระมหาชัชวาลย์ อนาลโย ปธ.๖ ผู้แนะนำการเขียนวิทยานิพนธ์ พระมหาอภิชาติ ปุณณจนโท ปธ.๗ ผู้แนะนำการสื่อสาร พระมหาสมศักดิ์ กิจจสาโร ปธ.๙ ที่ให้คำปรึกษาเรื่อง พระไตรปิฎกพระอภิธรรม และท่านต่อมาที่ได้ให้คำแนะนำและให้การปรึกษาทางด้านการใช้

(ฉ)

คอมพิวเตอร์และสถิติให้การสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ คือ พระนัฐฎิยากร รังสิสโร พระวิปัสสนาจารย์ และสำหรับคุณสุนทร จันทน์เวศน์ ที่ช่วยอุปถัมภ์เรื่องภัตตาหารแก่มุสิกษุสงฆ์ คุณธนพล เทพบันเทิง ที่สนับสนุนในเรื่องภัตตาหารและปัจจัยต่างๆในการศึกษา อุปกรณ์การเรียน ตลอดทั้ง ๒ ปีการศึกษาที่ผ่านมา คุณกัลยรัตน์ คำคุณเมือง ที่ช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่างๆ และทำกิจกรรมในการเรียนการสอนมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายบูชาแด่คุณพระศรีรัตนตรัย มอบเป็นถวายเป็นความกตัญญู กตเวทิตาคุณแด่ผู้มีพระคุณทุกท่าน คือ มารดา บิดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ และพุทธบริษัททั้งหลายที่มีอุปการคุณทุกๆ ท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จึงเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติด้วยกันทุกท่าน ทุกคน เทอญ

พระปรีชา ขนติพล (ท้าวบุบผา)

๒๖ กันยายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(ญ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฎ)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๐
๑.๙ ประโยชน์ที่ได้รับ	๑๒
๑.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒
บทที่ ๒ พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๑๓
๒.๑ ความหมายและความสำคัญของพุทธวิธีการสื่อสาร	๑๓
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับศีล ๕	๒๒
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎี SWOT	๓๑
๒.๔ การวิเคราะห์ SWOT โครงสร้างชุมชนเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๓๓
๒.๕ การวิเคราะห์ SWOT วัฒนธรรมที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๓๕
๒.๖ การวิเคราะห์ SWOT เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๓๘
๒.๗ การวิเคราะห์ SWOT การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๔๐
๒.๘ การวิเคราะห์ SWOT วิถีประชาธิปไตยในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๔๒
๒.๙ การวิเคราะห์ SWOT การสร้างสมานฉันท์ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๔๔
๒.๑๐ การวิเคราะห์ SWOT การสร้างสมานฉันท์ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๑๑ การวิเคราะห์ SWOT ประชาชนชาวบ้านและองค์ความรู้สมุนไพร ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๔๙
๒.๑๒ พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข	๕๐
๒.๑๓ สรุป	๖๑
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๖๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๒
๓.๒ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	๖๔
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๕
๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๗
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๗
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘
๓.๗ การสรุป อภิปราย และรายงานผล	๖๘
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๙
๔.๑ วิเคราะห์ผลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปาง จันทบุรี โดยวิธีสัมภาษณ์	๖๙
๔.๒ วิเคราะห์ผลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปาง จันทบุรี โดยการแจกแบบสอบถาม	๗๕
๔.๓ ผลการวิเคราะห์พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้าน สันติสุข	๗๘
๔.๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	๗๙
๔.๕ สรุป	๗๙
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๘๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๑
๕.๒ อภิปรายผล	๘๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๙
บรรณานุกรม	๙๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก	๙๓
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๙๔
ภาคผนวก ข หนังสือขออนุญาตให้นิติศาสตร์สัมภาษณ์เพื่องานวิจัย	๑๐๑
ภาคผนวก ค ข้อมูลทางสถิติ	๑๐๙
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	๑๑๓
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์	๑๑๘
ภาคผนวก ฉ คำถอดเทปสัมภาษณ์	๑๒๗
ภาคผนวก ช บทความวิจัย	๑๓๑
ภาคผนวก ซ รูปภาพกลุ่มผู้ให้การสัมภาษณ์งานวิจัย	๑๔๑
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	แสดงความถี่ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามเพศ	๗๕
๔.๒	แสดงความถี่ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามอายุ	๗๕
๔.๓	แสดงความถี่ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามอาชีพ	๗๖
๔.๔	แสดงความถี่ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามระดับการศึกษา	๗๖
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแปลผลพฤติกรรม สื่อสารศีล ๕ เพื่อการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปาง จังหวัด พะเยา	๗๗

คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬารัตนปิฎก ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช ๒๕๓๙ และคัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

การอ้างอิงพระไตรปิฎก ใช้อ้างอิงทั้งฉบับภาษาบาลี และภาษาไทย ใช้ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุถึงเล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น อง.จตุกก. (บาลี) ๒๑/๑๕๗/๑๖๒-๑๖๓ หมายถึง คัมภีร์ สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาตปาลิ ภาษาบาลี เล่มที่ ๒๑ ข้อที่ ๑๕๗ หน้าที่ ๑๖๒-๑๖๓ และ อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๕๗/๒๑๗ หมายถึง คัมภีร์ สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ภาษาไทย เล่มที่ ๒๑ ข้อที่ ๑๕๗ หน้าที่ ๒๑๗

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปปิณณาสก	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ติกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.เถร.	(ไทย)	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรคาถา	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการพัฒนาความคิด ความสามารถ ของประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่น เพื่อช่วยเหลือตนเองและชุมชนในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น ด้วยการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยได้รับความร่วมมือจากราษฎรและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดทิศทาง นโยบาย แนวทาง และกระบวนการในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่จุดหมายเบื้องต้น คือ ชุมชนที่สุขสมบูรณ์ รวมถึงสามารถจัดการกับภาวะการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้พึ่งตนเองได้ในการคิดตัดสินใจและการแก้ปัญหา ตลอดจนการตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม^๑ การพัฒนาจึงต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพตนเอง ชุมชนและสังคมในเชิงบูรณาการเพราะมนุษย์มีความสัมพันธ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อวัยวะทุกส่วนถ้าเกิดเหตุที่ใดก็จะกระทบทั้งหมด เพราะคนมีส่วนสัมพันธ์กันในชุมชนและเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน การพัฒนาที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข คือ การพัฒนาจิตใจโดยการจัดระเบียบพฤติกรรมทางกาย วาจาของคนในชุมชนให้เป็นปกติ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ศีล^๒ ถือเป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำก่อนการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เพราะจะส่งผลถึงการมีชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ส่งผลให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข

หมู่บ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหวัดพะเยา ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมอยู่เป็นชุมชนเผ่าม้งนับถือผีบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบันที่ตั้งถิ่นฐานของราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ราษฎรบุกรุกทำลายป่า ปลุกไฟเผา ขาดการศึกษา เสพฝิ่น ค้ายาเสพติด มีการเบียดเบียนชีวิต ทรัพย์สินผู้อื่น เมาสุรา ค้าฝิ่น มีความยากจน กระทั่งมีพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ว่า “ประชาชนยังไม่มีความเข้าใจว่า การบุกรุกทำลายป่า จะทำให้เกิดภัยพิบัติตามมา และส่งผลต่อระบบนิเวศวิทยา การมีที่ดินทำกิน ๕ ไร่ หากมีความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะสามารถมีอยู่มีกินได้ จึงควรช่วยกันเพื่อให้ประชาชนเข้าใจ มีชีวิตที่ดีขึ้น” จากนั้นได้รับการพัฒนา

^๑นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์, กลาพัฒนากร กรมการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ราไทยเพรส จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๗๙.

^๒ดูรายละเอียดใน อก.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๘๗/๑๕๕. ศีล ๕ หมายถึง สิกขาบท ๕ ประการ ที่เป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา คือ ๑) ห้ามฆ่าสัตว์ ๒) ห้ามลักทรัพย์ ๓) ห้ามประพฤติดิฉินในกาม ๔) ห้ามพูดปด ๕) ห้ามดื่มสุราของมึนเมาทุกชนิด.

จากหลายหน่วยงาน ให้ราษฎรได้รู้จักการทำพืชไร่ และเรียกชุมชนใหม่ว่าชุมชนบ้านสันติสุข เกษตรกรเริ่มรู้จักการทำพืชไร่ ทางภาคอื่น ๆ เช่น ข้าวโพด ทำไร่นาเป็นขั้นบันได แต่ยังคงขาดหลักที่พึ่งทางจิตใจ ปัจจัยสำคัญคือการขาดแคลนพระสงฆ์เข้าไปเผยแผ่หลักธรรมคำสอนอย่างต่อเนื่อง เพราะยังไม่มีวัดตั้งอยู่ ทำให้เกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุขส่วนใหญ่ไม่รู้จักการพัฒนาตนเอง ในการนำหลักธรรมไปใช้ในการดำรงชีวิต เกษตรกรมุ่งเน้นการหาเลี้ยงชีพ ส่วนใหญ่จะปลูกพืชชนิดเดียวกัน ผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายสูง รายได้ต่ำ ทำให้เห็นแก่ตัว แข่งแย่งชิงทำมาหากิน เป็นสาเหตุให้ชุมชนขาดความสามัคคี หากเกษตรกรรู้จักนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ไปใช้ในการพัฒนาชุมชน จะทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาตนเองและประพัตต่อกันทางกาย ทางวาจา อย่างเรียบร้อย รักษาระเบียบวินัยที่ดีของตนและชุมชน มีอาชีพสุจริต สิ่งเหล่านี้ถือเป็นหลักมนุษยธรรมพื้นฐานสากล ในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนา เพราะ “การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ต้องมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ มีความเป็นธรรม และต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมจึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน”^๓

จุดแข็ง ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความสามัคคี ซึ่งได้อาศัยพึ่งพากันในการร่วมกันเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม เช่น ประเพณีปีใหม่ม้ง ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างเต็มที่ และจริงจัง เช่น ให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ ช่วยเรื่องแรงงาน หรือให้ยืมที่ทำกิน ให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย และช่วยเหลือในเรื่องประกอบพิธีกรรม แม้ว่าผู้ที่ถือผีบรรพบุรุษเดียวกัน “ตัวตู่กลัว” สามารถจะจัดพิธีกรรมงานศพในบ้านของกันและกันได้ โดยปกติชาวแม้วจะหลีกเลี่ยงไม่ให้ญาติพี่น้องของตนไปตายในบ้านเรือนผู้อื่นที่นับถือผีบรรพบุรุษไม่เหมือนกัน

จากสภาพปัญหาของสังคมดังกล่าว ส่งผลต่อเกษตรกรในชุมชนบ้านสันติสุข ตำบลขุนควรง อำเภอปางงิ้ว จังหวัดพะเยา ประสบปัญหา โดยเฉพาะทางด้านการเกษตรกรรม เกษตรกรขาดความรู้ ขาดผู้ให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง จึงนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจจากหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานมีนโยบายให้ชุมชนได้รับการปรับปรุงพัฒนาฟื้นฟูให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านสันติสุขให้ดีขึ้น จนกลายมาเป็นหมู่บ้านสันติสุข ที่ราษฎรก่อตั้งชุมชนเป็นไปเพราะการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐเป็นส่วนใหญ่หากเป็นเพียงนโยบายที่ไม่ได้กระจายไปสู่เกษตรกรทั้งหมดของชุมชน เพราะยังขาดความต่อเนื่องในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาชุมชน เพื่ออยู่ร่วมกัน ซึ่งมนุษย์ควรมีพื้นฐานทางศีลธรรม จริยธรรมสากลทุกคนคือ พื้นฐานหลักศีลธรรมในศีล ๕^๔ ไปใช้ในการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ปัญหาการล่องละเมิดในชีวิต ทรัพย์สิน และจัดระเบียบกาย วาจา ใจ ของ

^๓ จินตนา สุจิตานนท์, การศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๕.

^๔ ดุราลัยละเอียดใน อ.จตฤก. (ไทย) ๒๑/๑๓๗/๒๐๕.

เกษตรกรในชุมชนที่อยู่ร่วมกันให้ใช้หลักแห่งความเมตตา เชื่อมโยงในการพัฒนาคนให้เข้าถึงธรรมทุกระดับเพื่อบรรลุประโยชน์สุขส่วนตน และส่วนสังคม อันได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม มีการรวมตัวกันแบบองค์รวม เพื่อเศรษฐกิจที่ดีในชุมชนอย่างยั่งยืน อยู่ดี มีสุขและเข้าถึงจุดหมายทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นหลักแห่งความประพฤติดีพื้นฐานของมนุษย์ หลักการของศีล กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจจะดีถ้ามีศีล^๕ เพราะศีลเป็นเครื่องจัดวางพื้นฐานเตรียมสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อย มั่นคงเพื่อจะได้ทำงานอื่น ๆ ให้มั่นคง เมื่อคนอยู่ในศีล ไม่มีอาชญากรรม ไม่มีภัยต่อชีวิต ทรัพย์สิน ศีล จะทำอะไรก็ปลอดภัย สะดวก ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีน้ำใจซื่อตรง เกื้อหนุนกันเป็นกระแงที่สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อเกษตรกรมีความศรัทธา รักษาศีล ๕ โดยทั่วกัน ศีล ๕ จะนำความสุขมาสู่ชุมชนเพราะความถึงพร้อมแห่งโภคะ ย่อมมาจากผู้ประพฤติปฏิบัติตามหลักการคุณธรรมเบื้องต้นตามหลักการแห่งศีล ๕ และผู้ถึงพร้อมด้วยความสมบูรณ์แห่งศีลก็จะนำมาซึ่งโภคทรัพย์^๖ ทำให้ทุกคนได้รับประโยชน์สุขด้วยความมีฐานะที่ดีขึ้น การที่คนในชุมชนสามารถประพฤติปฏิบัติ อยู่ร่วมกันในชุมชนด้วยความเรียบร้อยก็จะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและเป็นสุขต่อไป

แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานเข้าไปช่วยให้เกษตรกรในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเกิดการพัฒนาศักยภาพในการแก้ปัญหาชุมชนได้ หากยังทำได้ไม่เต็มที่เพราะต้องเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง ผู้นำ บุคคล^๗ หากหลักพุทธธรรมมีผลไม่จำกัดกาล แม้ว่าปัจจุบันโลกจะเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ พุทธธรรมสามารถให้ผลได้ทันทีที่ปฏิบัติ เช่น หลักเบญจศีล^๘ จะส่งผลให้ได้รับความสุขในชีวิต ทรัพย์สิน เป็นคำสอนเพื่อให้มนุษย์ทุกคนรู้วิธีการเพื่อบรรลุประโยชน์สุขในปัจจุบัน อันได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อมุ่งเลี้ยงตัวเองเป็นหลักและเพื่อการค้าเป็นรอง รู้จักแบ่งปัน มีการดูแลระบบการผลิตแบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาระบบนิเวศในชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และร่วมรักษาระบบนิเวศธรรมชาติของสัตว์ป่า สิ่งมีชีวิต สิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลเป็นกระบวนการเยียวยา รักษา พื้นฟู คุณภาพชีวิต คำนึงความอุดมสมบูรณ์ของชีวิตทุกชีวิตในชุมชนให้อยู่ร่วมกันโดยอิงอาศัยต่อกันทั้งหลักคุณธรรมที่ได้จากการรักษาศีล ๕ คือหลักเบญจธรรม^๙

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๐, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ผลิธัมม์ ในเครือบริษัท เทพ แอนด์ โฮม จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๗๓๙.

^๖ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๖/๓๐๔.

^๗ กรมการพัฒนาชุมชน, **เอกสารวิชาการ : องค์ความรู้การพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บีทีเอส เพรส จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๖๑.

^๘ ดุรายละเอียดใน **อง.ทสก (ไทย) ๒๔/๑/๑.**

^๙ ดุรายละเอียดใน **อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๓๗/๒๐๖.**

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาพุทธวิธีในการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ แนวทางการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีอะไรบ้าง

๑.๔ สมมติฐานการวิจัย

๑.๔.๑ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขสนับสนุน และส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักศีล ๕ อย่างสม่ำเสมอ

๑.๔.๒ ความแตกต่างด้านรายได้ทำให้ประชาชนรักษาศีล ๕ ต่างกัน

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเลือกกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง คือ ศึกษาชุมชนบ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยนำเสนอแบบบรรยาย (Descriptive Research) จากแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) สำหรับขอบเขตในการวิจัยนี้จะดำเนินการวิจัยตามขอบเขตที่กำหนดไว้ ๔ ส่วน ได้แก่

๑.๕.๑ ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี ๒ ประเภท ได้แก่ ข้อมูลการค้นคว้าจาก คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ หนังสือ ตำรา เอกสาร รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ บทความทางอินเทอร์เน็ต

๑.๕.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ผู้มีส่วนร่วมในชุมชนและกลุ่มเกษตรกร ชุมชนบ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

ภาคสนามทั้งหมด เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตพูดคุย และการสนทนากลุ่มย่อย จำนวน ๑๐ รูป/คน (Focus Group Discussion) โดยมีการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้งานวิจัย บรรลุวัตถุประสงค์ ดังรายนามต่อไปนี้ ได้แก่

- ๑) พระครูวรวงศ์คุณารักษ์ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอโป่ง
- ๒) พระครูบรรพตธรรมโสภิต ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลขุนคว
- ๓) พระอธิการสมชัย ชยลงกร ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดบ้านสบขาม
- ๔) นายกมล เสวกวิหารี ตำแหน่ง พัฒนาการ อำเภอโป่ง
- ๕) นายศรีมูล ศรีวิชัย ตำแหน่ง กำนันตำบลขุนคว
- ๖) นายนาค บุญเทพ ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนคว
- ๗) นายจำลอง เออไชยยา ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล
- ๘) นางวะ แซ่ว่าง ปราชญ์ชาวบ้าน
- ๙) นางสมพร ตาจุมปู ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลขุนคว

- ๑๐) นางสาวสารภี มีปาน ตำแหน่ง พัฒนาการประจำตำบลขุนคว

๑.๕.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ที่ลงพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนคว อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา

๑.๕.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสาร การสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพุทธรูปวิธีการสื่อสารศิลป์ ๕ เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชน บ้านสันติสุข อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ในระยะเวลา ๙ เดือน โดยแบ่งเป็น ๓ ช่วงระยะเวลา ดังนี้

ช่วงที่ ๑ ศึกษาภาคทฤษฎี ระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ช่วงที่ ๒ ศึกษาข้อมูลภาคสนาม ระหว่างเดือนสิงหาคม – ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ช่วงที่ ๓ วิเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ พุทธวิธี หมายถึง การจัดการของพระพุทธเจ้า หรือการประกาศธรรมตามแนวทางการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยนำคำสอนของพระพุทธเจ้าตามหลักศีล ๕ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาศักยภาพทางกายภาพและจิตภาพให้ดีขึ้น

๑.๖.๒ การสื่อสาร หมายถึง การนำหลักธรรมคำสอนตามหลักศีล ๕ ไปเผยแพร่ในกลุ่มเกษตรกรชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เพื่อให้เกษตรกรมีการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

๑.๖.๓ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมายถึง กลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ม้ง ที่อาศัยอยู่ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหวัดพะเยา

๑.๖.๔ เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ชาวประมง ผู้ที่เลี้ยงสัตว์ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปาง จังหวัดพะเยา

๑.๖.๕ ศีล ๕ หมายถึง สิกขาบท ๕ ประการ ที่เป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา คือ ๑.ห้ามฆ่าสัตว์ ๒.ห้ามลักทรัพย์ ๓. ห้ามประพฤติดินในกาม ๔. ห้ามพูดปด ๕. ห้ามดื่มสุราของมึนเมาทุกชนิด

๑.๖.๖ แนวทางการสื่อสารศีล ๕ หมายถึง แนวทางการประยุกต์ใช้ศีล ๕ เพื่อพัฒนาชุมชนของเกษตรกร ซึ่งได้รับฟังจากพระสงฆ์ผู้สอน

๑.๗ ทบทวนเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๑ วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๑.๑ พุทธทาสภิกขุ ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “อิทัปปัจจยตา” กล่าวไว้ว่า ความรู้ที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบ และทำให้ทรงตรัสรู้หรือบรรลุอิสรภาพหลุดพ้นจากความทุกข์ กล่าวคืออิทัปปัจจยตา ซึ่งถือว่าเป็นกฎธรรมชาติ หรือธรรมชาติของสรรพสิ่งโดยที่ อิทะ แปลว่า นี้ ปัจจยตา แปลว่า ความเป็นปัจจัยให้เกิด หรือปัจจัยการซึ่งรวมความได้ว่า หมายถึง สภาพตามธรรมชาติที่ว่า “เมื่อสิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ ย่อมเกิดขึ้นถ้าไม่มีสิ่งนี้ ๆ เป็นปัจจัย สิ่งนี้ ๆ ก็ไม่เกิดขึ้น” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อิทัปปยตา ย่อมหมายถึง สภาพที่สรรพสิ่งล้วนสัมพันธ์กันอย่างเป็นปัจจัยต่อกันและกัน อันหมายรวมถึงการที่มนุษย์ทั้งโลกและธรรมชาติแวดล้อมทั้งหมดล้วนอยู่ในระบบเดียวกัน หรือมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งหากขาดส่วนหนึ่งส่วนใดไป ระบบก็มิอาจดำรงอยู่ได้อย่างปกติ

๑.๗.๑.๒ ประเวศ วะสี ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “พุทธเกษตรกรรมกับสานติสุขของคนไทย” กล่าวไว้ว่า ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ต้องมีเบญจขันธ์ ประกอบด้วย ๑) จิตใจมีธรรมะ ขยัน ไม่โลภ มีสันโดษธรรม จะกำหนดแบบแผนการผลิต ทำให้เกิดการสมดุลทางเศรษฐกิจ ๒) แบบแผนการผลิตเพื่อกินเองใช้เอง ต้องทำหลายอย่าง เป็นเกษตรผสมผสาน มีกินมีใช้ครบ ธรรมชาติแวดล้อมสมดุล ๓) ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม เกิดขึ้นเพราะมีแบบแผนการผลิตดังกล่าวและไม่โลภ ๔) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ผลิตเพื่อกินเองใช้เอง ความสมดุลธรรมชาติแวดล้อมกับพฤติกรรมไม่ฟุ่มเฟือย ทำให้เศรษฐกิจได้สมดุล พอกินพอใช้ ไม่ขาดทุน ไม่เป็นหนี้ ชีวิตสงบ ๕) ชีวิตชุมชน ระบบชีวิตมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้เคียง มีการสังสรรค์ เกิดวัฒนธรรมของ

ชุมชน มีวัดเป็นสถาบันชุมชนช่วยพัฒนาจิตใจเป็นศูนย์กลางการศึกษา สาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม เป็นสถานสังคมสงเคราะห์ เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจชุมชนที่มีธำตุขันธ์ เกาะกุม เป็นปกติ และมีจิตวิญญาณ มีใช้ชุมชนที่มีธำตุขันธ์แตกสลาย และไร้จิตวิญญาณ^{๑๐}

๑.๗.๑.๓ ภัทรพร สิริกาญจน ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในงานพัฒนาชนบท” กล่าวไว้ว่า พระสงฆ์ได้ใช้หลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาไปประยุกต์กับวิถีชีวิตของชาวบ้าน คือ (๑) การการปลูกฝังธรรมะในจิตใจ หมายถึง การหล่อหลอมความคิด ทศนคติ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต หลักธรรมสอนให้เห็นว่าสิ่งทั้งหลายไม่อยู่โดดเดี่ยว แต่มีความสัมพันธ์ สอดคล้องเป็นเหตุปัจจัยต่อกัน เมื่อต้องการผลเช่นใดก็ต้องสร้างเงื่อนไขหรือเหตุปัจจัยเช่นนั้น เช่น เมื่อต้องการพ้นจากความยากจนก็ต้องขยันหมั่นเพียรและต้องแก้ไขสาเหตุของความยากจน เมื่อต้องการให้พืชผลเจริญงอกงามก็ต้องทำนุบำรุงและขจัดภัยของพืช เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่นๆ ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในพุทธธรรม คือ หลักอิทธิบาท ๔ ว่าด้วย ฉันทะ พอใจ วิริยะ ความพากเพียร จิตตะ ความเอาใจใส่ วิมังสา หมั่นไตร่ตรองงานที่ทำ อันเป็นผลให้การทำงานมีผลดี ทำให้การทำงานมีความรอบคอบถี่ถ้วน และเกิดประโยชน์มากที่สุดมีคุณภาพที่สุด (๒) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการเดินทางสายกลาง หมายถึง การลงมือประกอบการทำมาหากินด้วยตนเองโดยทำเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ทำนา และเลี้ยงปลาร่องนาไปด้วย หรือทำไร่แบบผสมผสาน ปลูกพืชหมุนเวียน ในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจแบบผสมผสานนี้จะได้ผลดีต่อเมื่อผู้ประกอบการใช้วิธีการเดินทางสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนา คือ มีเป้าหมายในการเลี้ยงตนเองเท่านั้นตามหลักกินอยู่แต่พอดี จึงไม่มีความจำเป็นที่จะขยายงานให้มีขนาดใหญ่โตเกินความจำเป็นในการดำเนินชีวิต ไม่หวังผลทางการค้าและกำไรธุรกิจ ผู้ทำสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข มีชีวิตที่เรียบง่าย และสันโดษ (ความพอใจในอัตภาพ) ผู้ที่ประกอบอาชีพโดยพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจจึงเป็นผู้เดินทางสายกลางพวกเขาไม่รวยล้นฟ้า แต่ไม่ลำบากยากจนสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข

๑.๗.๑.๔ ไพฑูรย์ มิกุล ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “ลักษณะสังคมไทยสมัยการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ไม่เน้นเอาเงินเป็นตัวตั้งแต่มุ่งเน้นที่ความเป็นผู้เจริญทุกด้าน เช่น การพึ่งตนเอง ความเพียร ความประหยัด ความมีเหตุผล ความพอประมาณ หรือมีขณิมาปฏิบัติ การต้องใช้ความรู้ การมีสติ การมีปัญญา โดยสรุป ต้องมีความถูกต้องในทุก ๆ ด้าน แม้ใช้คำว่าเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่เป็นวิถีแห่งชีวิตพอเพียง เศรษฐกิจธรรมนิยม เป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตที่มีศีลธรรมอันนำไปสู่สภาวะ ความสมดุลเป็นธรรมและความร่มเย็นเป็นสุข อนึ่ง ในการพัฒนาประเทศด้าน

^{๑๐} ประเวศ วะสี, พุทธเกษตรกรรมกับศาสนาสันติสุขของคนไทย, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๐).

สาธารณูปโภคภายนอก เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า เชื้อเพลิง เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงแง่
 ด้อยของการพัฒนา เช่น ด้านทรัพยากร วัฒนธรรม เงินออม รายได้ และผลกระทบด้านจิตใจต่อวัตถุ
 ที่สร้างขึ้นมานั้นในแง่ลบก็มาเช่นเดียวกัน เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะเช่นนั้นได้ต้อง
 ทำลายทั้งสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ระบบครอบครัว และโครงสร้างทางสังคมชนบท แต่มิได้
 ทำให้ชนบทเจริญขึ้น คนยากจนก็ไม่ได้มีขึ้น แต่กลับยากจนลง ต้องสูญเสียที่ทำกิน

๑.๗.๑.๕ อภิชัย พันธเสน ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “เรื่องการพัฒนาอย่าง
 ยั่งยืน” กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางไปสู่ความยั่งยืน โดยได้เสนอว่า การประกอบ
 กิจกรรมทางเศรษฐกิจตามหลักพุทธธรรม นั้นคือ “ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก และ
 ไม่เบียดเบียนผู้อื่น” ซึ่งแตกต่างจากเหตุผลในความหมายตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่
 ส่งเสริมให้มนุษย์แสวงหาประโยชน์เฉพาะตน ทั้งนี้ท่านได้ประมวลหลักประกอบอันมีเหตุผลจากพระ
 ราชดำรัส ๙ ประการ (๑) ใช้เทคโนโลยีเหมาะสม (๒) ใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (๓) เน้น
 การใช้แรงงานคนมากกว่าเทคโนโลยีหากไม่เกิดผลเสียกับผลิตภัณฑ์ (๔) มีขนาดการผลิตเหมาะสม
 (๕) ไม่โลภและไม่เน้นกำไรระยะสั้น (๖) ซื่อสัตย์สุจริตไม่เอาเปรียบ (๗) กระจายความเสี่ยงด้วยมี
 ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนผลผลิตได้ง่าย (๘) ลดความเสี่ยงโดยเฉพาะจากการก่อหนี้จน
 เกิดความสามารถจัดการ (๙) ใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นและผลิตเพื่อสนองในท้องถิ่นเป็นหลัก

๑.๗.๒ วิทยานิพนธ์

๑.๗.๒.๑ พระธรรมธรรวเรเดชา อคฺคเตโช (พรหมเสนา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
 พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเกษตรกรรมอินทรีย์ตามแนวพุทธธรรม “พบว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกร
 หลังจากเลิกใช้สารเคมีได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หลักธรรมที่เกษตรกรนำมาใช้คือ ความรู้จัก
 พอประมาณ โภชนะมัตตัญญูตา ภาวนา ๔ และอริยมรรคมีองค์ ๘ โดยแนวทางการพัฒนาคุณภาพ
 ชีวิตเกษตรกรตามแนวพุทธธรรม ควรประกอบด้วยแนวทางการสร้างความร่วมมือแบบบูรณาการ
 กล่าวคือ วัด หน่วยงานราชการ และชุมชน จะต้องร่วมมือกันในการดำเนินการ และควรส่งเสริมให้
 เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการประกอบเกษตรกรรมอินทรีย์อย่างยั่งยืน”^{๑๑}

๑.๗.๒.๒ พระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมฺพณฺโญ/ทองสินธุ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง
 “การเกษตรแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน” พบว่า เกษตรแนวพุทธเป็นการเกษตรที่ถือเอา
 แม่แบบหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือหลักความเป็นสายกลางในการทำงาน ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและ
 ผู้อื่น ดำเนินกิจกรรมด้วยหลักทฤษฎีมิกัตตะ คือประโยชน์ในปัจจุบันที่คฤหัสถ์พึงถือเอามาปฏิบัติใน
 การทำงาน คือ มีความเพียร ขยัน ไม่เกียจคร้าน รู้จักรักษา และปกป้องดูแลกิจการที่ดำเนินการอยู่ให้
 ปลอดภัยหรือมีภูมิคุ้มกันที่ดี ผู้แนะนำที่ดี และรู้จักใช้จ่ายทรัพย์ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม มี

^{๑๑} กระทรวงมหาดไทย, ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและเศรษฐกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 ส่วนท้องถิ่น ๒๕๔๑), หน้า ๑ – ๒.

หลักสำคัญ ๕ ประการ คือ ด้านจิตใจเป็นที่พึ่งตนเอง ด้านสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใช้และจัดการอย่างฉลาด ด้านเทคโนโลยีและด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ โดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาการเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตรเชิงพุทธเพื่อให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนและถาวรต่อไป^{๑๒}

๑.๗.๒.๓ พระมหาจุลศักดิ์ จุลลวฑฺฒโน (รณน้อย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิดและวิธีแก้ปัญหาเศรษฐกิจแนวพุทธของปราชญ์อีสาน” พบว่า วิธีการที่จะนำสู่การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจนั้นอาจทำได้หลายวิธี แต่ทำให้เศรษฐกิจของชาติมั่นคงและยั่งยืนในอนาคตนั้น เป็นสิ่งที่สังคมควรคำนึงโดยการพึ่งตนเอง และการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองนั้นทำให้เกษตรกรที่เป็นผู้ผลิต และดำรงชีพตามแนวทางนี้ไม่เพียงแต่จะ “พออยู่ พอกิน” ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่จะ “อยู่ดี มีสุข” ในระยะต่อไปอีกด้วย ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชนสามารถจัดความยากจนของชาวบ้านได้ เมื่อชาวบ้านมีสถานะเศรษฐกิจดีขึ้นก็มีอำนาจซื้อมากขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมเจริญขึ้นและเป็นความเจริญอย่างมั่นคง^{๑๓}

๑.๗.๒.๔ ปราณี หมอนทองแดง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทิศทางการพึ่งตนเองในสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป” พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ ในส่วนของปัจจัยภายในชุมชน คือ (๑) ผู้นำชุมชน (๒) แรงจูงใจของชาวบ้านที่ต้องการเข้าร่วมโครงการหรือองค์กรที่เสริมสร้างหลักประกันในชีวิต (๓) โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีการประกอบกิจกรรมทางเกษตรหลายอย่างโดยเฉพาะระบบการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม (๔) โครงสร้างทางการเมือง มีวัด บ้าน โรงเรียน มีความสามัคคีเข้มแข็งและมีการจัดระบบการจัดการกับความขัดแย้งภายในชุมชน (๕) โครงสร้างทางสังคม เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน ความเป็นปึกแผ่น บูรณาการ (๖) การมีองค์กรเพื่อช่วยเหลือตนเองส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ระบบตลาด และนักการเมือง^{๑๔}

๑.๗.๒.๕ พิมาน วงศ์อภัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง” พบว่า ลักษณะที่แสดงถึงการพึ่งตนเองขององค์กรประชาชนมี ๖ ประการ คือ (๑) มีกิจกรรมที่สนองตอบความต้องการของสมาชิก (๒) มีผลกำไรจากการดำเนินงาน (๓) มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ (๔) มีการตัดสินใจที่ดำเนินงานที่เป็นอิสระ (๕) มีการปรับตัวเพื่อความมั่นคง (๖) มีการกระจายผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและเสมอภาค ในด้านปัจจัยที่ส่งเสริมให้

^{๑๒} ดิเรก ฤกษ์ห่วย, “การส่งเสริมการเกษตรในยุคไร้พรมแดน”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : agri.stou.ac.th [๑๑ ก.ค. ๒๕๕๗].

^{๑๓} พระอภิธรรมปิฎก (ป.อ.), “พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์”, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๓.

^{๑๔} บรรจบ บรรณรุจิ, “ปฏิจสมุปาบท กระบวนธรรมเพื่อความเข้าใจชีวิต”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๕), หน้า ๑.

องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง พบว่าปัจจัยที่สำคัญได้แก่ (๑) ผู้นำหรือกรรมการที่มีลักษณะความตั้งใจ ซื่อสัตย์ ยอมรับความคิดเห็นจากสมาชิกทำงานเป็นทีม (๒) การบริหารงาน จัดโครงสร้างการทำงาน วางข้อกำหนดระเบียบต่าง ๆ หาทางแก้ไขร่วมกันกับสมาชิกและกรรมการ (๓) สมาชิกมีทัศนคติและเข้าใจในวัตถุประสงค์ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (๔) กระบวนการกลุ่ม (๕) สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมการเมือง (๖) นักพัฒนา นักคิด (๗) องค์กรที่สนับสนุน (๘) พนักงาน และเจ้าหน้าที่ทำงานด้วยความสุจริต จริ่งใจ รักการพัฒนามากกว่าค่าตอบแทน^{๑๕}

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่า แนวคิดพุทธเกษตรกรรม เรื่องการบูรณาการ และเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งได้นำวิชาการทางพุทธศาสนาและศาสตร์สมัยใหม่ได้ศึกษาไว้อย่างละเอียดลึกซึ้งและสามารถนำมาใช้ในการอ้างอิงและเป็นแนวความคิดในการศึกษาวิจัยต่อไป สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นก็มีการศึกษาวิจัยไว้อย่างละเอียด หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกษตรแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน ศึกษาชุมชนเกษตรกรรมในจังหวัดพะเยา เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเกษตรกรรมอินทรีย์ตามแนวพุทธธรรมเพื่อชุมชนที่ยั่งยืน ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ซึ่งข้อมูลข้างต้นยังไม่เพียงพอและครอบคลุมที่จะประยุกต์ใช้สำหรับชุมชนเกษตรกรรมเป็นการทั่วไป เนื่องจากเป็นข้อมูลในระดับจังหวัด ระบบภูมิภาค และมุ่งตอบเฉพาะบางมิติ ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งนำข้อมูลปฐมภูมิซึ่งเป็นข้อมูลที่จะเก็บรวบรวมใหม่จากชุมชนเกษตรกรรมที่กระจายอยู่ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร จำนวน ๑ ชุมชน มาสังเคราะห์องค์ความรู้พุทธเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยที่ทบทวนมาแล้ว

๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวิธีผสม (Mixed Methods) ได้ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

(๑) แบบสอบถามเชิงลึก (In-depth Interview Form) โดยได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน

(๒) กล้องบันทึกภาพ และอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วทำการตรวจสอบข้อมูล หลังจากได้ข้อมูลมาจากภาคสนามแล้ว ตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีตรวจสอบแบบ ๓ เสา (Triangulation Method) คือตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลใน ๓ แหล่งที่แตกต่างกันคือ เวลา สถานที่ และ บุคคลผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

^{๑๕} กาญจนา แก้วเทพและกนกศักดิ์ แก้วเท, “การพึ่งตนเองศักยภาพในการพัฒนาชนบท”, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๙.

แล้ว จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ๓ วิธี คือ (๑) นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เชิงอุปมัย (๒) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (๓) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนและมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑.๘.๑ การดำเนินงานวิจัยเชิงเอกสาร มีขั้นตอน ดังนี้

๑.๘.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการศึกษารวบรวมจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

๑.๘.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษารวบรวมจากหนังสือ ตำราเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ เว็บไซต์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องทางวิชาการ โดยมีการแบ่งเนื้อหาการรวบรวมออกเป็น ๒ เรื่อง

๑) เรื่องเกษตรกรรมและการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรม ศึกษาความหมาย ความสำคัญ แนวคิด กระบวนการบริการจัดการในการพัฒนาและการเข้าถึงปัญหาของชุมชน เหตุปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเกษตรกรรมเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม วิธีการศึกษาใช้การอ่านเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุป

๒) เรื่องการศึกษาการเผยแผ่หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศึกษาโดยทำการรวบรวมหลักการทำการเกษตรหรือเกษตรกรรมและแนวคิดการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมที่เข้ากันได้หรือที่เทียบเคียงได้กับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา วิธีการศึกษาใช้การอ่านเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุป

๑.๘.๒ การดำเนินงานภาคสนาม

ผู้วิจัยจะได้ศึกษากลุ่มเกษตรกรรมชุมชน บ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอบึงจังหวัดพะเยา ในระยะเวลา ๘ เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน เมษายน – ธันวาคม ๒๕๕๙ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑.๘.๒.๑ ศึกษาความเป็นมาของการกำหนดเป้าหมาย การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของชุมชนเกษตรกรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรมในมิติต่างๆ เช่น มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ กระบวนการของการจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสอบถามประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเอง กับผู้นำชุมชน คณะกรรมการกลุ่มกิจกรรม เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรเอกชนชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอบึงจังหวัดพะเยา จำนวน ๓๐ คน

๑.๘.๒.๒ ศึกษาและการดำเนินงาน ที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มกิจกรรมและชุมชนเกษตรกรรม รวมทั้ง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการบันทึกจากการสังเกต และใช้แบบสอบถามประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเอง กับผู้นำชุมชน ผู้แทนคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ผู้แทนสถาบันการศึกษา และผู้แทนด้านศาสนา ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา จำนวน ๓๐ คน

๑.๘.๒.๓ แบบแผนการเผยแผ่ศิลป์ ๕ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสอบถามประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเอง กับกลุ่มเกษตรกรชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอบง จังหวัดพะเยาจำนวน ๓๐ คน

๑.๘.๒.๔ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่จากการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม และแหล่งข้อมูลอื่นๆ รวมทั้งวิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินผลการวิจัยในภาคสนาม ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค นำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ความรู้พุทธเกษตรบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน การศึกษาการเผยแผ่หลักศิลป์ ๕ เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมแบบอินทรีย์ หมู่บ้านสันติสุข อำเภอบง จังหวัดพะเยา เชียงพรรณา

๑.๙ ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑.๙.๑ สามารถนำพุทธวิธีในการสื่อสารศิลป์ ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข นำไปใช้ได้จริง

๑.๙.๒ สามารถนำแนวทางการสื่อสารศิลป์ ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบง จังหวัดพะเยา

๑.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงปริมาณ และเป็นการวิจัยแบบผสมผสานพุทธวิธีการสื่อสารศิลป์ ๕ เพื่อการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบง จังหวัดพะเยา ดังนี้

จากกรอบนี้ก็จะนำไปสู่การวิจัยในพื้นที่ของเกษตรกรชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบง จังหวัดพะเยาต่อไป

บทที่ ๒

พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

ในบทนี้เป็นการศึกษา ความหมายและความสำคัญของพุทธวิธีการสื่อสาร แนวคิดเกี่ยวกับศีลห้า ความหมายของศีล ความสำคัญของศีล ๕ องค์ประกอบของศีล ๕ แนวคิดเกี่ยวกับ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในหมู่บ้านสันติสุข การสื่อสารศีล ๕ วิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ประเพณีกินข้าวใหม่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ความเชื่อและพิธีกรรม ความเชื่อเรื่องการทำผีหรือการลงผี ความเชื่อเรื่องการรักษาคนตกใจ ความเชื่อเรื่องการรักษาด้วยการเป่าด้วยน้ำ ความเชื่อเรื่องการปิดกวาดสิ่งที่ไม่ดีออกไป ความเชื่อเรื่องหมูประตู่ผี โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ ความหมายและความสำคัญของพุทธวิธีการสื่อสาร

๒.๑.๑ ความหมายของพุทธวิธีการสื่อสาร

คำว่า พุทธวิธีการสื่อสาร แยกออกเป็น ๒ คำใหญ่ ๆ คือ พุทธวิธี+การสื่อสาร คำว่า “พุทธวิธี” แยกออกเป็น ๒ คำ คือ พุทธ+วิธี = พุทธวิธี พุทธ (ตรงกับบาลีว่า พุทโธ) หมายถึงพระพุทธเจ้า, ผู้ตรัสรู้ หรือผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ซึ่งมีศัพทวิเคราะหว่า “ผู้ทรงตื่น ทรงปลุก ทรงกระทำให้ตื่นตัวจากความหลับไหลด้วยอำนาจสัมโมหะพร้อมด้วยทั้งวาสนา, ผู้ทรงเบิกบาน แจ่มใส ทรงกระทำความเบิกบาน แจ่มใส”^๑

คำว่า “วิธี” (ตรงกับบาลี ว่า วิธิ) หมายถึงการจัดการ ซึ่งมีศัพทวิเคราะหว่า “การจัดแจง”^๒ ดังนั้น เมื่อรวมคำเข้าด้วยกันก็เป็น พุทธวิธี หมายถึง การจัดการของพระพุทธเจ้า หรือการประกาศธรรมของผู้ตรัสรู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ในคัมภีร์พระวินัยมีข้อความบ่งบอกถึงพุทธวิธี เช่นว่า “อสกฺขิ โข ภควา ปญจวคฺคิเย ภิกฺขุ สญฺญาเปตฺติ แปลว่า พระผู้มีพระภาคทรงสามารถให้ภิกษุปัญจวคคิยินยอม

^๑ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙, ราชบัณฑิต), ศัพทวิเคราะห, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเซียง, ๒๕๕๐), หน้า ๔๗๐ – ๔๗๑ : (สวาสนสมโมหนิตาย พุชฺฌติ ปุชฺฌติ ปุชฺฌนํ กโรตฺติ พุทฺโธ, พุทฺ ธาตุในความหมายว่า ตื่น ต ปังจย, พุชฺฌติ วิกสฺติ พุชฺฌนํ วิกสนํ กโรติ พุทฺโธ, พุทฺ ธาตุในความหมายว่า เบิกบาน ต ปังจย).

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑๔: วิธิยเตติ วิธิ = การจัดแจง, วิ.บทหน้า ธาตุในความหมายว่า ทรงไว้ อี ปังจย, ลบสระหน้า).

ได้แล้ว”^๓ อภิกษุขันฑ์ ภนเต เสยฺยถาปิ ภนเต นิกฺขุชิตฺตํ วา อุกฺกุขเชยฺย ปฏิจฺจนนํ วา วิวเรยฺย อนธฺกาเร วา เถลปฺชฺโชตํ ธาเรยฺย จกฺขฺมนโต รูปานิ ทกฺขณตฺติ เอวเมว ภควตา อนกฺปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต พระองค์ทรงประกาศธรรมแจ่มแจ้งโดยประการต่าง ๆ เปรียบเหมือนบุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่ผู้หลงทาง หรือตามประทีปในที่มืดด้วยตั้งใจว่า คนมีตาดีจักเห็นรูป^๔

ส่วนคำว่า การสื่อสาร ตรงกับ นิเทศ หมายถึง การติดต่อ , การแสดง , การสัมพันธ์ระหว่างกันและกันทุกรูปแบบของมนุษย์ (นิเทศ แปลว่า แสดง, คำจำแนกออก ก.ชี้แจง, แสดง, จำแนก (บาลี นิเทศ, สันสกฤต นิเทศ)^๕

ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Communication” คำเต็มของคำว่า “การสื่อสาร” เป็นคำที่มาจากคำว่า “นิเทศศาสตร์” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Communication Art” แปลว่า “ศาสตร์แห่งการสื่อสาร” ซึ่งรวมถึงการสื่อสารทุกรูปแบบของมนุษย์

อนึ่ง คำว่า “การสื่อสาร” แยกเป็น ๒ คำ คือ สื่อ+สาร= การสื่อสาร คำว่า “สื่อ” หมายถึง บุคคลหรือสิ่งที่เป็นตัวกลาง ให้ติดต่อกันได้ มาจากคำว่า “Medium” หรือ “Media” ซึ่งเป็นภาษาละติน แปลว่า กลาง, อยู่ตรงกลาง หรือตัวกลางที่นำความรู้ ความคิด และทัศนคติจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร” ส่วนคำว่า “สาร” หมายถึง แก่นเนื้อแท้

พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงให้ความหมาย “นิเทศศาสตร์” เอาไว้ว่า “เป็นวิชาสื่อสารไปยังมวลชนโดยทางใดก็ตาม ไม่จำเพาะทางหนังสือพิมพ์ เช่น การสื่อสารทางการละครก็เข้าอยู่ในนิเทศศาสตร์ การสื่อสารมวลชนทางอื่นนอกจากทางหนังสือพิมพ์ เช่น ทางวิทยุทางโทรทัศน์ ก็เข้าอยู่ในนิเทศศาสตร์”^๖

การสื่อสาร Communication หมายถึง กระบวนการของการถ่ายทอด (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) โดยผ่าน สื่อ (Channel) เพื่อให้เข้าใจตรงกัน หรืออาจกล่าวได้ว่าการสื่อสาร (Communication) หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้อื่นหรือสิ่งที่มีชีวิตด้วยการใช้สัญญาณ เช่น การพูดกิริยาท่าทาง หรือสัญญาณวิทยุ (Communication is activity or process of giving information to other people or living

^๓ วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๒/๑๒, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๒/๒๐.

^๔ วิ.ม. (บาลี) ๔/๒๗/๒๓, วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๗/๓๔.

^๕ บุญเลิศ ศุภดิolk, ศัพท์สื่อสารมวลชนทั่วไป, หน้า ส. ๒๖.

^๖ ราชบัณฑิต, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๕๘๘.

things, using signal such as speech, body movements, or radio signal) ซึ่งเรียกว่า การประกาศ หรือการประชาสัมพันธ์ก็ได้^๗

๒.๑.๒ แนวคิดในการสื่อสาร

การสื่อสารนี้เกิดจากแนวความคิดที่ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการ หรือการแลกเปลี่ยน โดยมีสาระสำคัญที่ว่า ผู้สื่อสารทำหน้าที่ทั้งผู้ส่ง และผู้รับข่าว ในขณะเดียวกัน ไม่อาจจะบ่งว่าการสื่อสารเริ่มต้นและสิ้นสุดที่จุดใด เพราะถือว่า การสื่อสารมีลักษณะเป็นวงกลม และไม่มีที่สิ้นสุดผู้รับข่าว และผู้ส่งข่าวนอกจากจะทำหน้าที่ทั้งการเข้ารหัส และถอดรหัสแล้วยังเป็นผู้ก่อให้เกิดข่าวสาร และกำหนดพฤติกรรม^๘

๒.๑.๒.๑ โรเจอร์ (Rogers, 1976) ได้ให้ความหมายของการติดต่อสื่อสารว่าเป็นการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิด หรือการกระทำต่าง ๆ โดยมีเจตนาที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมในที่นี้ หมายถึง การเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกโดยเปิดเผย

๒.๑.๒.๒ แบลโลว์ กิลสัน และโอดิออร์น (Ballow, Gilson and Odiorne, 1962) ได้กล่าวว่าการติดต่อสื่อสารในองค์การหมายถึง การแลกเปลี่ยนคำพูด อักษร สัญลักษณ์ หรือข่าวสาร เพื่อให้สมาชิกในองค์การหนึ่งได้เข้าใจความหมายและสามารถเข้าใจฝ่ายอื่น ได้ ซึ่งถ้าพิจารณาในทางการบริหารองค์การอาจจะกล่าวให้ชัดเจนขึ้นได้ว่า การติดต่อสื่อสารคือ การกระจายหรือสื่อความหมายเกี่ยวกับนโยบาย และคำสั่งลงไปยังเบื้องล่าง พร้อมกับรับข้อเสนอแนะความเห็นและความรู้สึกต่าง ๆ กลับมา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดในการสื่อสารไว้ โดยคำว่า “Communication” หรือในภาษาไทย เรียกว่า “การสื่อสาร” นั้น มีความหมายที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน ดังนี้

๒.๑.๒.๓ คาร์ล ไฮ โอฟแลนด์ (Carl Hovland) และคณะ ได้ให้ข้อคิดว่า “การสื่อสารคือกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (โดยปกติเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน) เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร)”^๙ ในทัศนะความคิดเห็นนี้ เห็นว่าการสื่อสารมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของผู้รับสาร

^๗ ประมะ สตะเวทิน, **หลักนิเทศศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^๘ จาระโน แกลโกศล, **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๐ หน้า ๔๖-๕๐.

^๙ Jurgen Ruech and Gregory Bateson, **Communication : The Social Matrix of Psychiatry**, (W.W. Norton and Company Inc., New York 1951.) p.561.

๒.๑.๒.๔ เจอร์เกน รอยซ์ และเกรกอรี เบทสัน (Jurgen Ruesch and Gregory Bateson) ได้ให้ทัศนะว่า การสื่อสารไม่ได้หมายความถึงการทอดทอดด้วยภาษาพูดและภาษาเขียนที่ชัดแจ้ง และแสดงเจตนารมณ์เท่านั้น แต่การสื่อสารรวมไปถึงกระบวนการทั้งหลายที่คนมีอิทธิพลต่อกันด้วย คำนิยามนี้ยึดหลักที่ว่า การกระทำและเหตุการณ์ทั้งหลายมีลักษณะเป็นการสื่อสารหลักมีผู้เข้าใจการกระทำและเหตุการณ์เหล่านั้น หมายความว่า ความเข้าใจการกระทำและเหตุการณ์เหล่านั้น หมายความว่า ความเข้าใจที่เกิดขึ้นแก่คน ๆ หนึ่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงข่าวสารที่คน ๆ นั้นมีอยู่และมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น^{๑๐}

ทัศนะจากความเห็นนี้ การสื่อสารคือกระบวนการที่สื่อเจตนารมณ์เพื่อความเข้าใจในเจตนารมณ์ของผู้ส่งสาร

สรุปแนวคิดในการสื่อสารได้ว่า การสื่อสาร เป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) สื่อสิ่งหนึ่งไปยังผู้อื่น เพื่อถ่ายทอดข้อมูลต่าง ๆ และกิริยาทางสังคมซึ่งจะครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย

๒.๑.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

ทฤษฎีการสื่อสารความหมายของคำว่าทฤษฎี คือ ข้อความที่อธิบายข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วได้รับการตรวจสอบและได้รับการยอมรับกันพอสมควรดังนั้นทฤษฎีการสื่อสาร จึงน่าจะหมายถึง คำอธิบายข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ของกระบวนการสื่อสารที่ตรวจสอบแล้ว หรือยอมรับกันแล้วตามสมควร นั่นก็คือ ยอมรับว่าหากเกิดปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์เช่นนั้น จะเรียกเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นว่า "ทฤษฎีการสื่อสาร" ทฤษฎีการสื่อสารในที่นี้ประกอบด้วยคำ ๒ คำ คือ "ทฤษฎี" และ "การสื่อสาร" ลองพิจารณาที่แบบจำลองการสื่อสารถ้าเราพิจารณาว่าแบบจำลองคือ คำอธิบายง่าย ๆ ในรูปของการเขียนรูปความจริงหรือข้อเท็จจริงที่ต้องการอธิบาย อาจจะอธิบายเป็น แผนภาพ แผนภูมิ กราฟสัญลักษณ์ใด ๆ ซึ่งโดยสรุปอาจจะกล่าวว่า แบบจำลองก็คือ ทฤษฎีหรือตัวแทนของทฤษฎีที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริงอย่างง่าย ๆ ดังนั้น แบบจำลองการสื่อสาร ก็น่าจะหมายถึง ทฤษฎี หรือตัวแทนของทฤษฎีไม่ว่าจะเป็น กราฟ แผนภาพ แผนภูมิต่าง ๆ ที่อธิบายการทำงานหรือกระบวนการทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถเข้าใจได้อย่างง่าย ๆ นั่นเอง^{๑๑}

ข้อความที่อธิบายถึงเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางการสื่อสาร ที่เกิดขึ้นแล้วได้รับการตรวจสอบและยอมรับกันตามสมควรนี้ หากจะพิจารณาอย่างง่าย ๆ เราอาจจะมองไปที่ประเด็นของ

^{๑๐} David Berlo, *Components of Berlo's Model of Communication*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : Businessstopia, <http://www.businessstopia.net/con>, [วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐].

^{๑๑} ธนวดี บุญลือ, “ทฤษฎีและแบบจำลองพื้นฐานของการสื่อสาร” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร, นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ๒๕๔๑ หน้า ๗๐.

การแบ่งประเภทของการสื่อสารก็ได้ เช่นการแบ่งประเภทของการสื่อสารโดยแบ่งตามขนาดของสังคม (Social Organization) หรือแบ่งตามจำนวนของผู้ร่วมในกระบวนการสื่อสารหรืออาจจะแบ่งตามความแตกต่างระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร นั้นหมายความว่าคำจำกัดความที่ให้ไว้ในแต่ละประเภทของการสื่อสารก็คือทฤษฎีหรือข้อความที่อธิบายถึงเหตุการณ์และปรากฏการณ์ทางการสื่อสารว่า หากมีลักษณะเช่นนี้จะเรียกว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารภายในตัวเอง การสื่อสารสาธารณะหรือการสื่อสารมวลชน

ทฤษฎีการสื่อสาร คือ การอธิบายการสื่อสารในด้านความหมาย กระบวนการองค์ประกอบ วิธีการ บทบาทหน้าที่ ผล อิทธิพล การใช้ การควบคุม แนวคิดของศาสตร์ต่าง ๆ แนวโน้มอนาคต และปรากฏการณ์เกี่ยวกับการสื่อสาร แต่การอธิบายต้องมีการอ้างอิงอย่างมีเหตุผลที่ได้จากหลักฐานเอกสาร หรือปากคำของมนุษย์

เราแปลคำนี้มาจากภาษาอังกฤษที่ว่า communication theory ซึ่งมีความหมายครอบคลุมกว้างขวาง รวมไปถึง theory of communication (ทฤษฎีของการสื่อสาร) theories in communication (ทฤษฎีในการสื่อสาร) theories for communication (ทฤษฎีเพื่อการสื่อสาร) และ theories about communication (ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร)

๑) ทฤษฎีเพื่อการสื่อสาร เกิดขึ้นมานานก่อนที่จะมีการศึกษาในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ เริ่มด้วยปรัชญาพุทธและปรัชญากรีก ที่ว่าด้วยการคิดและการพูด หลักวิธีการเผยแพร่ศรัทธาของศาสนาคริสต์ ทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองต่าง ๆ ว่าด้วยเสรีภาพของการแสดงออกตั้งแต่ก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส ทฤษฎีทางการแพทย์และสรีรวิทยาที่ว่าด้วยประสาทกับการรับสารและสมรรถภาพในการส่งสารของมนุษย์ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์และจิตบำบัดของ فروยด์ รวมไปถึงหลักและทฤษฎีต่าง ๆ ว่าด้วยภาษา สังคม และวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่เป็นทฤษฎีของสาขาต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นทฤษฎีแนวปฏิบัติเพื่อการสื่อสารภายในบุคคล ระหว่างบุคคล การสื่อสารในกลุ่มหรือการสื่อสารในสังคมใหญ่ แม้แต่ภายในสาขานิติศาสตร์ ก่อนที่จะมีการสถาปนาเป็นสาขาการศึกษาในยุโรปและอเมริกาตอนต้น ศตวรรษที่ 20 ความรู้ที่ได้มาจากการปฏิบัติงานวิชาชีพวารสารศาสตร์ ก็ยังมีบทบาทเป็นทฤษฎีหลักเพื่อการปฏิบัติเรื่อยมา จนกระทั่งกลายเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่สหรัฐอเมริกาขยายไป เจริญเติบโตที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ อังกฤษ และออสเตรเลีย ในช่วง ๒๐ ปี ก่อนศตวรรษที่ ๒๑

๒) ทฤษฎีของการสื่อสาร (Theory of communication) หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มหาวิทยาลัยในสหรัฐได้พัฒนาการศึกษานิติศาสตร์ที่เน้นสอนการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ (professional practice) ไปสู่การศึกษาวิชาชีพเพื่อสร้างทฤษฎีแนวปรัชญาวิทยาศาสตร์ โดยแรงผลักดันส่วนหนึ่งจากอิทธิพลทางปัญญา (intellectual influence) ของนักวิชาการที่อพยพมาจากยุโรป อาทิ ลูอิน และลาซาร์สเฟลด์

ทฤษฎีของการสื่อสารจึงเริ่มก่อตัวขึ้น โดยค่อย ๆ แยกจากทฤษฎีทางสังคมวิทยา จิตวิทยา และภาษากลายมาเป็นศาสตร์ใหม่ในตัวของมันเองที่เรียกว่าการสื่อสารมวลชน (masscommunication study) มุ่งวิจัยผลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเมือง สังคม และวัฒนธรรม เราเรียก ทฤษฎีแนวปรัชญาวิทยาศาสตร์ในระยะเริ่มแรกนี้ว่า ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน (Mass Communication Theory) ซึ่งจะได้เห็นได้จากผลงานของวิลเบอร์ ชรามม์ เมลวิน เดอเฟอร์ และ เดนิส แมคเคเวล

แต่กลุ่มทฤษฎีระบบ (Systems Theories) ของวีเนอร์ แชนนอน และวีเวอร์ (Wiener Shannon – Weaver) และในเชิงการสื่อสารของมนุษย์ (Human Communication) ของเบอร์โล (Berlo) รวมทั้งในเชิงการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ของไฮเดอร์ นิวคอมบ์ เฟสติเกอร์ และออสกูต (Heider-Newcomb-Festiger-Osgood) ส่งผลให้การศึกษา ด้านสื่อสารมวลชนขยายตัวออกไปครอบคลุมอาณาบริเวณของการสื่อสาร (communication spheres) ที่กว้างขวางขึ้น

๓) ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร (Theories about communication) ทฤษฎีแนวปฏิบัติ ในนิเทศศิลป์ และทฤษฎีแนวปรัชญาวิทยาศาสตร์ในนิเทศศาสตร์ ได้ร่วมกันสร้างความเจริญก้าวหน้า ให้แก่ทฤษฎีการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง สามารถผลิตบัณฑิตออกไปทำงานในวิชาชีพปีละมาก ๆ เฉพาะในประเทศไทย ซึ่งมีนักศึกษาในสาขานี้รวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่าห้าหมื่นคน มีบัณฑิตที่จบออกไปปีละหลาย พันคน ปัญหาที่บัณฑิตส่วนใหญ่ในประเทศต่าง ๆ ต้องเผชิญมีความคล้ายคลึงกัน คือไม่สามารถนำ ทฤษฎีไปใช้ปฏิบัติได้ ในวงการวิชาชีพที่ส่วนมากยังมีลักษณะอนุรักษ์นิยม (conservatism) อนุรักษ์ นิยมในแง่ที่นักวิชาชีพส่วนใหญ่ยังมิได้ศึกษาเล่าเรียนมาโดยตรง และในแง่ที่ยังจะต้องผูกพันกับ ผลประโยชน์ของธุรกิจที่เป็นเจ้าของสื่อหรือเป็นผู้อุปถัมภ์สื่อโดยการให้โฆษณาหรือประชาสัมพันธ์

นักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีและความหมายเกี่ยวกับการสื่อสารไว้ ดังนี้

๒.๑.๓.๑ เดวิด เค เบอร์โล (David, K. Berlo, 1960) ได้ให้ทฤษฎีการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการเริ่มต้นจากผู้ส่งสาร ซึ่งอาจเป็นบุคคลคนหนึ่ง หรือกลุ่มคน ที่มีจุดมุ่งหมายใน การสื่อสารทำการส่งเนื้อหาข่าวสาร ซึ่งอาจเป็นคำพูด การเขียน สัญลักษณ์ โดยการเข้ารหัสสารผ่าน ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ไปสู่ผู้รับสาร ซึ่งผู้รับสารจะทำการถอดรหัสเพื่อรับสารนั้น ซึ่งกระบวนการ สื่อสารนี้ อาจเรียกทั่วไปว่า SMCR Model อันมีความหมายว่า องค์ประกอบของการสื่อสาร ทำให้ เห็นว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารได้ ดังนั้นจึงควรต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างเพื่อช่วยในการวางแผนการสื่อสาร โดยสามารถศึกษาได้จาก แบบจำลองการสื่อสารของ เดวิด เค เบอร์โล

รูปภาพที่ ๒.๑ แบบจำลอง SMCR เดวิด เค เบอร์โล (David, K. Berlo,

จากแนวคิดการสื่อสารของ Berlo นั้น จะเห็นปัจจัยร่วมระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร คือ ทักษะ ทัศนคติ ความรู้ ระบบสังคมและวัฒนธรรม นั้นหมายความว่า การสื่อสาร จะบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้ส่งสารจะต้องเข้าใจทัศนคติ ระบบสังคม วัฒนธรรมของผู้รับสาร เพื่อปรับทักษะทางการสื่อสารให้สอดคล้องต้องกัน^{๑๒}

ทฤษฎี SMCR นี้ นำมาอธิบายการสื่อสารมวลชนได้อย่างชัดเจน และได้รับความนิยมในการศึกษาการสื่อสารมวลชนอย่างมาก

สรุป แนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร ก็คือการอธิบายการสื่อสารในด้านความหมาย กระบวนการ องค์ประกอบ หลักการ วิธีการ บทบาทหน้าที่ ผล อิทธิพล การใช้ การควบคุม ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับการสื่อสาร สภาพปัญหาและแนวโน้มในอนาคต รวมทั้งการอธิบายแนวคิดของศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสื่อสารเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้อื่น หรือแก่สิ่งที่มีชีวิตด้วยการใช้สัญญาณ เช่น การพูด กิริยาท่าทาง หรือสัญญาณวิทยุ ที่มีความสัมพันธ์กันระหว่าง ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ซึ่งเรียกว่าการประกาศ หรือการประชาสัมพันธ์ได้

๒.๑.๔ วัตถุประสงค์ของพุทธวิธีการสื่อสาร

ในหัวข้อนี้ขอกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของพุทธวิธีการสื่อสารมีความเป็นมาหรือบทบาท และหน้าที่สำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมากมาตามมหาศาล สำหรับวัตถุประสงค์ของพุทธวิธีการสื่อสารนั้น อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธองค์ทรงมีวัตถุประสงค์ คือ

๒.๑.๔.๑ ผู้ส่งสาร ได้แก่ พระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ทรงสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารรู้แจ้ง เห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น

^{๑๒} David K” Berlo, **The process of Communication**, (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1960), p. 40-70.

๒.๑.๔.๒ สาร ได้แก่ ธรรม ซึ่งพระองค์ทรงสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารเห็นจริงได้ โดยทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลที่ผู้รับสารพูดคล้อยตามให้เห็นด้วยตนเอง

๒.๑.๔.๓ ช่องทางการสื่อ คือ วิธีการสื่อ เช่น การแสดงธรรม เป็นต้น ซึ่งพระองค์ทรงสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามสมควร โดยทรงแสดงธรรมมีคุณเป็นมัทศรรย์สามารถยังผู้ปฏิบัติตามให้ได้รับผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตน ส่วนผู้รับสาร ได้แก่ ผู้ฟังธรรม และรูปแบบวิธีการของพุทธวิธีการสื่อสาร เช่นรูปแบบสากัจฉาหรือสนทนา แบบบรรยายตอบปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับ^{๑๓}

๒.๑.๕ ความสำคัญของพุทธวิธีการสื่อสาร

ทฤษฎีการสื่อสารโดยรวมจัดว่าเป็นแก่นหรือองค์ความรู้ในทางนิเทศศาสตร์ที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาวิจัย และการปฏิบัติงานทางด้านนิเทศศาสตร์โดยตรง หรือโดยทางอ้อม โดยทางตรง อาทิ การสื่อสารมวลชน การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ โดยทางอ้อม อาทิ การสื่อสารภายในบุคคล (จิตวิทยา) การสื่อสารระหว่างบุคคล (จิตวิทยาและสังคมวิทยา) การสื่อสารภายในองค์กร (การบริหารองค์กร) การสื่อสารของประเทศ (รัฐศาสตร์) ในหัวข้อนี้ขอกล่าวถึงความสำคัญของการสื่อสาร ตามแนวคิดทางตะวันตก โดยมีองค์ประกอบความสำคัญของการสื่อสารเพื่อเกิดความสำเร็จของการสื่อสาร ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร การสื่อสารทั่วไปนั้นจัดว่า เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ นอกเหนือจากปัจจัยสี่ที่เป็นความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค แม้การสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นความตายของมนุษย์เหมือนกับปัจจัยสี่ข้างต้นแต่การที่จะได้มาซึ่งปัจจัยทั้งสี่นั้นย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือแน่นอน มนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม^{๑๔} ดังแนวคิดต่อไปนี้

สรุป ความสำคัญของพุทธวิธีการสื่อสาร มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา ทางนิเทศศาสตร์ที่จำเป็นต่อการทำงานและการวิจัยที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่นเดียวกับทฤษฎีในศาสตร์ทุกแขนง ทฤษฎีการสื่อสารมีประโยชน์ต่อชีวิต องค์กร สังคม และโลก ทั้งโดยทางตรงและการสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากเพียงใดและประกอบด้วยคนจำนวนมากเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคมที่นำมาซึ่งความสับสน ก่อให้เกิดความ

^{๑๓} อดิศักดิ์. (ไทย) ๒๐/๑๕๒/๔๖๑.

^{๑๔} Scott M. Cutlip, **Effective public Reation**, edition 8, (New York : Pearson Prentice Hall, 2000), p.424-425, อ้างในเนื้อหาวิทยานิพนธ์ การสื่อสารมวลชน บรรยายโดย ร.ศ.บำรุง สุขพรรณ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๙.

ไม่เข้าใจและความไม่แน่นอนแก่สมาชิกของสังคม ย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น ในปัจจุบันสื่อสารมวลชนได้มีบทบาทอย่างมากมาหลายทศวรรษต่อการเผยแผ่แพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของบุคคล กลุ่มชน องค์กรต่าง ๆ หลายระดับ ส่วนพุทธวิธีการสื่อสารก็ถือว่าเป็นปัจจัยหรือหัวใจหลักในการให้แนวทางชีวิต การดำรงอยู่ของมนุษย์ถ้าปราศจากการสื่อสารด้วยหลักพุทธวิธีแล้วก็ย่อมเดือดร้อนไปทุกแห่งหน ยากที่จะพบกับสันติภาพ ที่กำลังแสวงหากันอยู่ในระดับโลก

๒.๑.๖ ประโยชน์ของพุทธวิธีการสื่อสาร

๑) **การจัดเก็บข้อมูลได้ง่ายและสื่อสารได้รวดเร็ว** การจัดเก็บข้อมูลซึ่งอยู่ในรูปของสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ สามารถจัดเก็บไว้ในแผ่นบันทึกที่มีความหนาแน่นสูง แผ่นบันทึกแผ่นหนึ่งสามารถบันทึกข้อมูลได้มากกว่า ๑ ล้านตัวอักษร สำหรับการสื่อสารข้อมูลนั้น ถ้าข้อมูลผ่านสายโทรศัพท์ได้ด้วยอัตรา ๑๒๐ ตัวอักษรต่อวินาทีแล้ว จะส่งข้อมูล ๒๐๐ หน้าได้ในเวลา ๔๐ นาที โดยที่ไม่ต้องเสียเวลานานั่งป้อนข้อมูลเหล่านั้นซ้ำใหม่อีก

๒) **ความถูกต้องของข้อมูล** โดยปกติมีการส่งข้อมูลด้วยสัญญาณทางอิเล็กทรอนิกส์จากจุดหนึ่งไปยังจุดอื่นด้วยระบบดิจิทัล วิธีการรับส่งนั้นจะมีการตรวจสอบสภาพของข้อมูลหากข้อมูลผิดพลาดก็จะมีรับรู้และพยายามหาวิธีการแก้ไขให้ข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้อง โดยอาจให้ทำการส่งใหม่ หรือกรณีที่ผิดพลาดไม่มากนัก ฝ่ายผู้รับอาจใช้โปรแกรมของตนแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องได้

๓) **ความเร็วของการทำงาน** โดยปกติสัญญาณของไฟฟ้าจะเดินทางด้วยความเร็วเท่าแสง ทำให้การใช้คอมพิวเตอร์ส่งข้อมูลจากซีกโลกหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่งหรือค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถทำได้รวดเร็ว ความรวดเร็วของระบบจะทำให้ผู้ใช้สะดวกสบายอย่างยิ่ง เช่น บริษัทสายการบินทุกแห่งสามารถทราบข้อมูลของทุกเที่ยวบินได้อย่างรวดเร็วทำให้การจองที่นั่งของสายการบินสามารถทำได้ทันที

๔) **ต้นทุนประหยัด** การเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ต่อเข้าหากันเป็นเครือข่ายเพื่อส่งหรือสำเนาข้อมูลทำให้ราคาต้นทุนของการใช้ข้อมูลไม่แพง เมื่อเทียบกับการจัดส่งแบบวิธีอื่น นักคอมพิวเตอร์บางคนสามารถส่งโปรแกรมให้กันและกันผ่านทางสายโทรศัพท์ได้^{๑๕}

สรุปประโยชน์ของพุทธวิธีการสื่อสาร ประโยชน์ของการสื่อสารช่วยให้บุคคลเกิดความรู้สึกที่ดี เสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน โดยลดข้อแย้งที่เกิดความเข้าใจกัน ส่งผลให้เกิดความสามัคคีจนไปสู่งานบรรลุเป้าหมายของงานต่างๆ และในปัจจุบันของยุคดิจิทัลของศตวรรษที่ ๒๑ มีคอมพิวเตอร์ที่ช่วยในการสื่อสารด้านต่างได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

^{๑๕} ดูรายละเอียดใน พ.ร.บ. (ไทย) ๓๐/๑๔๓/๔๕๙-๔๖๐.

๒.๑.๗ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสารนี้เกิดจากแนวความคิดที่ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการ หรือการแลกเปลี่ยน โดยมีสาระสำคัญที่ว่า ผู้สื่อสารทำหน้าที่ทั้งผู้ส่ง และผู้รับข่าว ในขณะเดียวกัน ไม่อาจจะบอกว่าการสื่อสารเริ่มต้นและสิ้นสุดที่จุดใด เพราะถือว่า การสื่อสารมีลักษณะเป็นวงกลม และไม่มีที่สิ้นสุดผู้รับข่าว และผู้ส่งข่าวนอกจากจะทำหน้าที่ทั้งการเข้ารหัส และถอดรหัสแล้วยังเป็นผู้ก่อให้เกิดข่าวสาร และกำหนดพฤติกรรม การติดต่อสื่อสารว่าเป็นการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิด หรือการกระทำต่าง ๆ โดยมีเจตนาที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล^{๑๖} พฤติกรรมในที่นี้ หมายถึง การเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกโดยเปิดเผยการแลกเปลี่ยนคำพูด อักษร สัญลักษณ์ หรือข่าวสาร เพื่อให้สมาชิกในองค์การหนึ่งได้เข้าใจความหมาย และสามารถเข้าใจฝ่ายอื่น ได้ ซึ่งถ้าพิจารณาในทางการบริหารองค์การอาจจะกล่าวให้ชัดเจนขึ้นได้ว่าการติดต่อสื่อสารคือ การกระจายหรือสื่อความหมายเกี่ยวกับนโยบาย และคำสั่งลงไปยังเบื้องล่าง พร้อมกับรับข้อเสนอแนะความเห็นและความรู้สึกต่าง ๆ กลับมา

สรุปแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เป็นกิจกรรมที่ไม่หยุดนิ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน การเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ของการสื่อสารนั้น ที่จะเลือกกระบวนการของการสื่อสาร และปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้กับกิจกรรมทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้เพราะว่าไม่มีรูปแบบการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงชนิดเดียวที่สามารถนำไปใช้กับข้อมูลต่าง ๆ ทาง การสื่อสารได้โดยสมบูรณ์ช่วยให้ค้นพบความจริงใหม่ ๆ เกี่ยวกับการสื่อสาร เพราะการสื่อสารแต่ละรูปแบบย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ กันช่วยให้เกิดการคาดคะเนล่วงหน้าเกี่ยวกับการสื่อสารขึ้น และรูปแบบเหล่านี้จะช่วยให้คาดคะเนได้ว่า อะไรจะเกิดขึ้นในแต่ละสภาพของการสื่อสาร ซึ่งการคาดคะเนเหล่านี้จะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพช่วยให้สามารถหาวิธีมาวัดปัจจัย และกระบวนการในการสื่อสารต่าง ๆ ได้ เพราะรูปแบบการสื่อสารแต่ละอย่างมักจะมีลักษณะพิเศษที่เป็นของตัวเองในเรื่องเกี่ยวกับช่องทางของการสื่อสารหรือวิธีการส่งข่าว ซึ่งจะสามารถวัดข้อมูลที่ถูกรับส่งออกไปได้

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับศีลห้า

๒.๒.๑ ความหมายของศีล ๕

ความหมายของคำว่า “ศีล” ในพระพุทธศาสนานั้นมีปรากฏอยู่ในหลักธรรมคำสั่งสอนคือ ในพระไตรปิฎก รวมไปถึงคำอธิบายความที่ปรากฏในคัมภีร์พระอรรถกถา ฎีกา ทั้งนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวถึงความหมายของศีลไว้หลายแห่งด้วยกันดังนี้

^{๑๖} วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๒/, วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๒/๒๐.

ในมหานามสูตรอังคุตตรนิกาย อัญญกนิบาตพระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องศีล โดยเฉพาะศีล ๕ โดยทรงมุ่งถึงการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า “ มหานามะ เมื่อใดแล อุบาสกเป็นผู้เว้น ขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดิในกามเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เมื่อนั้นอุบาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านี้แล”^{๑๗}

ในกฎทนต์สูตร ทีฆนิกาย สีสันธวรรค พระพุทธเจ้าตรัสศีล โดยทรงเรียกว่า “สิกขาบท” โดยให้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจา ว่าการที่บุคคลผู้มีจิตเลื่อมใสสมทานสิกขาบททั้งหลาย คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการประพฤติดิในกาม เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท นี่เป็นยัญซึ่งใช้ทุนทรัพย์และมีการตระเตรียมน้อยกว่า แต่มีผลานิสงส์มากกว่ายัญสมบัติ ๓ ประการมีองค์ประกอบ ๑๖ กว่ำนิตยทานที่ทำสืบกันมา กว่่าวิหารทาน และกว่าสรรณคมน์^{๑๘}

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคพระพุทธโฆสาจารย์ ได้อธิบายความหมายของ ศีล ไว้ว่า คำว่า “ศีล” นี้ แปลว่า ปกติ คือทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด, แปลว่า เย็น คือทำให้เป็นคนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะขาดศีล, แปลว่า เกษม คือปลอดภัย ทำให้เบากายเบาใจ อีกอย่างหนึ่ง คำว่าศีลนี้ มีความหมายเป็น สีสนะ กล่าวคือเป็นมูลราก ส่วนคำว่า “สีสนะ” นี้ ก็คือกิริยาที่รวมเอาไว้อย่างดี หมายถึงความที่กรรมในทวารมีกายกรรมเป็นต้น ไม่กระจัดกระจายโดยความมีระเบียบอันดีอย่างหนึ่ง คือความเข้าไปรับไว้ หมายถึง ความเป็นที่รองรับ โดยความเป็นที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลายหรืออีกนัยหนึ่งว่า

ศีล คือ เจตนา หมายถึง เจตนางดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาตเป็นต้น ศีล คือ เจตสิก (ได้แก่ กุศลธรรม คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ) ของบุคคลผู้งดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

ศีล คือ การสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวมด้วยความรู้ สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม

ศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกาย หรือด้วยวาจาของผู้ที่สมทานศีลแล้ว

^{๑๗} อัง.อญฺญก. (ไทย) ๒๓/๒๕/๒๖๙.

^{๑๘} ที.สี. (ไทย) ๙/๓๕๒/๑๔๗.

ในคัมภีร์วิมุตติมรรค พระอุปติสสเถระ^{๑๙} กล่าวความหมายของศีลไว้ว่า

ศีล หมายถึง ศีระยะ ความเย็น สันติ ดีเลิศ การกระทำปกติและสภาพปกติตามธรรมชาติของทุกข์และสุข

ศีล หมายถึง ความเย็น มีอธิบายว่า ไม้จันทน์ที่มีความเย็นมากที่สุดช่วยทุเลาความร้อนของพิษไข้ในร่างกายได้ฉับไฉน ศีลก็ฉับนั้น คือ ช่วยทุเลาไข้ใจที่เกิดจากความสะดุ้งกลัวหลังจากศีลขาดและก่อให้เกิดปราโมทย์

ศีล หมายถึง สันติ มีอธิบายว่า ถ้าบุคคลมีศีล เขาจะมีความประพฤติเรียบร้อยไม่สร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้น^{๒๐}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีลคือ ข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจา ทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘^{๒๑}

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงแสดงทัศนะเรื่องความหมายของศีลไว้ว่า ศีล แปลตามศัพท์ว่า ปกติ หมายความว่า ความเป็นปกติเรียบร้อย (อย่างหนึ่ง) ความเคยชินลงรูปลงตัวติดอยู่ประจำอยู่ เป็นปกติ (อย่างหนึ่ง) ความเป็นปกติเรียบร้อย หมายถึง ความปกติเรียบร้อยของความประพฤติ เพราะเว้นการที่ควรเว้น ประพฤติการณ์ที่ควรประพฤติศีล ๕ หรือ เบญจศีล คือความประพฤติชอบทางกาย และวาจา การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน^{๒๒}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในหนังสือภูมิธรรมชาวพุทธว่า ศีล ๕ ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า ลิกขาบท ๕ หมายถึงข้อปฏิบัติในการฝึกตน, ข้อฝึก, ข้อศึกษา บ้างเรียกว่า **ธรรม ๕** เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล คือเป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล สมัยต่อมา จึงเกิดมีคำว่า **เบญจศีล** ซึ่งในพระไตรปิฎก เพิ่งพบในคัมภีร์ชั้น อปทาน-พุทธวงศ์(รวมถึงวินัย.; ขุ.ปฎิ.บางแห่ง) ต่อมาในสมัยหลัง มีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นว่าเป็น **นิจศีล** หมายถึงศีลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นประจำ บ้าง เรียกว่า **มนุษยธรรม** หมายถึงธรรมของมนุษย์ หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์บ้าง การรักษาศีล ๕

^{๑๙} พระอุปติสสเถระ, **วิมุตติมรรค**, แปลโดย คณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๙-๑๐.

^{๒๐} พระพุทธโฆสเถระ, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลโดย สมเด็จพระพุทธปาหังจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทประยูรวงศ์พิมพ์ดีด จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๒๑} ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๙๕๗.

^{๒๒} สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๖๕.

เป็นการเว้นจากการเบียดเบียนกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ปราศจากเวรภัยไม่เดือดร้อนวุ่นวาย สังคมร่มเย็น แต่เหนือการฝึกไม่เบียดเบียนผู้อื่นโดยรักษาศีล ๕ แล้ว ควรฝึกยิ่งขึ้นไปในด้านชีวิตส่วนตัว ให้อยู่ดีมีสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพาขึ้นต่อวัตถุและการเสพบริโภคมากนักพร้อมทั้งหันไปใช้เวลาแก่การเพื่อแผ่บำเพ็ญประโยชน์พัฒนาด้านจิตใจและปัญญามากขึ้น ด้วยการรักษาศีล ๘ หรืออุโบสถ^{๒๓}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความประพฤติดีทางกาย และวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม, การรักษากายตามระเบียบวินัย, ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ, ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น, ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ; มักใช้เป็นคำเรียกอย่างง่ายสำหรับคำว่า อธิศีลสิกขา (ข้อ ๑ ในไตรสิกขา, ข้อ ๒ ในบารมี ๑๐, ข้อ ๒ ในอริยทรัพย์ ๗, ข้อ ๒ ในอริยวัฑฒิ ๕)^{๒๔}

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีลหมายถึงความเป็นปกติ หรือปกติ ภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใดๆ เกิดขึ้น โดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติดีปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติ ขึ้นมาที่กาย ที่วาจา ศีล คือการปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางภายนอก ศีลพัฒนาที่กาย^{๒๕}

สรุปได้ว่า ศีล หมายถึง หลักประพฤติดีปฏิบัติในทางที่ดีงามให้เป็นไปโดยปกติส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน สามารถดำเนินวิถีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากโทษภัยทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ เข้าถึงจุดหมายที่ดีงามตามลำดับของชีวิต ทำให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อยและทำให้มนุษย์นั้นมีการสำรวมกาย และวาจาเรียบร้อย ทั้งในการพูด การคิด การทำ ในการแสดงออก อันเป็นการยกระดับจิตใจ เข้าถึงแก่นแท้ในหลักธรรม อันเป็นกุศลธรรมอันดีงามทั้งปวง อาจกล่าวสั้น ๆ ว่า ศีล คือ ข้อห้ามไม่ให้ทำความชั่วทุจริตของพระพุทธศาสนา

๒.๒.๒ ความสำคัญของศีล

จากความหมายของศีลทำให้พบว่า ศีลนับว่าเป็นหลักธรรมที่สำคัญ ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน ตั้งแต่ในระดับพื้นฐานที่เป็นการละเว้นจากการเบียดเบียนกันและกัน จนก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของชุมชน กระทั่งศีลเป็นหลักการสำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้จนถึงระดับสูงสุด ทำให้สามารถสรุปความสำคัญของศีลได้ ดังนี้

^{๒๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ภูมิธรรมชาวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒๔-๒๕.

^{๒๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๔๕.

^{๒๕} พุทธทาสภิกขุ, ทาน ศีล ภาวนา, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๓๙), หน้า ๕๖-๕๗.

๑) ศิลเป็นเบื้องต้นของไตรสิกขา

ความสำคัญของศิลปในแง่นี้ ดังพระพุทธพจน์ที่แสดงไว้ในจุฬาทลสูตรว่า “ศิลปปรีภาวิโต สมาธิมหาปโล โหติ มหานิสฺโส แปลว่า สมาธิอันอบรมแล้ว ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่

อริยมรรค อันเป็นทางนำไปสู่การบรรลุธรรมสูงสุดก็เริ่ม โดยมีศิลปเป็นเบื้องต้น”^{๒๖} ศิลจึงถือว่าเป็นเบื้องต้นแห่งไตรสิกขา เพราะปัญญาย่อมเจริญขึ้นจากสมาธิที่สมบูรณ์ และสมาธิย่อมเจริญขึ้นจากศิลปที่สมบูรณ์เช่นกัน

๒) ศิลเป็นเบื้องต้นแห่งพระพุทธศาสนา

ความสำคัญของศิลปในแง่นี้ ดังแสดงในคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า “ความงามในเบื้องต้นแห่งพระศาสนาทรงประกาศด้วยศิลป ศิลถือว่าเป็นเบื้องต้นแห่งพระศาสนา เพราะพระบาลีว่า กิอะโร เป็นเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย ศิลอันบริสุทธิด้วยดีเป็นเบื้องต้น”^{๒๗}

ศิลปจึงถือว่าเป็นเบื้องต้น แห่งพระพุทธศาสนา เพราะศิลปที่บุคคลรักษาดีแล้ว ย่อมเป็นเบื้องต้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลายที่จะเจริญงอกงามสืบต่อไป

๓) ศิลเป็นเครื่องมือละกิเลส

ความสำคัญของศิลปในแง่นี้ ดังแสดงในพระบาลีพุทธภาษิต พระพุทธองค์ทรงตรัสแก่ภิกษุวัชชีบุตร ผู้ไม่อาจปฏิบัติตามสิกขาบท ๑๕๐ ที่สำคัญๆ (พระปาฏิโมกข์) จึงทรงสอนให้ปฏิบัติโดยหลักสิกขาบท ๓ ซึ่งง่ายแก่การจดจำมากกว่า ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดแล เธอจักศึกษาศิลปอันยิ่งใหญ่ บ้าง ทั้งจิตอันยิ่งใหญ่ เมื่อนั้นเธอผู้กำลังศึกษาในศิลปอันยิ่งใหญ่ จิตอันยิ่งใหญ่และปัญญาอันยิ่งใหญ่อยู่จักละราคะ โทสะ ตมโหได้นั่นเอง เธอจักไม่กระทำการอันที่เป็นอกุศลและจักไม่เสพลสิ่งที่เป็นบาปโดยแท้”^{๒๘} ศิลจึงถือว่าเป็นเครื่องมือละกิเลส เพราะการรักษาศิลปเป็นการเว้นจากการเบียดเบียน อันทำให้ราคะ โทสะ โมหะ เบาบางลง จนสามารถละกิเลสเหล่านี้ได้หมดสิ้น

๔) ศิลย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์

ความสำคัญของศิลปในแง่นี้ ดังกล่าวในโสณทัณฑสูตรว่า “ดูกรพราหมณ์...เปรียบเทียบเหมือนคนล้างมือด้วยมือ ล้างเท้าด้วยเท้าฉันใด ศิลย่อมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ และปัญญาเล่าก็ชำระศิลปให้บริสุทธิ์เหมือนกัน ศิลอยู่ที่ใดปัญญาอยู่ที่นั่น ผู้มีศิลปก็มีปัญญา ผู้มีปัญญาก็มีศิลป”^{๒๙} ศิลจึงเชื่อว่าชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ เพราะศิลปเท่านั้นที่ทำให้สามารถล้างพ้นจากอวิชชาก่อให้เกิดปัญญาได้อย่างแท้จริง

^{๒๖} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๕๐๘/๓๘๙.

^{๒๗} พระพุทธโฆสะเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ),

หน้า ๖-๗.

^{๒๘} อง.ติ.ก. (ไทย) ๒๐/๕๒๔/๒๑๙.

^{๒๙} ที.ส. (ไทย) ๙/๑๙๔/๑๒๗.

๕) ศิลเป็นที่ตั้งและบ่อเกิดแห่งความดี

ความสำคัญของศิลในแง่นี้ ดังคำกล่าวของพระสีลวะเถระในทวาทสกนิบาต เถรคาถาว่า “ศิลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งหลาย เป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง”^{๓๐} ศิลจึงชื่อว่าเป็นที่ตั้งและบ่อเกิดแห่งความดี เพราะศิลย่อมทำให้ละชั่วทั้งปวง ต่อเมื่อปฏิบัติเป็นนิสัยย่อมเกิดเมตตา ส่งผลให้สามารถทำความดีได้มากยิ่งขึ้น ศิลจึงเป็นที่ตั้งและบ่อเกิดแห่งความดีทั้งหลาย

๖) ศิลนำไปสู่นิพพาน

ความสำคัญของศิลในแง่นี้ ดังคำกล่าวในญานกถาว่า

ศิลเห็นปานนี้ ย่อมเป็นไป เพื่อความไม่เดือดร้อนแห่งจิต เพื่อความปราโมทย์ เพื่อปิติ เพื่อปัสสัทธิ เพื่อโสมนัส เพื่อการเสพโดยเอื้อเฟื้อ เพื่อความเจริญ เพื่อทำให้มาก เพื่อเป็นเครื่องประดับ เป็นบริวาร เพื่อความบริบูรณ์ ย่อมเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อความคลายกำหนัด เพื่อประดับความสงบระงับ เพื่อความยิ่งรู้ เพื่อความตรัสรู้ เพือนิพพานโดยส่วนเดียว^{๓๑}

ศิลจึงนำไปสู่นิพพาน เพราะเมื่อทำให้มากแล้วย่อมละทิ้งชั่ว และดี มุ่งสู่จุดหมายสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนา คือพระนิพพาน

จากความสำคัญของศิลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าศิลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพราะศิลเป็นข้อปฏิบัติให้พ้นจากภาวะเสื่อม ทำให้เกิดความปกติทางกาย วาจา ใจ ไม่ถูกโลภะ โทสะ โมหะครอบงำ ศิลจึงเป็นองค์ความประพฤติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้ แต่ในปัจจุบันพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่มักจะละเลย ไม่เห็น ไม่เข้าใจ ไม่ให้ความสำคัญกับศิล หรือบางครั้งก็ถือปฏิบัติศิลอย่างหลงผิด ปฏิบัติศิลเพียงแค่ทำตามๆ กันมา หรือเพียงแต่ทำตามจารีตประเพณีเท่านั้น อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการทำความผิด เกิดการล่วงละเมิดเบียดเบียนกันและกันได้ง่ายขึ้น

๒.๒.๓ องค์ประกอบของศิล ๕

ศิลข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการทำลายชีวิตสัตว์รวมไปถึงการฆ่า การทำร้ายร่างกายและการทรมาน คำว่า “สัตว์” ในที่นี้ ประสงค์เอาทั้งมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานที่ยังเป็นอยู่ มนุษย์ไม่ว่าชายหรือหญิง จะอยู่ในวัยใดก็ตาม จนถึงที่ยังอยู่ในครรภ์ก็ตามจะใหญ่หรือเล็กก็ตามได้ชื่อว่าสัตว์ในที่นี้ทั้งหมด เพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของการฆ่า การทำร้ายร่างกายและการทรมานจะได้อธิบายดังนี้

การฆ่า หมายถึง การทำให้ตาย ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานก็ตาม รวมไปถึงการฆ่าเองหรือใช้ให้คนอื่นฆ่าก็ตาม ถือว่าผิดศีลทั้งสิ้น ส่วนจะบาปมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาและชนิดของมนุษย์และสัตว์ที่มีคุณภาพมาก ก็จะมีบาปมาก หากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณน้อยก็มีบาป

^{๓๐} ชุ.เถรธ. (ไทย) ๒๖/๖๑๒/๔๔๕.

^{๓๑} ที.ส. (ไทย) ๙/๑๔๓/๑๒๗.

น้อยและการขำนั้นก็มีอยู่ ๒ ประเภทคือ ขำโดยจงใจ คือคิดไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่าขำ เช่น ขำคู่ฮา เป็นต้น ขำโดยไม่จงใจ คือ ไม่ได้คิดไว้ก่อนแต่บังเอิญเรื่องเกิดขึ้น เช่น ขำเพราะเกิดบันดาลโทสะ เป็นต้น

การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้มนุษย์หรือสัตว์ได้รับความเจ็บปวด ยังทุกขให้เกิดแก่ผู้ถูกทำร้าย

ทรมาน หมายถึง การประทุติอย่างเหี้ยมโหดแก่สัตว์เดรัจฉานอย่างไม่มีปราณีให้ได้รับความทุกข์ยากลำบาก เช่น ใช้สัตว์เลี้ยงทำงานโดยไม่ให้พักผ่อนหรือกักขังจนสัตว์นั้นได้รับความทุกข์หรือนำเอาสัตว์นั้นไปทรมาน เช่น มัดเท้ามัดปีก เป็นต้น รวมไปถึงการนำสัตว์ไปทรมานเพื่อความสนุกสนาน เช่น ชนโค ชนกระปือ ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น^{๓๒} พระอรรถกถาจารย์ ได้จัดวางองค์ประกอบการละเมิดศีลข้อที่ ๑ ไว้ ดังนี้

- ๑) ปาณ สัตว์นั้นมีชีวิต
- ๒) ปาณสญญิตา มีความเป็นผู้สำคัญว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
- ๓) วรกจิตต์ มีจิตคิดจะฆ่า
- ๔) อุปกุกโม มีความพยายามที่จะฆ่าสัตว์นั้น
- ๕) เตน มรณ สัตว์นั้นตายด้วยความพยายามนั้น

การล่วงละเมิดนอกจากศีลจะขาดแล้ว ยังถือว่าเป็นบาปด้วย ฉะนั้นจึงไม่ควรเบียดเบียนบีบคั้นกัน ควรอยู่ร่วมกันด้วยไมตรีจิต สันติภาพที่มั่นคงก็จะเกิดขึ้น

ศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการเป็นโจร คือไม่เบียดบังดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของที่ผู้อื่นไม่อนุญาตด้วยทางกายหรือทางวาจาอันเจ้าของไม่ได้ยกให้เป็นสิทธิ์ขาด เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ในที่นี้จะอธิบายกิริยาที่ห้ามทำในศีลข้อ ๒ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

โจรกรรม ประพฤติเป็นโจร หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร

๑๔ ลักษณะ คือ

- ๑) ลัก ได้แก่ การขโมยเอาลับหลัง
- ๒) ฉก ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาสิ่งของ ๆ ผู้อื่นในเวลาเจ้าของเผลอ
- ๓) กรรโชก ได้แก่ ชูให้เขากลับแล้วให้ทรัพย์
- ๔) ปล้น ได้แก่ การร่วมหัวกันหลายคนตีปล้นเอาทรัพย์
- ๕) ตู่ ได้แก่ การอ้างหลักฐานพยานเท็จเอาทรัพย์ของคนอื่น
- ๖) ฉ้อ ได้แก่ การทำอุบายฉ้อฉลให้เจ้าทรัพย์ตามไม่ทันแล้วเอาทรัพย์

^{๓๒} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม, หน้า ๘.

- ๗) หลอก ได้แก่ การป้อนเรื่องขึ้นหลอกให้เขาหลงเชื่อแล้วให้ทรัพย์
 - ๘) ลวง ได้แก่ การใช้เครื่องมือแลกเปลี่ยนผิดมาตรฐานตบตาคนอื่น
 - ๙) ปลอม ได้แก่ การทำของปลอมใช้ของปลอมแลกเปลี่ยนได้ทรัพย์มา
 - ๑๐) ตระบัด ได้แก่ บิดพลิ้วคำมั่นสัญญาเพื่อเอาทรัพย์
 - ๑๑) เปียดบัด ได้แก่ การปกปิดซ่อนทรัพย์ จนเจ้าของหมดอาลัยแล้วเอาเสีย
 - ๑๒) สับเปลี่ยน ได้แก่ การสลับทรัพย์ของตนกับของคนอื่นแล้วถือเอาสิ่งต้องการ
 - ๑๓) ลักลอบ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงไม่จ่ายตามพิกัด เช่นเลี้ยงภาษี
 - ๑๔) ยักยอก ได้แก่ การใช้อำนาจหน้าที่จำหน่ายทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยมิชอบ^{๓๓}
- ทั้ง ๑๔ ประการข้างต้น จะทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ ก็ชื่อว่าประพฤติดังโจรทั้งสิ้น

อนุโลมโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่อุดหนุนโจรกรรมหรืออุปการะแก่ผู้ประพฤติดังโจรกรรม ซึ่งรวมไปถึงการปกกลอลวง โดยการคบกับผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ด้วยอาการไม่ซื่อสัตย์ มุ่งจะเอาแต่ประโยชน์ของเขาฝ่ายเดียวและรับสินบนของผู้อื่นเพื่อกระทำในทางผิดศีลธรรม

ฉวยาโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ทำทรัพย์สินของบุคคลอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นจะมีโทษมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งของและคุณความดีของเจ้าของทรัพย์ เช่น สิ่งของมีค่ามากและประกอบกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์มีมากย่อมมีโทษมาก ถ้าเป็นของเล็กน้อยก็มีแต่โทษน้อยแต่ต้องประกอบด้วยกิเลสและความพยายาม เช่น สิ่งของมีค่าเสมอกันกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์ ผู้ลักมีความปรารถนาอยากได้และความพยายามมากก็มีโทษมาก แต่ถ้าได้มาโดยง่าย มีความปรารถนาอยากได้น้อย ก็จะมีโทษน้อย เป็นต้น

ศีลข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉจจารา เวมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการประพฤติดังโจรกรรมในที่นี้หมายถึงกิริยาที่รักใคร่กันผ่านทางประเวณี หมายความว่า งดเว้นจากความประพฤติดังโจรกรรมที่จะล่วงละเมิดคุ้มครองของผู้อื่น มีข้อห้ามสำหรับชายและหญิงมิให้ประพฤติดังนี้

ก. หญิงเป็นวัตถุต้องห้ามของชาย ๓ จำพวก คือ

๑) ภรรยาท่านหรือหญิงมีสามี (สสุสามีกา) ได้แก่ หญิงที่แต่งงานกับชายหรือไม่ได้แต่งงาน แต่อยู่กินด้วยกันกับชายอย่างเปิดเผยหรือหญิงที่รับสิ่งของมีทรัพย์ เป็นต้น ของชายแล้วและยอมอยู่กับเขาหรือหญิงที่ชายเลี้ยงไว้เป็นคู่ครองของใคร

๒) หญิงที่มีญาติปกครอง (ญาติรุกขิกา) ได้แก่ หญิงที่มารดาบิดา ญาติพิทักษ์รักษาอยู่ คือ ยังไม่เป็นคู่ครองของใคร

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

๓) หญิงมีจารีตรักษา (จารีตา ธมมรักษิตา) ได้แก่ หญิงที่มีศีลธรรมหรือจารีตประเพณี
ค้ำครอง เช่น นักบวช หญิงที่กฎหมายบ้านเมืองห้าม (คือหญิงห้ามของพระราชานในสมัยก่อน) และ
หญิงที่เทือกเถาเหล่ากอของตัวเอง

ข. ขายเป็นวัตถุที่ต้องห้ามของหญิง คือ

๑) ชายอื่นนอกจากสามีของตน

๒) นักบวชที่ห้ามเสพเมณและชายที่เป็นเทือกเถาเหล่ากอของตนในพระสูตรต้นปิฎกเล่มที่
๑๔ จำแนกสตรีไว้ ๑๐ จำพวกคือ ๑) มาตุรักษิตา สตรีที่มารดาดูแลรักษา ๒) ปิตุรักษิตา สตรีที่บิดา
ดูแลรักษา ๓) มาตูปิตุรักษิตา สตรีที่มารดาและบิดาดูแลรักษา ๔) ภาตุรักษิตา สตรีที่พี่ชายน้องชาย
ดูแลรักษา ๕) ภคินีรักษิตา สตรีที่พี่สาวน้องสาวดูแลรักษา ๖) ญาติุรักษิตา สตรีที่ญาติดูแลรักษา ๗)
โคตรุรักษิตา สตรีที่โคตรดูแลรักษา ๘) ธัมมรักษิตา สตรีที่ผู้ปฏิบัติธรรมรักษา ๙) สารกษา สตรีที่
คู่หมั้นดูแลรักษา ๑๐) สปริทณทา สตรีที่มีผู้กำหนดอาญาสินไหมไว้^{๓๔}

การล่วงเกินในขอบเขตของความเป็นสามี-ภรรยา ที่เป็นไปทางกาย ในการประพฤติดัง
ละเมิดทางเพศ จะมีโทษมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับคุณความดีของผู้ถูกละเมิด ความแรงของกิเลสและ
ความพยายาม เช่น ผู้ถูกละเมิดประกอบด้วยคุณความดีมาก ย่อมมีโทษมากถ้าประกอบด้วยคุณความ
ดีน้อย ย่อมมีโทษน้อย ถ้ามีความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่มีความพยายามมากก็มีโทษมาก มีความ
พยายามน้อยก็มีโทษน้อย

ศีลข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการกล่าวคำเท็จ คืองดเว้นจากคำพูดที่บิด
เบือนความจริง โดยจงใจให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าเป็นเช่นนั้นเช่นแสดงพยานหลักฐานเท็จ มีข้อห้าม
ดังต่อไปนี้

มุสา หมายถึง การพูดเท็จและมืองค์ประกอบอยู่ ๗ ประการ คือ

๑) พูดปิด ได้แก่ การพูดตรงข้ามกับความจริง เช่น เห็นแล้ว พูดว่าไม่เห็น รู้อยู่ พูดว่าไม่รู้

๒) ทนسابาน ได้แก่ ทำผิดแล้วไม่ยอมรับว่าผิด

๓) ทำเล่ห์กระเท่ห์ ได้แก่ การอวดอ้างตนว่าเป็นผู้วิเศษ ทำให้คนหลงเชื่อถือนและพากันนิยม

๔) มารยา ได้แก่ การเสแสร้งทำกิจกริยาให้ตรงกันข้ามกับความจริง เช่น เป็นคนทุศีล ทำท่า
ทางเป็นคนมีศีล

๕) คนทำเลส ได้แก่ การตั้งใจจะพูดเท็จ คือพูดเล่นสำนวนเพื่อให้คู่สนทนาผิดเอง

๖) เสริมความ ได้แก่ พูดเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ให้เลดูว่าเป็นเรื่องใหญ่

^{๓๔} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๓๓/๑๓๓.

๗) อำนาจได้แก่ การพูดอาศัยข้อมูลเดิม แต่ตัดหัวข้อความที่ไม่ประสงค์จะให้รู้ออกเสีย เพื่อให้เข้าใจว่าเป็นเรื่องอื่นไป

อนุโลมมูสา ได้แก่ การพูดไม่จริง แต่พูดไปโดยไม่หวังจะให้ผู้ฟังเชื่อถือตาม เช่น การพูดประชดประชัน พูดเสียดสี

๔) ปิดปปเสวนำ น้ำเมานั้นลวงล้าคองไป

การดื่มสุราและเสพสิ่งเสพติดนอกจากจะมีโทษต่อร่างกายแล้วยังบั่นทอนสติปัญญา อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การฆาตกรรม ฉกชิงวิ่งราว อาชญากรรมทางเพศ การหลอกหลวง ต้มตุ๋นและอุบัติเหตุต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม

ศีลทั้ง ๕ ข้อนี้เป็นกฎระเบียบและเป็นหลักประพฤติปฏิบัติขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคน เพื่อป้องกันแ้วและกรรมทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย หากคนในสังคมไม่เคารพในหลักของศีลแล้ว ความทุกข์เดือดร้อนก็จะกลายเป็นปัญหาของชีวิตและสังคม พระพุทธองค์ทรงมุ่งเน้นให้มนุษย์ในสังคมมีความสุขสงบ มีเอกภาพ ความเสมอภาคบนหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิต โดยให้มีความรัก มีเมตตาต่อสรรพชีวิตที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีปกติสุข ไม่เดือดร้อน เป็นที่รองรับของธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล ซึ่งมีประโยชน์และอานิสงส์สืบไปอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ แนวคิด SWOT Analysis

SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์ความเป็นอยู่ภายในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ ๒ ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (situation analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ซึ่งจะช่วยให้มีการอบรมและส่งเสริมด้านศีล ๕ ภายในชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้าน

ต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป^{๓๕}

๒.๓.๑ ทฤษฎีการวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis

แนวคิดที่ผู้วิจัยศึกษาวิธีการใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้ม ผู้ศึกษาได้อาศัยแนวคิดการวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis โดย SWOT เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กรหรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนด จุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ต่อการทำงานขององค์กร^{๓๖} สอดคล้องกับสมคิด บางโม ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อให้ผู้วิจัยได้รู้ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรคของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าชุมชนบ้านสันติสุขได้ดำเนินการตามหลักศีล ๕ อย่างเต็มรูปแบบและไม่หลงทางไปในเรื่องของสิ่งเสพติดทุกชนิด นอกจากนี้ยังบ่งบอกได้ว่าเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเป็นอยู่เป็นพื้นที่องค์กรมีแรงขับไปยังเป้าหมายได้ดีหรือไม่ มั่นใจได้อย่างไรว่าระบบการทำงานในชุมชนยังมีประสิทธิภาพอยู่ มีจุดอ่อนที่จะต้องปรับปรุงอย่างไร ซึ่งการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม^{๓๗} (SWOT Analysis) มีปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณา ๒ ส่วนดังนี้

ปัจจัยภายใน (Internal Environment Analysis) ได้แก่

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในชุมชน เช่น จุดแข็งด้านส่วนประสม จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านทรัพยากรบุคคล องค์กรจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ขององค์กร ซึ่งองค์กรจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหานั้น

ปัจจัยภายนอก (External Environment Analysis) ได้แก่

^{๓๕} นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร , (SWOT : การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชนอุบลราชธานี , (คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี), ๒๕๔๓ หน้า ๓๐.

^{๓๖} เกวลิน ภูมิภาค, “ความเชื่อทางศาสนาและลัทธิที่ปรากฏในวรรณกรรมคาถาของชาวอีสาน”, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๓.

^{๓๗} เฉลียว ดอนกวนเจ้า, “การปรับเปลี่ยนพิธีกรรมเลี้ยงผีของชาวไทยอู้อ จังหวัดนครพนม”, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓.

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน ผู้บริหารที่ดีจะต้องแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ และใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น

T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งการบริหารจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรค ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้จริง^{๓๘}

๒.๔ การวิเคราะห์ SWOT โครงสร้างชุมชนเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

การศึกษากิจกรรมในส่วนของโครงสร้างชุมชนเข้มแข็งของบ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา พบว่าปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข สามารถ นำมาวิเคราะห์โดยทฤษฎี SWOT เป็นการวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อทราบถึงการดำเนินงานต่อไปในปัจจุบัน อนาคตว่ามีโอกาสขยายตัวได้มากน้อยเพียงใด และนอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำไปปรับปรุงพัฒนาระบบของโครงสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว สร้างความรัก และความสามัคคีแก่คนในชุมชนต่อไป^{๓๙} รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ จุดแข็ง

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากที่ทำให้ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข มีความเข้มแข็ง มีความสมัครสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สามารถทำให้โครงสร้างของชุมชนบ้านสันติสุขมีความเข้มแข็ง^{๔๐} มีรายละเอียดดังนี้

๑) ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขยังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม มีความสามัคคี ซึ่งได้อาศัยพึ่งพากันในการร่วมกัน เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม เช่น ประเพณีปีใหม่ม้ง ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างเต็มที่ และจริงใจ เช่น ให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ ช่วยเรื่องแรงงาน หรือให้ยืมที่ทำกิน ให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย และช่วยเหลือในเรื่องประกอบพิธีกรรม แม้ว่าผู้ที่ถือผีบรรพบุรุษ

^{๓๘} เอกชัย บุญยาธิฐาน, “คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ”, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ส.เอเชียเพรส (๑๙๘๙) จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓๖.

^{๓๙} ธนพร แดงขาว, “การศึกษาวีถีชีวิตและความเชื่อของชาวล้านนาจากจารึกล้านนา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร , ๒๕๔๘.

^{๔๐} Nanosoft. หลักการตลาด 4 P [ออนไลน์]. <http://nanosoft.co.th/maktip01.htm> [สืบค้นวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๘].

เดียวกัน “ตัวตู่กลัว” สามารถจะจัดพิธีกรรมงานศพในบ้านของกันและกันได้ โดยปกติชาวแม้วจะหลีกเลี่ยงไม่ให้ญาติพี่น้องของตนไปตายในบ้านเรือนผู้อื่นที่นับถือผีบรรพบุรุษไม่เหมือนกัน และให้ความร่วมมือต่อการทำกิจกรรมในทุกครั้ง ให้ความร่วมมือเต็มที่ทุ่มเทร่างกาย และจิตใจ เพื่อจะให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ

๒) ผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำที่มีศักยภาพในการบริหารงานซึ่งจะทำงานตามขั้นตอนตามแผนงานที่วางไว้ อีกทั้งทั้งคนในชุมชนยังให้ความรักและความไว้วางใจต่อตัวผู้นำของชุมชนเป็นสำคัญ

๓) นโยบายชุมชน เนื่องจากการปฏิบัติงานทุกครั้งผู้นำชุมชนหมู่บ้านสันติสุขจะมีการประกาศเสียงตามสายก่อนเสมอ เพื่อนัดมาประชุมกันในการกำหนดนโยบาย กำหนดแผนการดำเนินงาน เพื่อให้การทำงานดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอน และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๔) การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข จะอาศัยและพึ่งพากัน อยู่กันแบบพี่น้องแบบน้อง ซึ่งจะมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นกันเอง อีกทั้งยังให้เกียรติซึ่งกันและกัน

๒.๔.๒ จุดอ่อน

จากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าส่วนนี้ทำให้เห็นข้อบกพร่องบางอย่างของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานในส่วนโครงสร้างชุมชนที่อ่อนแอมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) การคมนาคม เนื่องจากชุมชนหมู่บ้านสันติสุขอยู่ห่างไกลจากความเจริญมากขึ้น เป็นพื้นที่ห่างไกลจากตัวจังหวัด อีกทั้งหน่วยงานของรัฐยังไม่ให้ความสำคัญ ความสำคัญของการติดต่อสื่อสารของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข โดยส่วนใหญ่พบว่าในหมู่บ้านยังไม่มีโทรศัพท์มือถือและสัญญาณของโทรศัพท์แต่ละระบบใช้แม้แต่โทรศัพท์ของสาธารณะภายในชุมชนก็ยังไม่มีการใช้เหมือนกัน อีกทั้งระบบเครือข่ายโทรศัพท์ ยังมีสัญญาณไม่เพียงพอในการติดต่อสื่อสารในบางพื้นที่

โดยเฉพาะทางด้านของสื่อเทคโนโลยี ก็เริ่มเข้ามาสู่ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในด้านต่าง ๆ และสภาพทางเศรษฐกิจยังไม่ดีเท่าที่ควรทำให้การเดินทางเข้าเมืองเพื่อทำธุรกิจต่างๆยังมีน้อย อีกทั้งพาหนะยังมีน้อย คือ มีเฉพาะเพียงตอนเช้าเท่านั้นทำให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างชุมชนได้

๒) แหล่งน้ำ เนื่องจากชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ซึ่งได้ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและมีภูเขา สลับซับซ้อนเป็นชุมชนที่มีสภาพอากาศที่ร้อนและแห้งแล้งในบางปีฟ้าฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อีกทั้งแหล่งชลประทานมีน้อย เมื่อถึงฤดูร้อนจึงทำให้ขาดน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และใช้ในการเกษตรกรรม ทำให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างต่อชุมชนได้

๔) ระบบการไฟฟ้าของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ยังคงใช้ไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ ที่ใช้ในการเป็นแสงสว่างภายในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เพราะยังไม่มีระบบไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

เข้าถึงยังชุมชนซึ่งทำให้แสงสว่างภายในชุมชนไม่เพียงพอ และเป็นปัญหาหลักในการใช้ไฟฟ้าของเยาวชนที่ใช้ทำการบ้านตอนกลางคืน ตามที่ครูได้มอบหมายให้เด็ก ๆ ได้ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า และไม่มีทีวีดู ไม่มีวิทยุฟังเหมือนชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียง

๒.๔.๓ โอกาส

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีปัจจัยเสริมหลายอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชน เนื่องจากชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความเข้มแข็ง ความสมัคสมานสามัคคี อีกทั้งการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และยังเป็นชุมชนท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ (Home Stay) ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญภายในชุมชน มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีสถานพัฒนาเกษตรบนพื้นที่สูง ของโครงการของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตรายละเอียด มีดังนี้

๑) การได้รับรางวัล เนื่องจากคนในชุมชนมีความรักและสามัคคีมีความขยันอดทน มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนเป็นระบบ อีกทั้งมีผู้นำชุมชนเข้มแข็ง และมีความพร้อมเพียงในการทำกิจกรรมต่างๆ จึงนำไปสู่ความสำเร็จ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ปี ๔๙

๒) มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ การเกษตรสามารถลดยากำจัดวัชพืช และยาฆ่าแมลง ลดลง จึงทำให้คนในชุมชนมีการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) มีโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งสามารถขยายโอกาสทางการศึกษาจึงทำให้เยาวชนมีความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนในอนาคตได้ การดำเนินงานไปในทางเดียวกันจึงทำให้การทำงานของชุมชนร่วมกับโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๔.๔ อุปสรรค

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้าหรือล่าบากขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากตัวบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

๑) สมาชิกในชุมชนบางคนยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากสมาชิกในชุมชนบางคนยังมีความขัดแย้งในตัวบุคคล ยังไม่พอใจในการดำเนินงานของชุมชนจึงทำให้เกิดความขัดแย้งกันเป็นครั้งคราว

๒) ที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๑๓๐ กิโลเมตร ทำให้เกิดความยากลำบากต่อการติดต่อหน่วยงานทางราชการเสียเวลาในการเดินทางเป็นอย่างมาก

๓) สมาชิกยังขาดความรู้ในด้านเทคโนโลยี เนื่องจากส่วนใหญ่สมาชิกในชุมชนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นจึงทำให้ไม่มีความรู้ ความชำนาญในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ส่งผลทำให้ผลงานบางอย่างไม่ทันเวลา ไม่ทันสมัย ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๒.๕ การวิเคราะห์ SWOT วัฒนธรรมที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนบ้านสันติสุข

จากการที่ได้ศึกษาประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยการสอบถามทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับด้านวัฒนธรรมของหมู่บ้านสันติสุขโดยเฉพาะกลุ่มกลองยาว ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค เพื่อนำข้อมูลไปสู่การทำงานต่อไปหรือนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีต่อไป^{๔๑} มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

๒.๕.๑ จุดแข็ง

วัฒนธรรมมีส่วนช่วยในการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนนั้นให้เกิดความสามัคคีกัน ในหมู่คณะของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข จะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องต่างๆ และมีวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นดังนี้

๑) มีวัฒนธรรมนำชุมชนไปสู่ความสามัคคี ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อร่วมทำกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนจัดขึ้น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เริ่มต้นจากศูนย์และได้มีการพัฒนามาเรื่อยๆ จนทำให้ได้รับรางวัลจากการเข้าประกวดขบวนสงกรานต์ประจำปีของอำเภอเกือบทุกปีทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียง ในการจัดจัดทำกลุ่มกลองยาว เริ่มแรกของการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกยังไม่มี ความชำนาญในการรำกลองยาวก็จะมารวมกันฝึกซ้อมร่วมกัน ทำให้ได้พบปะกันพูดคุยกัน เกิดความสามัคคีในกลุ่ม นำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่ม ส่วนกลองยาวที่ชาวบ้านนำมาเล่นนั้นชาวบ้านสันติสุขได้ทำขึ้นเอง

๒) มีความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานของชุมชน เมื่อมีการจัดงานต่าง ๆ ขึ้นชาวบ้านก็จะมารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่ต้องให้ใครไปบอกเพียงแต่ให้ผู้ใหญ่บ้านประกาศเสียงตามสาย นั้นแสดงถึงความพร้อมเพียงกันของชาวบ้านมีความสามัคคีกัน ชุมชนมีฐานความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ก็สามารถลุล่วงไปด้วยดี

๓) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น บ้านไหนทำอาหารมากก็จะมี การแบ่งปันให้เพื่อนบ้านหรือไม่ก็ชักชวนให้น้ำอาหารมานั่งรับประทานร่วมกัน

๔) มีวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจจากการสอบถามชาวบ้านสันติสุข ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธจึงไม่มีวัดเป็นศูนย์รวมของหมู่บ้านสันติสุขใช้สนามฟุตบอลในโรงเรียนเป็นตัวเชื่อมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้คนในชุมชนมาทำกิจกรรมร่วมกัน

๒.๕.๒ จุดอ่อน

จากการศึกษาวัฒนธรรมประเพณีที่สร้างความสามัคคีในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข นั้นเราก็พบว่ายังมีบางส่วนที่อาจต้องทำการปรับปรุงแก้ไข มีรายละเอียดดังนี้

^{๔๑} เอกชัย เครืออินตะ, "วัฒนธรรมชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเผ่ากระเหรี่ยง", วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, (๒๕๔๐), หน้า ๔๕- ๕๐.

๑) เยาวชนรุ่นใหม่ ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ในท้องถิ่น มากเท่าที่ควร ตัวอย่างเช่น ในสมาชิกกลุ่มกลองยาวจะมีแต่ผู้สูงอายุเท่านั้น ส่วนกลุ่มแม่บ้านที่เป็น นางรำจะมีเยาวชนเป็นนางรำอยู่บ้าง การที่กลุ่มชาตสมาชิกที่เป็นวัยรุ่น จะทำให้ไม่มีผู้สืบทอด วัฒนธรรมที่ผู้ใหญ่อุดหนุนไม่มีวัฒนธรรมที่ดึงดูดสืบทอดไว้ให้คนรุ่นหลังได้ดู

๒) การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ ในปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวหน้า โดยเฉพาะ อินเทอร์เน็ตซึ่งสามารถสื่อสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว การที่มีอินเทอร์เน็ตไร้สายก็สามารถสร้างผลดี ให้กับคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ แต่ในทางกลับกัน อินเทอร์เน็ตมีผลเสีย ถ้าหากคนใช้ในทางที่ผิดพร้อมกันนั้นยังส่งผลเสียต่อวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ที่บรรพบุรุษสืบทอดต่อกันมา เช่น การแต่งตัว การรบกวนสงวนตัว การพูดจาและการที่ไม่เคารพ ผู้ใหญ่ ฯลฯ เมื่อก่อนเยาวชนส่วนใหญ่ที่มีเวลาช่วงหลังเลิกเรียน หรือช่วงปิดเทอม จะเล่นกีฬาหรือ การเล่นพื้นบ้าน ทำให้เยาวชนรู้จักปรับตัวเข้ากับเพื่อน แต่สมัยนี้เด็กๆ เยาวชนจะเล่นเกมจาก คอมพิวเตอร์ จากโทรศัพท์มือถือ ทำให้เป็นคนขาดทักษะในการอยู่ร่วมกันกับสังคม อาจมีนิสัยที่ ก้าวร้าวชอบใช้ความรุนแรง

๒.๕.๓ โอกาส

โอกาส คือ ความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมในการเผยแพร่ ศิลปะการแสดงออกสู่สายตาของคนทั่วไป ไม่ใช่เฉพาะคนในหมู่บ้านสันติสุขเท่านั้น รายละเอียดมี ดังต่อไปนี้

๑) ความได้เปรียบทางด้านพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา ใกล้ติดกับประเทศลาว ถ้าหากกลุ่มกลองยาวมีการพัฒนาฝีมือ ในการแสดง ให้มีความหลากหลาย และแปลกใหม่อาจได้รับโอกาสรับคัดเลือกจากจังหวัดให้เป็นตัวแทนไปแสดง ศิลปวัฒนธรรมที่ประเทศลาวกลุ่มกลองยาวก็จะมีชื่อเสียงมากขึ้น นอกจากนี้มีงานแสดงในพื้นที่ต่างๆ ทำให้กลุ่มมีงานทำมากขึ้นรายได้ของกลุ่มก็มากขึ้น

๒) การทำเป็นหนังสือเผยแพร่ วัฒนธรรมไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมให้ เป็นที่รู้จัก หรือเป็นการชักชวนให้อยากมาเที่ยวในงานประเพณีต่างๆของหมู่บ้านทำให้กลุ่มกลองยาว เป็นที่รู้จักมากขึ้น อาจทำให้หมู่บ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยว

๒.๕.๔ อุปสรรค

อุปสรรค คือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจทำให้เกิดเสื่อมหรือสูญหายของวัฒนธรรมประเพณีของ ท้องถิ่นอันเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆมีรายละเอียดดังนี้

๑) สมาชิกในกลุ่มขาดเวลาในการฝึกซ้อม ก่อนที่จะมีการแสดง กลุ่มจะฝึกซ้อมก่อน ประมาณ ๒ อาทิตย์ ทำการแสดงของกลุ่มขาดการพัฒนา ถ้าหากมีการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง เช่น

ซ้อมช่วงหัวค่ำ อาทิตย์ละ ๓ ครั้ง อาจทำให้การแสดงของกลุ่มมีการพัฒนา และมีความหลากหลายในการแสดง

๒) การสืบสานการเล่นโยนลูกช่วง ยังขาดสมาชิกที่เป็นเยาวชนที่จะมาสานต่อและยังขาดคนที่มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีบางชนิด เช่น แคน กลอง ที่ยังต้องให้สมาชิกจากชุมชนหมู่บ้านสันติสุขที่ใช้สำหรับการแสดงในแต่ละครั้ง

๒.๖ การวิเคราะห์ SWOT เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

การดำเนินงานทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอปางงิ้ว จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งสามารถแยกแยะปัญหาอุปสรรคนำมาวิเคราะห์โดยทฤษฎี SWOT เป็นการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค เพื่อนำไปสู่การทราบถึงการดำเนินงานต่อไปในปัจจุบัน อนาคตว่ามีโอกาสขยายตัวได้มากน้อยเพียงใดและนอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำไปพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าจากชุมชนให้ตรงตามความต้องการของตลาดต่อไป ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

๒.๖.๑ จุดแข็ง

เป็นส่วนที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นตัวชี้วัดของความสำเร็จของการดำเนินงานซึ่งจุดแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านนาสะแบงทุ่งมีดังนี้

๑) ชุมชนสามารถประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง ในเรื่องของการปลูกยางพาราและการปลูกข้าว การปลูกข้าวก็มีมาช้านานแล้วในชุมชนเกษตรกรทุกคนปลูกข้าวเพื่อไว้บริโภคเองไม่ได้มีการซื้อข้าวมาบริโภคส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจถ้าในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องของการปลูกยางพาราเกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการปลูกยางพาราประกอบกับมีใจรักในอาชีพของตนเองและเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองจึงทำให้เกษตรกรประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง

๒) การรวมกลุ่มที่เหนียวแน่น นอกจากอาชีพหลักคือการปลูกข้าวและปลูกยางพาราแล้วสมาชิกในชุมชนยังได้มีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ สำหรับการรวมกลุ่มของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ที่เห็นได้ชัดจากการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่น ได้แก่ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมว่าแต่ละบุคคลมีความสมัครสมานสามัคคีช่วยเหลือในด้านการให้ความรู้ให้กับสมาชิกภายในกลุ่มมีการแบ่งปันวัตถุดิบ ส่วนกลุ่มอาชีพอื่นๆ ยังไม่แข็งแกร่งในเรื่องของการรวมกลุ่มและจำนวนสมาชิกยังมีน้อยอยู่

๓) ฝีมือทางหัตถกรรม นอกจากอาชีพทางการเกษตรแล้วชุมชนบ้านสันติสุขยังประกอบอาชีพอื่นเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้ตัวเกษตรกรโดยเฉพาะการทอผ้าด้วยมือ การปักผ้าที่มีชื่อเสียงมานานที่เห็นได้ชัดนับว่าเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพะเยาก็ดำเนินได้ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดผ้าทอพื้นเมืองระดับจังหวัดมาแล้วสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก

๔) เงินทุน การประกอบอาชีพปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และการทำนาของชุมชนนั้นจะมีความมั่นคงในเรื่องของเงินทุนเพราะแต่ละบุคคลประกอบอาชีพก็มีเงินเพื่อการลงทุนของตนเองอยู่แล้ว และอาชีพการทำนากับการปลูกยางพาราก็ทำควบคู่กันไปด้วย เมื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ก็จะเก็บเงินไว้เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพต่อไปแต่หลังจากที่มีโครงการกองทุนหมู่บ้านทางเกษตรกรรมก็ได้มีการไปกู้ยืมมาเพื่อจะนำมาเป็นเงินลงทุนเพิ่มและเมื่อได้ทุนคืนจากการจำหน่ายผลผลิตก็ต้องนำไปใช้คืนทางรัฐบาลในกลุ่มกองทุนหมู่บ้านซึ่งถือว่าเป็นแหล่งเงินทุนที่ดอกเบี้ยต่ำก็นับว่าเป็นจุดแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน

๒.๖.๒ จุดอ่อน

จากการศึกษาและพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ทำให้พบว่าจุดอ่อนของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ซึ่งสามารถวิเคราะห์จุดอ่อนได้ดังนี้

๑) กระบวนการผลิตที่ยังขาดเครื่องมือที่ทันสมัย กระบวนการผลิตที่มีความสำคัญมากในการช่วยให้เกิดความรวดเร็วในการเพิ่มผลผลิตซึ่งในหมู่บ้านสันติสุขยังไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัยซึ่งในการประกอบอาชีพปลูกยางพาราและการทำนาแรงงานส่วนใหญ่ก็เป็นแรงงานคนและเป็นการทำงานจากมือเกือบทุกขั้นตอนยังไม่มีเครื่องจักรที่อำนวยความสะดวกในการเพิ่มผลผลิต

๒) ขาดระบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่ดี ชาวบ้านนาสะแบงทุ่งยังมีระบบการจัดการกับตัวสินค้าที่ยังไม่แน่นอนเช่นในกลุ่มอาชีพการทอผ้าการจักสานยังขาดการจัดการบริหารที่ดีในการจัดตลาดซึ่งลูกค้ายังเป็นกลุ่มเดิม ๆ ในเรื่องของการผลิตส่วนใหญ่คือจะผลิตเมื่อมีลูกค้ามาสั่งถึงจะมีการผลิต ในเรื่องการบริหารแรงงานและเวลาในการผลิตที่กลุ่มอาชีพยังขาดการจัดการเพราะเวลาการทำงานสมาชิกของกลุ่มอาชีพจะเป็นเวลาที่เหลือจากการประกอบอาชีพหลักคือการดูแลสวนยางพารา

๓) รูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ไม่น่าสนใจในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ไม่น่าสนใจคือ รูปแบบผลิตภัณฑ์ในบ้านนาสะแบงทุ่งเป็นแบบดั้งเดิมเกือบทั้งหมดซึ่งยังไม่มีมีการทำรูปของบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจเช่นกลุ่มอาชีพทอผ้าพื้นเมืองที่ยังขาดตลาดและสีสัน กลุ่มจักสานก็ยังมีรูปการทำผลิตภัณฑ์แบบเดิมๆการประดิษฐ์คิดค้นรูปแบบใหม่จากวัตถุดิบเดิมยังไม่มีและที่สำคัญสินค้าของชุมชนยังขาดบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและไม่น่าสนใจ กลุ่มอาชีพทอผ้าพื้นเมือง บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ห่อหุ้มตัวผลิตภัณฑ์ใช้พลาสติกใส่หุ้มไม่มีความน่าสนใจ

๔) ขาดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า นับได้ว่าการประกอบอาชีพของคนในชุมชนมีความหลากหลายแต่การผลิตรูปแบบเป็นแบบเดิมราคายังคงเดิม เช่นในการประกอบอาชีพยางพาราก็ยังขาดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าคือแทนที่จะขายยางพาราในรูปของยางแผ่นซึ่งได้ราคาสูงแต่ก็ยังมีการขายยางพาราในรูปของเศษยางซึ่งได้ราคาต่ำและกลุ่มอาชีพปลูกเห็ดก็เช่นกัน กลุ่มอาชีพยังไม่ได้มีการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า คือจำหน่ายเพียงเห็ดสดเท่านั้น ไม่มีการแปรรูป

๒.๖.๓ โอกาส

๑) ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานทางภาครัฐ หน่วยงานทางภาครัฐให้การส่งเสริมทางเศรษฐกิจของกลุ่มชุมชนโดยการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีการประกอบอาชีพ ซึ่งมีหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาให้การส่งเสริม เช่น สหกรณ์ยางพาราจังหวัดหนองคายได้เข้ามาให้การอบรมการปลูกยางพารา และยังได้มีการรับซื้อยางพาราจากเกษตรกรสร้างรายได้ให้กับรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นอย่างมากทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น พัฒนาอำเภอ เกษตรอำเภอ ที่เข้ามาดูแลในเรื่องการรวมกลุ่มอาชีพต่างๆ ของชุมชน

๒) สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ เนื่องจากสภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิอากาศของบ้านสันติสุขเป็นภูเขาสลับซับซ้อน อากาศเย็นสบาย ตั้งอยู่ ตำบลขุนควร อำเภอปาง จันทบุรีพะเยา ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีฝนตกชุกตลอดปี มีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรที่มีคุณภาพจึงได้มีการส่งเสริมได้ปลูกยางพารา เนื่องจากได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและที่สำคัญคือสภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร

๓) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ในการประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพต่างๆ การที่จะต้องปรับปรุงสินค้าที่มีอยู่แล้วให้มีการพัฒนาคุณภาพ ยิ่งขึ้นทำให้มีรูปแบบที่หลากหลายและถูกตาถูกใจของลูกค้า อีกมากมายอีกทั้งเป็นการเพิ่มรายได้และการเพิ่มมูลค่าของสินค้าด้วย เพราะฝีมือการประดิษฐ์ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน เชื่อได้ว่าหากมี รูปแบบการพัฒนาสินค้าได้ดี เช่น พัฒนาลวดลายใหม่ ๆ และการทำบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามก็ยังสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

๒.๖.๔ อุปสรรค

๑) สินค้าต่างๆมากมายแต่มีความซ้ำซ้อนกัน กับสินค้าของชุมชนอื่นที่มีสินค้าประเภทเดียวกันดังนั้นจะต้องมีการวางกลยุทธ์ทางการตลาดทางการบริหารให้เข้มแข็ง เพราะเราไม่สามารถรู้ได้ว่า วิธีการของคู่แข่งที่ใช้อยู่เพราะบางครั้งสินค้าเหมือนกันราคาต่างกันจึงทำให้เสียโอกาสในการจำหน่ายไป และในเรื่องของราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ที่มีความไม่แน่นอนซึ่งเราไม่สามารถ ที่จะกำหนดราคาในการจำหน่ายเองได้ เกษตรกรไม่สามารถที่จะต่อรองในเรื่องของราคาได้

๒) ในส่วนของกลุ่มอาชีพของชุมชนนั้นเพื่อจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ควรมีการจัดระบบให้ถูกต้องโดดเด่นในเรื่องมาตรฐานของสินค้า และที่สำคัญจะต้องมีความเข้มแข็งในกลุ่มด้วย เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

๒.๗ การวิเคราะห์ SWOT การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

จากการสำรวจหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอปาง จันทบุรีพะเยา พบว่าชุมชนหมู่บ้านสันติสุขตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนของชุมชนมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการตัดไม้ ทำลายป่า การเผาป่า การขาดแคลนน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภค มีผลต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ข้อมูลเหล่านี้ได้นำมาทำการวิเคราะห์โดยใช้หลักการ SWOT ซึ่งเป็นการหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคเพื่อนำไปสู่การป้องกันการรับรู้ถึงปัญหา และเป็นแนวทางที่จะต้องปฏิบัติ และแก้ไขต่อไป มีรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๗.๑ จุดแข็ง

จากการศึกษาพบว่าจุดแข็งของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนของชุมชนมีหลายด้านซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) การใช้ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกันภายในชุมชน ป่าไม้ภายในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า หมู่บ้านสันติสุขเป็นพื้นที่ป่าสาธารณะที่ใช้ร่วมกัน ๑ หมู่บ้าน คือ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยการเน้นความประหยัดไม่เกิดผลเสียต่อชุมชนที่อยู่อาศัย ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่งไม้เต็งรังและไม้แคนและป่าละเมาะเป็นหย่อมๆ ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและพื้นที่นากับสวนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สวนชิง ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการอนุรักษ์ป่าโดยการจัดสรรพื้นที่ปลูกป่าไม้ให้เป็นป่าชุมชนภายในหมู่บ้านสันติสุขจำนวนประมาณ ๓๐๐ ไร่ ที่ไม่มีการตัดไม้ทำลายป่า

๒) มีแหล่งน้ำใช้ แหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ลำห้วยไหลผ่านหนึ่งสาย ชื่อลำห้วยทรายและหนองทรายดอน เป็นแหล่งน้ำที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้เป็นแหล่งอาหารในยามหน้าฝน ส่วนฤดูแล้งจะไม่มีน้ำ น้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคจะได้น้ำจากน้ำประปาภูเขา น้ำจากแหล่งลำธาร และน้ำฝน เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

๓) การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี แต่เดิมนั้นในกลุ่มเกษตรกรของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และทำนา จะมีการใช้ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า มาช่วยในการกำจัดศัตรูพืชทำให้สารเคมีตกค้างอยู่ในดิน พอถึงฤดูฝนสารเคมีก็จะถูกชะล้างไหลลงสู่ห้วย หนอง ทำให้น้ำใน ห้วยหนอง เกิดการปนเปื้อนจากสารเคมีต่างๆ และจะทำให้เกิดน้ำเน่าเสีย ทำให้ใช้ในการอุปโภคบริโภคไม่ได้ ชาวบ้านจึงตระหนักถึงผลเสียที่จะตามมาจึงเริ่มมีการทำปุ๋ยชีวภาพขึ้นมาใช้อย่างเอง ซึ่งสามารถให้ประสิทธิภาพดีเทียบเท่ากับปุ๋ยเคมีมีต้นทุนต่ำและไม่มีสารเคมีตกค้าง

๒.๗.๒ จุดอ่อน

จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านยังไม่เข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนของชุมชนเท่าที่ควร โดยไม่รู้ว่าการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นมีคุณค่าและประโยชน์ พบว่าในจุดอ่อนของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) มีการจัดการกับสิ่งแวดล้อมไม่ดีเท่าที่ควร สิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปในพื้นที่ถึงจะอยู่ในระดับดีแต่ชาวบ้านบางคน ยังไม่มีการจัดการที่ดีในบางเรื่อง โดยเฉพาะปัญหาเรื่องขยะที่พบใน

หมู่บ้าน ขยะมูลฝอย เนื่องจากในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขยังมีถังขยะไม่ครบทุกหลังคาเรือนและหลุมขยะที่มียังไม่ถูกสุขลักษณะก่อให้เกิดน้ำท่วมขังในฤดูฝนและไม่สามารถที่จะระบายน้ำออก

๒) ขาดแคลนน้ำ ในชุมชนจะมีการเก็บน้ำฝนไว้ใช้เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำ แต่ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยเก็บน้ำเอาไว้แต่จะใช้น้ำประปาจากภูเขาเป็นส่วนใหญ่ ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะครอบครัวที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนที่น้ำประปาภูเขาเข้าไม่ถึง จึงทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำใช้สำหรับการอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง

๒.๗.๓ โอกาส

จากการศึกษาพบว่าโอกาสที่ชาวบ้านจะได้รับปัจจัยเสริมเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืนของชุมชนมีหลายด้าน ซึ่งมีรายละเอียด ต่อไปนี้

๑) มีการปลูกจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการจัดนิทรรศการหรือการอบรมหรือมีการจัดตั้งโครงการปลูกป่า อนุรักษ์ธรรมชาติ ภายในชุมชน ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในเรื่องของงบประมาณหรือเป็นผู้นำโครงการให้แก่เยาวชนในหมู่บ้านเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน รักธรรมชาติ มีการจัดระเบียบชุมชน รักษาความสะอาดที่สาธารณะการกำจัดขยะใช้สารอินทรีย์ และชีวภาพในการทำเกษตร บริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โฟม ถุงพลาสติก สารเคมี มีกิจกรรมดูแลรักษาแหล่งน้ำต่าง ๆ

๒) มีผู้นำในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ผู้นำชุมชนไม่ว่าจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระภิกษุ หัวหน้าคุ้มต่างๆ ภายในหมู่บ้านสันติสุข มีส่วนสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้านในท้องถิ่น ต้องสนับสนุนสร้างความเข้าใจกับประชาชนในปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนของชุมชน หากผู้นำชุมชนให้ความสำคัญชักชวนให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ก็จะทำให้ปัญหาลดลงหรือเบาบางลงได้

๒.๗.๔ อุปสรรค

จากการศึกษาพบว่าอุปสรรคในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนของชุมชนมีหลายด้านซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) ชาวบ้านบางคนยังขาดความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยรักษาความสะอาดทั้งขยะไม่เป็นที่ทำให้เกิดการเน่าเหม็นกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิด โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ

๒) ชาวบ้านบางคนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้จึงมีการตัดไม้ทำลายป่า การเผาป่า ซึ่งเป็นเรื่องอันตรายมาก เพราะถ้ามีการทำลายป่ากันมากความอุดมสมบูรณ์ของป่าที่มีอยู่จะลดน้อยลง และจะขาดแคลนแหล่งอาหารที่สำคัญไป

๒.๘ การวิเคราะห์ SWOT วิถีประชาธิปไตยในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

การศึกษากิจกรรมทางวิถีประชาธิปไตยของชุมชนบ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา พบปัญหาและอุปสรรคต่างๆของชาวบ้านสันติสุข สามารถนำมาวิเคราะห์โดยทฤษฎี SWOT เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อทราบถึงการดำเนินงานต่อไปในอนาคตว่ามีโอกาสขยายตัวได้มากน้อยเพียงใด และนอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำไปปรับปรุง พัฒนาระบบของการดำเนินกิจกรรมทางวิถีประชาธิปไตยของชุมชนเพื่อให้เกิดความเสมอภาค และความเป็นระเบียบวินัยในชุมชนรายละเอียดมีดังต่อไปนี้

๒.๘.๑ จุดแข็ง

จากการศึกษาพบว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นตัวชี้วัดของความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมซึ่งจุดแข็งของการดำเนินกิจกรรมทางวิถีประชาธิปไตยของบ้านสันติสุขมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น งานปีใหม่ ม้ง ประเพณีกินข้าวใหม่ ผู้นำชุมชนจะเรียกประชุมลูกบ้านทุกคนเพื่อลงมติว่าวันที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม โดยเสนอวันและเวลาให้กับลูกบ้านทราบและให้สมาชิกออกเสียงสนับสนุนโดยการยกมือ

๒) สมาชิกให้ความเคารพในตัวผู้นำชุมชน คือสมาชิกในหมู่บ้านทุกคนจะถือว่าผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนและเป็นผู้นำของชาวบ้าน ชาวบ้านจะให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่บ้าน และเชื่อว่าผู้ใหญ่บ้านจะเป็นปากเสียงของพวกเขาในการติดต่อหรือประสานงานกับภาครัฐและเอกชน

๓) การปกครองมีการแบ่งเป็นคุ้ม คือผู้นำจะแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ คุ้มโดยแต่ละคุ้มจะมีหัวหน้าคุ้มเป็นผู้ดูแลคุ้มและยังเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชน

๔) มีการประชุมประจำเดือน คือทุกวันที่ ๓ ของเดือนจะมีการประชุมประจำเดือนที่ศาลาประชาคม ในการประชมนั้น จะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานในการประชุมโดยจะประชุมในเรื่องต่าง ๆ เช่น เหตุบ้านการเมือง ข่าวสารทางราชการที่ได้รับมอบหมายจากทางอำเภอและจังหวัดหรือประชุมเรื่องที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน

๒.๘.๒ จุดอ่อน

เป็นส่วนที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางวิถีประชาธิปไตยในชุมชนดำเนินไปอย่างล่าช้าหรือขาดประสิทธิภาพ ซึ่งผลเสียที่เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อชุมชน และบุคคลในชุมชนทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งส่วนมากเกิดจากตัวของบุคคลในชุมชน รายละเอียดมีดังนี้

๑) ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักประชาธิปไตย คือชาวบ้านบางส่วนยังคิดเอาความคิดของตนเองเป็นหลัก ไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นไม่ค่อยฟังเสียงข้างมาก

๒) การไม่โปร่งใสในการเลือกตั้ง เรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียงนั้นมีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยากส่วนมากจะทำการซื้อเสียงด้วยเงินและให้ข้อตกลงว่าถ้าได้รับเลือกตั้งแล้วจะตั้งโครงการต่างๆ ให้กับชาวบ้านซึ่งเป็นข้อตกลงที่หลอกลวงให้ชาวบ้านหลงเชื่อ

๓) นอนหลับทับสิทธิ์คือบางครั้งกวาดการเข้าร่วมประชุม อาจไม่รู้เรื่องราวในมติที่ประชุมเช่น ไม่รู้เรื่องวันเลือกตั้ง ไม่รู้ว่าใครลงสมัครรับเลือกตั้ง จึงอาจทำให้เสียสิทธิ์ในการเลือกตั้งซึ่งจะมีผลเสียต่าง ๆ มากมายตามมาทีหลังอาทิเช่น

๓.๑) ไม่มีสิทธิ์ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (สอบท.) สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (สอบจ.) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส) เป็นต้น

๓.๒) ไม่มีสิทธิ์ร่างกฎหมาย

๓.๓) ไม่มีสิทธิ์รับราชการ

๒.๘.๓ โอกาส

เป็นส่วนที่ชุมชนน่าจะได้รับจากหน่วยงานของภาครัฐ และเอกชน ทั้งในเรื่องความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมทางวิถีประชาธิปไตย รายละเอียดดังนี้

๑) มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง คือ หน่วยงานทางราชการควรออกมาแนะนำให้ความรู้ และทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้มากยิ่งขึ้นและชักชวนให้ชาวบ้านที่สิทธิ์ในการเลือกตั้งทุกคนออกมาใช้สิทธิ์และรณรงค์อย่าซื้อสิทธิ์ขายเสียง

๒) มีการอบรมแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ชาวบ้านได้รู้และเข้าใจมากยิ่งขึ้น

๒.๘.๔ อุปสรรค

เป็นส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางวิถีประชาธิปไตยในชุมชน ซึ่งกิจกรรมอาจหยุดชะงักหรือขาดการเชื่อมต่อระหว่างผู้นำชุมชนกับบุคคลในชุมชน รายละเอียดมีดังนี้

๑) ชาวบ้านบางส่วนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าประชุมประจำเดือน อาจเนื่องจากชาวบ้านบางส่วนเกิดความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานหรือไม่อยากเข้าร่วมประชุมเพราะอาจมีความขัดแย้งส่วนตัวระหว่างตัวบุคคล

๒) ขาดคนที่มีความสามารถทางการเมืองที่จะมาดำรงตำแหน่งต่อไป คือ ขาดบุคคลที่มีทักษะความสามารถ และประสบการณ์ทางการเมือง อีกทั้งคนในปัจจุบันหันไปประกอบอาชีพส่วนตัวมากขึ้น จึงไม่ค่อยให้ความสนใจ

๒.๙ การวิเคราะห์ SWOT การสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนของหมู่บ้านสันติสุข

ในชุมชนหนึ่งๆ ย่อมมีความสัมพันธ์กัน มีการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ในการอยู่ร่วมกันนั้นทุกคนจำเป็นจะต้องมีความรักใคร่สมัครสมานสามัคคีกัน มีความกลมเกลียวกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันแบ่งปันซึ่งกันและกัน เมื่ออยู่ร่วมกันแล้วจะต้องมีการทะเลาะบาดหมางกันบ้างเป็นธรรมดา เพราะฉะนั้นการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้นั้นทุกคนจะต้องรู้จักการให้อภัย และเข้าใจกัน มีน้ำใจ มีจิตใจกว้างขวางคุณธรรมเหล่านี้จะนำพาทุกคนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ พบแต่ความสุขความเจริญ บ้านสันติสุข มีความสมานฉันท์ที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่นได้เป็นอย่างดี โดยสามารถทำการวิเคราะห์ได้ตามหัวข้อใหญ่ๆ ๔ หัวข้อและรายละเอียดอื่นๆ ดังนี้

๒.๙.๑ จุดแข็ง

โดยส่วนมากจุดแข็งของการสร้างความสมานฉันท์จะเป็นเรื่องการประนีประนอมเสียค่าปรับ และความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในชุมชนสามารถสรุปออกมาได้พอสังเขปดังนี้

๑) การเสียค่าปรับโดยส่วนมากแล้วการเสียค่าปรับจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิด เช่น การชกต่อยการทะเลาะวิวาท การล่วงเกินสิทธิของผู้อื่นทั้งทางด้านร่างกาย และทรัพย์สิน ทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ ถ้าหากมีการกระทำความผิด จะมีการปรับเงินชดเชยค่าเสียหาย ซึ่งขั้นตอนแรกจะพิจารณาจากทั้งสองฝ่ายโดยใช้วิธีการประนีประนอม ถ้าหากยอมความกันไม่ได้ก็จะเจรจาโดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ตัดสินพิจารณา และต่อมา คือ กำหนด สถานีตำรวจภูธรอำเภอโป่ง ศาลจังหวัดตามลำดับ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข มีการเสียค่าปรับส่วนมากอยู่ในระดับหมู่บ้าน

๒) การประนีประนอม การประนีประนอมเป็นจุดแข็งของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เพราะนับตั้งแต่มีการก่อตั้งหมู่บ้านขึ้นยังไม่เคยมีเหตุการณ์ใดที่ร้ายแรงถึงสถานีตำรวจ ส่วนน้อยก็จะตกลงได้ที่กำหนด แต่ส่วนมากแล้วเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะมีการประนีประนอมกันได้ในชั้นการพิจารณาของผู้ใหญ่บ้าน นับว่าเป็นการสร้างคามสมานฉันท์ในชุมชนได้เป็นอย่างดี

๓) ความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน ด้วยเหตุที่การที่ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการประนีประนอมกันนั้นส่งผลให้ชุมชนมีความรักใคร่สมัครสมานสามัคคีกัน ซึ่งเป็นจุดแข็งอีกข้อหนึ่งของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อันจะนำพาให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งขึ้น

๔) การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันภายในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ผู้ใหญ่บ้านจะชักชวนและนำพาชาวบ้าน หรือชาวบ้านรวมกันจัดตั้งกลุ่มขึ้นเอง เช่น กลุ่มพัฒนาชุมชน โครงการร่วมกันปลูกป่า กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดความสามัคคี สมานฉันท์กันในชุมชนได้

๒.๙.๒ จุดอ่อน

จุดอ่อนของความสมานฉันท์ในชุมชนโดยส่วนมากแล้วจะเป็นเรื่องความยำเกรงต่อกฎของชุมชนลดลง ข้อตกลงของชุมชนไม่ได้เด็ดขาดสามารถประนีประนอมได้ สิ่งเหล่านี้กลายเป็นจุดอ่อนของชุมชนซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ความยำเกรงต่อกฎหมายของชุมชนลดลง ด้วยเหตุที่มีการประนีประนอมมากเกินไปนั้นก็มีผลเสียเหมือนกับดาบสองคมที่มีทั้งด้านดีและด้านลบ ซึ่งทำให้เกิดความเคยตัวและไม่หยุดพฤติกรรมก้าวร้าวและนิสัยที่ไม่ดีก่อให้เกิดปัญหาซ้ำซากบ่อย ๆ ขึ้นได้

๒) กฎชุมชนหรือข้อตกลงร่วมกันของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขไม่ได้เด็ดขาด ด้วยเหตุที่กฎของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขหรือ ข้อตกลงร่วมกันของชุมชนที่เข้าใจร่วมกันนั้นมีความเด็ดขาดไม่เพียงพอและสามารถยืดหยุ่นได้ จึงทำให้คนในชุมชนบางคนไม่เกรงกลัวบทลงโทษเพราะคิดว่าถ้าหากทำสิ่งที่ผิดสิ่งนั้นลงไปแล้วเป็นบทลงโทษ ก็เพียงแค่ว่ากล่าวตักเตือนหรือเสียค่าปรับเล็ก ๆ น้อย ๆ

๒.๙.๓ โอกาส

โอกาสของการสร้างความสมานฉันท์ของคนในชุมชนมีหลายแนวทางที่เป็นไปได้ ดังจะกล่าวดังนี้

๑) หน่วยงานจากภาครัฐ รัฐบาลอาจจะให้งบประมาณแก่หมู่บ้านเพื่อที่จะให้หมู่บ้านสันติสุข นั้นได้นำเงินงบประมาณไปใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นกีฬา การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ซึ่งเป็นวิธีการส่งเสริมสมานฉันท์ภายในหมู่บ้าน

๒) ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความเข้มแข็งในการจัดกิจกรรมสมานฉันท์ของชุมชน สมาชิกจะได้ร่วมกันทำกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มทอผ้า กลุ่มปักผ้า กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า ซึ่งแต่ละกลุ่มจะต้องมีความสมานฉันท์กันในการดำเนินการทำงานกิจกรรมภายในกลุ่ม จึงจะประสบความสำเร็จและทำให้ชุมชนเข้มแข็งต่อไป

๒.๙.๔ อุปสรรค

ในสังคมทั่วไปไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบทในการทำกิจกรรมทำงาน การประกอบอาชีพต่างๆต่างก็มีอุปสรรคด้วยกันทั้งนั้น อุปสรรคในการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนได้ทำการวิเคราะห์อุปสรรคสามารถสรุปออกมาได้พอสังเขปดังนี้

๑) ขาดบุคลากร เนื่องจากหมู่บ้านสันติสุขเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดพื้นที่กว้างขวางและมีจำนวนประชากรมากแต่ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับวิธีการที่จะสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนจำเป็นจะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อจะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้

๒) การขาดความรู้ ถ้าหากสมาชิกในชุมชนบางส่วนมีพื้นฐานในการศึกษาน้อยก็จะทำให้ขาดความรู้ด้านวิชาการซึ่งจะมีผลกระทบต่อความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสร้างความสมานฉันท์ได้

๒.๑๐ การวิเคราะห์ SWOT การสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

การสำรวจข้อมูลในพื้นที่ของหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหวัดพะเยา ในการสร้างภูมิคุ้มกันเตรียมความพร้อมของชีวิต จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบข้างพบว่าชาวบ้านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทุกด้านของชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างสุขภาพจิต ชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมของตนเองและชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑๐.๑ จุดแข็ง

เป็นส่วนที่สำคัญมากเพราะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการดำเนินงาน ซึ่งจุดแข็งการสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนบ้านนาสะแบงทุ่ง มีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) มีสถานีนอนามัยให้บริการอยู่ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีสถานีนอนามัยอยู่ ๑ แห่ง และมีหมู่บ้านสันติสุขที่เข้ารับใช้บริการ คือ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข มีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน ๒ คน คนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเข้ารับการรักษาที่สถานีนอนามัยในหมู่บ้านสันติสุข ส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลในด้านการตรวจสุขภาพร่างกาย จิตใจ และการบำบัดรักษาส่วนผู้ป่วยที่พิการทางร่างกาย เช่น หูหนวก ตาบอด แขนขาใช้งานไม่ได้ จะได้รับการดูแลจากภาครัฐเป็นอย่างดี

๒) ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ประจำหมู่บ้าน สถานที่ตั้งอยู่ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ มีจำนวนเด็กก่อนเกณฑ์ทั้งหมด ๕๐ คน ครูพี่เลี้ยง ๓ คน ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่เท่านั้น เพื่อจะได้ดูแลเด็กได้อย่างเต็มที่ ครูพี่เลี้ยงจะสังเกตพฤติกรรมและนิสัยของเด็กแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร และดูที่ฐานะทางครอบครัวของเด็กด้วย เนื่องจากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ต่างกันนอกจากนี้แล้วเด็กในศูนย์ยังจะได้รับความสะดวกสบายอย่างครบถ้วนในด้านต่าง ๆ และถูกสุขลักษณะ

๓) สิ่งแวดล้อมรอบๆ ข้างที่ใช้ในการออกกำลังกายของกลุ่มเยาวชน โดยใช้สถานที่ในโรงเรียนบ้านสันติสุขซึ่งจะเป็นบริเวณที่โล่งแจ้ง ปลอดภัย มีอากาศบริสุทธิ์ไม่มีสิ่งแวดล้อมใดๆ มารบกวน เหมาะแก่การออกกำลังกายของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขทั้งหมู่บ้าน คือ หมู่ ๗

๔) ในสภาพของสังคมในหมู่บ้านสันติสุขจะอยู่อย่างมีความสุขไม่มีการทะเลาะวิวาทให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นส่วนมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน เรื่องการช่วยเหลืองานต่างๆ เช่น งานศพ งานปีใหม่ม้ง งานกินข้าวใหม่ งานวันสงกรานต์ เป็นต้น

๒.๑๐.๒ จุดอ่อน

จากการสำรวจข้อมูลสาธารณสุขชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ทำให้ทราบถึงปัญหาและจุดอ่อนที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ มีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) สถานที่ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากเป็นสถานีนอนามัยมีขนาดเล็ก และมีคนเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ทำให้เครื่องมือในการให้บริการไม่

เพียงพอต่อความต้องการ บางรายก็ต้องส่งไปที่โรงพยาบาลในตัวอำเภอหรือโรงพยาบาลประจำจังหวัด

๒) มีบุคลากรไม่เพียงพอ ในการให้บริการช่วยเหลือและดูแลผู้ป่วยที่เข้ามาใช้บริการ ทำให้ประสิทธิภาพในงานบริการลดน้อยลง

๓) โดยทั่วไปสภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบ้านสันติสุข เป็นชุมชนที่เรียบง่าย ชาวบ้านรุ่นเดิมที่อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปจะไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องของการดูแลสุขภาพ และการรักษาแบบสมัยใหม่ ส่วนมากจะใช้การรักษาโดยใช้ไสยศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้คนในชุมชนนั้นปรับตัวไม่ค่อยได้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพเท่าที่ควร

๒.๑๐.๓ โอกาส

โอกาสในการสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการสนับสนุน ได้รับปัจจัยเสริม มีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) การได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน ในเรื่องของบัตรประกันสุขภาพทำให้มีสิทธิในการเข้ารับการรักษาที่แตกต่างกันออกไป สำหรับโรคที่พบในหมู่บ้านสันติสุขได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคเรื้อรังและโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ เป็นต้น

๒) การรักษาสุขภาพ มีบัตรประกันสุขภาพ ๓๐ บาทรักษาทุกโรค ตามนโยบายของรัฐบาลที่ช่วยเพิ่มสิทธิในการรักษาพยาบาลให้แก่ชาวบ้านนาสะแบงทุ่ง

๓) การให้วัคซีนป้องกันโรคต่างๆแก่เด็กในชุมชน เช่น วัคซีนป้องกันโรคหัด โรคบาดทะยัก และโรคโปลิโอ เป็นต้น อย่างครอบคลุมและทั่วถึง

๒.๑๐.๔ อุปสรรค

อุปสรรคที่พบในหมู่บ้านนาสะแบงทุ่งถือได้ว่ามีส่วนน้อย ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ามีส่วนต่อสภาพความเป็นอยู่ทางด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข มีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) คนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องเทคโนโลยี โดยเฉพาะบุคคลทั่วไปและผู้สูงอายุ จะไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่เข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตของคนในชุมชน

๒) สนามเด็กเล่นของศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ อุปกรณ์ส่วนใหญ่มีสภาพชำรุด อาจทำให้เด็กได้รับอุบัติเหตุและอันตรายจากการเล่น ดังนั้นภาครัฐควรให้การสนับสนุนโดยการจัดหาอุปกรณ์มาให้ใหม่ เพื่อให้เด็กได้เล่นและฝึกทักษะของตนเองอย่างเต็มที่และปลอดภัย

๓) สภาพอากาศที่ร้อนเกินไป ทำให้คนในชุมชนต้องระมัดระวังในเรื่องของการรับประทานอาหาร เพื่อหลีกเลี่ยงโรคที่อาจจะเกิดขึ้นเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร เช่น โรคท้องร่วง เป็นต้น

๔) ลักษณะการรับประทาน ส่วนใหญ่เป็นการรับประทานแบบง่าย ๆ ไม่ค่อยคำนึงถึงคุณค่าทางด้านโภชนาการว่าครบ ๕ หมู่หรือไม่ และมีนิสัยการรับประทานอาหารแบบดั้งเดิม เช่น การรับประทานอาหารแบบสุกๆ ดิบๆ อยู่เป็นประจำไม่ค่อยเปลี่ยนชนิดของอาหาร

๒.๑๑ การวิเคราะห์ SWOT ปราชญ์ชาวบ้านและองค์ความรู้เรื่องสมุนไพรในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

การสำรวจชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา พบว่าชาวบ้านยังให้ความสำคัญกับปราชญ์ชาวบ้านและสมุนไพรน้อย โดยส่วนมากปราชญ์ชาวบ้านที่หมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ จะมีอายุระหว่าง ๕๐-๘๐ ปี ซึ่งความรู้เกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านและการปกครองหมู่บ้าน เมื่อมีอายุมากทำให้เกิดอุปสรรคในการสื่อสาร การศึกษาสมุนไพรพบว่าชาวบ้านยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการนำสมุนไพรไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนมากชาวบ้านจะนำสมุนไพรบางชนิดไปใช้ในการประกอบอาหารเพื่อให้รสชาติของอาหารดีขึ้นเท่านั้น โดยที่ไม่รู้ว่าสมุนไพรบางชนิดนั้นมีสรรพคุณในการรักษาโรคให้หายเป็นปกติได้ ส่วนมากถ้าชาวบ้านเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะไปหาหมอที่อนามัยใกล้บ้านหรือไม่ก็ที่โรงพยาบาลในเขตอำเภอปง หมอยาสมุนไพรในหมู่บ้านสันติสุข นั้นมีอายุ ๖๕ ปี จากการสอบถามหมอยาสมุนไพรแล้วพบว่าเรียนเกี่ยวกับการนำสมุนไพรมาแปรรูปเพื่อรักษาโรคต่างๆ โดยการสืบทอดจากบรรพบุรุษ รายละเอียดของการวิเคราะห์ทั้ง ๔ ด้าน มีดังนี้

๒.๑๑.๑ จุดแข็ง

เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานซึ่งจุดแข็งของปราชญ์ชาวบ้านและองค์ความรู้สมุนไพรบ้านสันติสุข มีรายละเอียดดังนี้

๑) ผู้นำมีความรู้ความสามารถและเป็นนักพัฒนา ปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำในหมู่บ้านมีความรู้หลายอย่างไม่ว่าจะเป็นทางด้านประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ด้านการปกครองดูแลลูกบ้านให้มีความสามัคคีและอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาหารการกิน ด้านการศึกษา ด้านการวางแผนในการปกครอง และยังมีหมอยาสมุนไพรที่มีความรู้เกี่ยวกับการนำสมุนไพรมาใช้ให้เกิดประโยชน์และใช้เป็นยารักษาโรค

๒) ความเสียสละ ปราชญ์ชาวบ้านและยาสมุนไพรถือได้ว่าเป็นผู้เสียสละ คือเสียสละเวลาส่วนตัวมาพัฒนาหมู่บ้าน หรือเวลาที่มีใครมาถามเกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านหรือทางการปกครองว่าปกครองลูกบ้านยังไง และก็ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ส่วนหมอยาเวลามีใครมาถามเกี่ยวกับยาสมุนไพรหรือมาขอการรักษาก็ต้องรักษาและให้ความรู้และรักษาโรคคนนั้น ๆ อย่างเต็มความสามารถ

๒.๑๑.๒ จุดอ่อน

จากที่ศึกษา และพูดคุยแลกเปลี่ยนกับปราชญ์ชาวบ้านสันติสุข ทำให้พบว่าจุดอ่อนของปราชญ์ชาวบ้าน และองค์ความรู้สมุนไพรหมู่บ้านสันติสุข มีหลายด้านดังต่อไปนี้

๑) ข้อมูลจางหายเนื่องจากไม่มีการบันทึกในการเผยแพร่ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน ถึงแม้จะทำเป็นหนังสือ แต่จัดแบบโบราณ คนรุ่นใหม่ไม่สามารถอ่านตัวหนังสือแบบโบราณได้ และข้อเสียเปรียบของการรักษาโดยใช้สมุนไพรต้องใช้เวลารักษาเป็นเวลานาน ให้ผลช้าต่างจากการรักษาแบบแผนปัจจุบัน ที่สะดวกและรวดเร็วกว่า

๒) สมุนไพรในปัจจุบันหายาก เนื่องจากป่าไม้ถูกทำลาย ทำให้สมุนไพรบางตัวสูญหายไปกับการทำลายป่าไม้ของคนในชุมชนหรือจากภัยธรรมชาติ ทำให้หมอยาสมุนไพรต้องข้ามไปหาสมุนไพรจากฝั่งประเทศลาว

๒.๑๑.๓ โอกาส

จากที่ศึกษาและมีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ทำให้พบว่าโอกาสที่จะนำความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านและองค์ความรู้เรื่องสมุนไพรในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขไปเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจมีหลายด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) จัดทำหนังสือเพื่อการเผยแพร่ประวัติหมู่บ้านสันติสุข หมู่ ๗ และกรรมวิธีการใช้ประโยชน์จากยาสมุนไพรยังขาดการเผยแพร่ให้เยาวชนคนรุ่นหลังและชาวต่างหมู่บ้านได้รู้ ฉะนั้น รัฐควรให้การสนับสนุนโดยการจัดทำหนังสือเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รู้

๒) เป็นอาชีพเสริมเมื่อมีการจัดทำหนังสือเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักแก่สาธารณะชน จะทำให้หมอยาและสรรพคุณของยาสมุนไพรเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น ทำให้หมอามีโอกาสที่จะได้ไปรักษาบุคคลอื่น ที่อยู่ต่างชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียง ทำให้หมอามีรายได้สามารถเข้าสู่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

๒.๑๑.๔ อุปสรรค

จากที่ศึกษา และพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ทำให้พบอุปสรรคในเรื่องปราชญ์ชาวบ้านและองค์ความรู้สมุนไพรบ้านสันติสุข มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) ขาดเครื่องมือการเผยแพร่ ในการศึกษาประวัติต่าง ๆ และศึกษาเกี่ยวกับเรื่องยาสมุนไพรในหมู่บ้านสันติสุขหมู่ ๗ พบว่ายังขาดเครื่องมือที่ใช้ในการเผยแพร่เรื่องราวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เอกสารประกอบการใช้ยา วิธีการนำสมุนไพรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ถ้ามีการเผยแพร่ที่ดีที่ทันสมัยจะทำให้สิ่งที่มีประโยชน์และมีคุณค่าในหมู่บ้านสมควรแก่การที่จะสืบทอดคงอยู่ต่อไป

๒) ไม่ได้เห็นตัวยา ได้ยินแต่คำบอกเล่าในการศึกษาสมุนไพร และประวัติต่าง ๆ ยาบางชนิดหายากบางครั้งต้องเอามาจากประเทศเพื่อนบ้านและการสอบถามก็จะได้ยินแต่เสียงบอกเล่าต่อกันมามีลักษณะอย่างไร ไม่ได้เห็นตัวอย่างจริง ๆ

๒.๑๒ พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

๒.๑๒.๑ การสื่อสารศีล ๕

๒.๑๒.๑.๑ ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสาร หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันของมนุษย์ที่แสดงออกทางภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ภาษาเขียน หรือภาษาท่าทาง รวมทั้งการแสดงออกทางพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญของผู้นั้นในโลกใบนี้ ปัจจุบันถือว่าการสื่อสารเป็นโลกที่ไร้พรมแดน คือ การรับข่าวสาร เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันใจ และทันสมัย พระพุทธเจ้าได้สอนเรื่องการพูดไว้ในหลักสัมมาวาจาหรือเจตนาชอบซึ่งรวมในศีลพื้นฐานสำหรับสื่อสารมวลชนและบุคคลทั่วไปการสื่อสาร มีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

๒.๑๒.๑.๒ ประเภทของการสื่อสาร^{๔๒}

การสื่อสารเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์ใช้ใช้เป็นเครื่องมือในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกัน ดังนั้นการสื่อสารจึงมีลักษณะที่สำคัญและมีแตกต่างกันหลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนก ในที่นี้จะแสดงการจำแนกประเภทของการสื่อสาร โดยอาศัยเกณฑ์ในการจำแนกที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ดังต่อไปนี้

๑) จำแนกตามกระบวนการหรือการไหลของข่าวสาร แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ

(๑) การสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication) คือ การสื่อสารที่ข่าวสารจะถูกส่งจากผู้ส่งไปยังผู้รับในทิศทางเดียว โดยไม่มีการตอบโต้กลับจากฝ่ายผู้รับ เช่น การสื่อสารผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การออกคำสั่งหรือมอบหมายงานโดย ฝ่ายผู้รับไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้รับอาจไม่เข้าใจข่าวสาร หรือเข้าใจไม่ถูกต้องตามเจตนาของผู้ส่งและทางฝ่ายผู้ส่งเมื่อไม่ทราบปฏิกิริยาของผู้รับจึงไม่อาจปรับการสื่อสารให้เหมาะสมได้ การสื่อสารแบบนี้สามารถทำได้รวดเร็วจึงเหมาะสำหรับการสื่อสารในเรื่องที่เข้าใจง่าย การสื่อสารมีความจำเป็นต้องใช้การสื่อสารทางเดียว แม้ว่าเรื่องราวที่สื่อสารจะมีความซับซ้อนก็ตาม เช่น กรณีผู้รับและผู้ส่งไม่อาจพบปะหรือติดต่อสื่อสารกันได้โดยตรง การสื่อสารแบบกลุ่มใหญ่ และการสื่อสารมวลชนซึ่งไม่อาจทราบผู้รับที่แน่นอน

(๒) การสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) คือ การสื่อสารที่มีการส่งข่าวสารตอบกลับไปมาระหว่างผู้สื่อสาร ดังนั้นผู้สื่อสารแต่ละฝ่ายจึงเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับในขณะเดียวกัน ผู้สื่อสารมีโอกาสทราบปฏิกิริยาตอบสนองระหว่างกัน ทำให้ทราบผลของการสื่อสารว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่ และช่วยให้สามารถปรับพฤติกรรมในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ตัวอย่างการสื่อสารแบบสองทาง เช่น การพบปะพูดคุยกัน การพูดโทรศัพท์ การออกคำสั่งหรือ

^{๔๒} บารุง สุขพรรณ, รศ., เอกสารประกอบการถวายเป็นพระราชกุศล พระสงฆ์ หลักสูตร, “พระสงฆ์ผู้นำการพัฒนาสังคมไทยที่ยั่งยืน”, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๔๗), หน้า ๑๗.

มอบหมายงานโดยฝ่ายรับมีโอกาสแสดงความคิดเห็น การสื่อสารแบบนี้จึงมีโอกาสประสบผลสำเร็จได้มากกว่า แต่ถ้าเรื่องราวที่จะสื่อสารเป็นเรื่องง่าย อาจทำให้เสียเวลาโดยไม่จำเป็น การสื่อสารมวลชนซึ่งโดยปกติมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว นักสื่อสารมวลชนก็มีความพยายามที่จะทำให้มีการสื่อสาร ๒ ทางเกิดขึ้น โดยการให้ประชาชนส่งจดหมาย โทรศัพท์ ตอบแบบสอบถาม กลับไปยังองค์กรสื่อมวลชน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการสื่อสารให้บรรลุผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๒) จำแนกตามภาษาสัญลักษณ์ที่แสดงออก แบ่งเป็น

(๑) การสื่อสารเชิงวจนะ (Verbal Communication) หมายถึง การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูด หรือเขียนเป็นคำพูด ในการสื่อสาร

(๒) การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-Verbal Communication) หมายถึง การสื่อสารโดยใช้รหัสสัญญาณอย่างอื่น เช่น ภาษาท่าทาง การแสดงออกทางใบหน้า สายตา ตลอดจนถึงน้ำเสียง ระดับเสียง ความเร็วในการพูด เป็นต้น

๒.๑๒.๒ วิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

เดิมทีก่อนที่จะมาเป็นหมู่บ้านสันติสุขนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้มีนายจางจ่อ แซ่มา และญาติพี่น้อง จำนวน ๑๕ ครอบครัว ได้อพยพย้ายมาจากบ้านสบบง ตำบลสบบง อำเภอยางคำ จังหวัดเชียงราย และมากับเผ่าเย้าที่บ้านปาง ทางดอยผาจิ ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดเชียงราย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ นายเยี้ยโก๊ะ แซ่มา ย้ายมาจากอำเภอยางคำ อำเภอปง จังหวัดเชียงราย จำนวน ๕ หลังคาเรือน มาอยู่ด้วยกันรวมเป็น ๒๐ หลังคาเรือน สมัยนั้นชาวบ้านเรียกบ้านสันติสุขว่า “บ้านปางอาก” มีนายเยี้ยโก๊ะ แซ่มา เป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านปางอาก และยังมีส่วนหนึ่งย้ายมาจากบ้านสบบงตามมาอยู่ด้วย วิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อาชีพและวิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อดีตกาลนั้นชุมชนหมู่บ้านสันติสุขอาศัยอยู่บนภูเขา หรือยอดเขาเป็นส่วนใหญ่^{๔๓} ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจของชุมชนไม่ดี เพราะคนในชุมชนไม่รู้จักในการทำเกษตรเพื่อเศรษฐกิจ จะทำการเกษตรเพื่อยังชีพมากกว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีอาชีพอย่างเดียวคือ การเกษตร โดยจะปลูกไว้เพื่อรับประทานในครัวเรือนเท่านั้น เช่น ข้าว และพืชผัก จะไม่มีการซื้อขายด้วยเงินตรา จะมีแต่การแลกเปลี่ยนกันด้วยสิ่งของเท่านั้น ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีวิถีชีวิตที่ยากลำบากมาก เพราะชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความคิดว่าต้องมีลูกเยอะๆ เพื่อตัวเองจะได้สบายในบั้นปลายของชีวิต จึงเป็นเหตุให้ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีชีวิตที่ลำบากมาก ๆ ต้องตรากตรำทำงานหนักในไร่เพื่อมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง แต่ในปัจจุบันนี้ หมู่บ้านสันติสุขได้ถูกอพยพมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบลุ่ม ทำให้วิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการเป็นอยู่บนภูเขา การเป็นอยู่มีความดีขึ้นมาก การประกอบอาชีพทางเกษตรจึงมี

^{๔๓} สัมภาษณ์นายนาค บุญเทพ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

การปรับเปลี่ยนหลายรูปแบบมากขึ้น^{๔๔} เช่น มีการทำนา ทำไร่ และอื่น ๆ เป็นต้น การเกษตรกรรม ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ทำอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่จะเป็นการเพาะปลูกเพื่อยังชีพ พืชที่นิยมปลูก ได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด ถั่ว พักทอง ผักกาดพริก หอม กระเทียม ปอ เท่านั้น ยังไม่นิยม นำมาค้าขาย ใช้วิธีแลกด้วยสิ่งของเท่านั้น (ปัจจุบันการเพาะปลูกผืนยังคงมีหลงเหลือในป่าลึกอยู่บ้าง แต่มีในปริมาณน้อยมาก เป็นการยากที่จะหาชมได้อีกต่อไป) การปลูกไร่ข้าวส่วนของคนในชุมชน ส่วนมากจะปลูกข้าวบนดอย โดยในปัจจุบัน การเกษตรกรรมของชุมชนบางส่วนจะมีการปลูกข้าวใน นาด้วย เพราะเนื่องจากชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้อพยพมาตั้งรกราก ในพื้นที่ราบลุ่ม และสามารถที่จะ ทำนาได้ ซึ่งการทำนาข้าวของชุมชนนั้นโดยส่วนใหญ่ แล้วจะดำนาไม่เป็น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะจ้างให้ คนที่มีความชำนาญในการดำนาเป็นคนทำให้ แต่คนในชุมชนก็มีความสามารถในการไถหว่านเป็น อย่างดี แต่ก่อนนั้นในชุมชนยังไม่มีเครื่องจักรในการไถหว่านข้าว เนื่องจากยังไม่มีเงินในการจัดซื้อ เครื่องจักร แต่ในปัจจุบันนี้มีกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าม้งตั้งอยู่ในประเทศลาว และประเทศไทยบางส่วน และมีเครื่องจักร ใช้ในการเกษตรและไถหว่านแล้ว ดังนั้น การเกษตรกรรมของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข บางกลุ่มก็ไม่ค่อยลำบากเท่าที่ผ่านมา แต่บางกลุ่มที่อยู่ห่างไกลความเจริญก็จะค่อนข้างลำบากมาก ยัง ไม่เพียงแต่การทำเกษตรไร่ข้าวเท่านั้น และยังได้รับการพัฒนาที่จะปลูกพืชต่างที่เป็นพืชเศรษฐกิจ จะมีการปลูกพืชเพื่อเป็นการส่งเสริมการขายเพื่อเสริมรายได้ให้กับตนเอง เนื่องจากว่าปัจจุบันระบบ เศรษฐกิจเริ่มเปลี่ยนไป และมีความต้องการในการใช้เครื่องบริโภคเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงต้องมีการ ดิ้นรนเพื่อที่จะได้รายได้มาจุนเจือครอบครัวของตนเอง พืชที่นิยมปลูกส่วนใหญ่มาก ได้แก่ มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ มะขาม เลียงไหม และผักที่นิยมปลูกมาเป็นรายได้ ได้แก่ กะหล่ำปลี ชิง ผ่าย มะเขือเทศ มันสำปะหลัง บางครอบครัวก็ยังปลูกดอกไม้ขายได้แก่ ดอกคาร์เนชั่น ดอกกุหลาบ ฯลฯ

การเลี้ยงสัตว์ในอดีต ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหาร โดยไม่ได้ทำคอก หรือล่อมไว้ มักจะปล่อยตามอิสระจึงทำให้สัตว์เลี้ยงมีจำนวนน้อย ส่วนมากนิยมเลี้ยง วัว ควาย หมู ไก่ สัตว์ที่ได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่เป็นพิเศษ ได้แก่ หมูดำ เพราะส่วนใหญ่คนในชุมชนจะใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการขนย้ายของ หรือบรรทุกของเท่านั้น ส่วนสัตว์ที่ได้รับการดูแลน้อย กว่าสัตว์อื่น ๆ คือ สุนัข ยกเว้นสุนัขล่าเนื้อที่มี ความสามารถในการล่าสัตว์เท่านั้น ในปัจจุบันมีการ เลี้ยงสัตว์ในระบบใหม่ คือ มีการทำคอก หรือล่อม ให้สัตว์อยู่ในกรง และให้อาหารเป็นเวลา นอกจากนี้ส่วนการบรรทุกของนั้นส่วนใหญ่จะใช้รถยนต์ในการบรรทุกของ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้มีขบวนการทาง พ.ท.ค. เข้ามาเคลื่อนไหวกู้ระเบิดคอมมิวนิสต์ในพื้นที่บริเวณบ้านปางอาก ทางเจ้าหน้าที่จังหวัดน่าน ทราบข่าวจึงส่งกำลังทหารเข้ามาปราบปรามทันที ทำให้ชาวบ้านปางอากอยู่ไม่ได้เนื่องจากภัยสงครามจึงได้หนีเข้าไปอาศัยอยู่ในป่าต่อมา ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๑ ชาวบ้านปางอาก ดอยผาจิทั้งหมดจึงได้พร้อมใจกันเข้าร่วมกับพรรค

^{๔๔} สัมภาษณ์นางวະ อัสวจิตาพล, ปราชญ์ชาวบ้าน, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย^{๕๕} (พ.ค.ท.) จับอาวุธขึ้นมาต่อสู้ฝ่ายรัฐบาล ในช่วง ๑๔ ปีที่ชาวบ้านปองอาจ ดอยผาจิอยู่กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เพื่อความสะดวกในการควบคุมและดูแลพรรคให้สิทธิเท่าเทียมกันให้แก่ประชาชน กับผู้ที่ปฏิบัติงานหรือหัวหน้า พรรคได้จัดแบ่งเป็น ๓ หมู่บ้าน ดังนี้ บ้านธงแดง บ้านต่อสู้อยู่ บ้านเอกราช เป็นเขตปกครองดูแลให้หัวหน้าหมู่บ้านมีคณะกรรมการช่วยกันดูแลด้วยแต่ละฝ่าย ต่อมาในปี ๒๕๒๘ บ้านปองอาจก็ตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “หมู่บ้านสันติสุข” หมู่ที่ ๗ ตำบลควน อำเภอบง จังหวัดพะเยา หลังจากนั้นในปีพ.ศ. ๒๕๓๗ หลังจากตำบลควนได้แยกเขตการปกครองออกเป็น ๒ ตำบล ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ได้อยู่ในเขตการปกครองของตำบลขุนควน หมู่ที่ ๗ อำเภอบง จังหวัดพะเยา จนถึงปัจจุบัน^{๕๖}

๒.๓.๒.๑ ประเพณีขึ้นปีใหม่หรือประเพณีฉลองปีใหม่ ซึ่งเป็นงานรื่นเริงของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขของทุก ๆ ปี จะจัดขึ้นหลังจากได้เก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปีเรียบร้อยแล้ว และเป็นการฉลองถึงความสำเร็จในการเพาะปลูกของแต่ละปี ซึ่งจะต้องทำพิธีบูชาถึงผีฟ้า - ผีป่า - ผีบ้าน ที่ให้ความคุ้มครอง และดูแลความสุขสำราญตลอดทั้งปี รวมถึงผลผลิตที่ได้ในรอบปีด้วย ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะทำการฉลองกันอย่างพร้อมเพรียงกัน หรือตามวันและเวลาที่สะดวกของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งโดยมากจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี ประเพณีฉลองปีใหม่มัก ขึ้นในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเรียกกันว่า “น่อเป็ใจว้อย” แปลตรงตัวได้ว่า “กินสามสิบ” สืบเนื่องจากชุมชนหมู่บ้านสันติสุขจะนับช่วงเวลาตามจันทรคติ^{๕๗} โดยจะเริ่มนับตั้งแต่ขึ้น ๑ ค่ำ ไปจนถึง ๓๐ ค่ำ (ซึ่งตามปฏิทินจันทรคติจะแบ่งออกเป็นข้างขึ้น ๑๕ ค่ำ และข้างแรม ๑๕ ค่ำ) เมื่อครบ ๓๐ ค่ำ จึงนับเป็น ๑ เดือน ดังนั้นในวันสุดท้าย (๓๐ ค่ำ) ของเดือนสุดท้าย(เดือนที่ ๑๒) ของปีจึงถือได้ว่าเป็นวันส่งท้ายปีเก่า ช่วงวันฉลองปีใหม่ส่วนใหญ่จะตกอยู่ประมาณช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม ในวันดังกล่าวหัวหน้าครัวเรือนของแต่ละบ้านจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อความเป็นสิริมงคลของครัวเรือน ถัดจากวันส่งท้ายปีเก่าไป ๓ วัน คือวันขึ้น ๑ ค่ำ ๒ ค่ำ และ ๓ ค่ำของเดือนหนึ่ง จัดเป็นวันฉลองปีใหม่อย่างเป็นทางการ ซึ่งทุกคนจะหยุดหน้าที่การทำงานทุกอย่างในช่วงวันดังกล่าวนี้ และจะมีการจัดการละเล่นต่าง ๆ ในงานขึ้นปีใหม่ เช่น การละเล่นลูกช่วง การตีลูกช่วง การร้องเพลงประจำชนเผ่าเป็นหลัก

๒.๑๒.๒.๒ ประเพณีกินข้าวใหม่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยรุ่นทวด รุ่นปู่ ซึ่งเกษตรกรชุมชนหมู่บ้านสันติสุขจะมีความเชื่อว่าจะต้องเลี้ยง ผีปู่ ผีย่า

^{๕๕} ทนงศักดิ์ คุ่มไชนะ, “การศึกษากับการพัฒนาชนบท”, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

^{๕๖} กาญจนา แก้วเทพ, “การวิเคราะห์สื่อ : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา”, (กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕-๒๗.

^{๕๗} จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, “สวัสดิการสังคมทางแก่วิกฤตสังคมไทย”, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ฟาอภัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๐.

เพราะช่วงเวลาในหนึ่งรอบปีหรือในหนึ่งปีที่ผ่านมานั้นฝิปปู ฝิยา ได้ดูแลครอบครัวของแต่ละครอบครัวเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงมีการปลูกข้าวใหม่เพื่อจะเช่นบูชา คุณฝิปปู-ฝิยากับเจ้าที่ทุกคน ซึ่งการกินข้าวใหม่จะทำการในเดือน ตุลาคมของทุกปี ข้าวใหม่คือข้าวที่ปลูกขึ้นมาเพื่อที่จะเช่นถวายให้กับฝิปปู - ฝิยา แล้วสุกในระหว่างเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคม แล้วจะต้องเก็บเกี่ยวโดยเกี่ยวข้าวที่มีขนาดเล็ก เพราะเกี่ยวที่ใช้เกี่ยวนั้นสามารถที่จะเกี่ยวต้นข้าวได้เพียง ๓ - ๔ ต้นเท่านั้น จะเริ่มเกี่ยวได้เมื่อรวงข้าวสุกแต่ยังไม่เหลืองมาก ต้องเกี่ยวตอนที่รวงข้าวมีสีเขียวปนเหลือง เมื่อเกี่ยวเสร็จก็จะนำมานวดให้ข้าวเปลือกหลุดออกโดยไม่ต้องตากให้แห้ง นำข้าวเปลือกที่นวดเรียบร้อยแล้ว มาคั่วให้เม็ดข้าวแข็งและเปลือกข้าวแห้ง เพื่อให้สะดวกในการตำข้าว ในอดีตนั้นนิยมการตำข้าวด้วยไค้กระเดื่อง เมื่อตำเสร็จเรียบร้อยแล้วนำข้าวมาหุงเพื่อเช่นไหว้ฝิปปู-ฝิยา ซึ่งในการทำพิธีเช่นฝิปปูนั้นสามารถทำได้โดยการนำไค้ตัวผู้ที่ต้มทั้งตัวมาเช่นไหว้ตรงฝิประตูก่อน ซึ่งตำแหน่งที่จะต้องเช่นไหว้มี ๕ แห่งได้แก่ สี่ก้าง ตั้งขลุ่ย ตั้งขลุ่ย ตั้งขลุ่ย ตั้งขลุ่ย ขณะทำพิธีต้องสวดบทสวดเพื่อที่บอกให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือได้รับรู้และ เข้ามาทานก่อน เมื่อทำพิธีเสร็จคนในบ้านถึงจะสามารถทานต่อได้ ซึ่งพิธีกินข้าวใหม่นั้นได้สืบทอด มานานหลายชั่วอายุคน^{๔๘}

๒.๑๒.๒.๓ ความเชื่อและพิธีกรรม ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่บนฟ้า ในลำนน้ำ ประจำต้นไม้ ภูเขา ไร่นา ฯลฯ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขจะต้องเช่นสังเวทสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เหล่านี้ปีละครั้ง โดยเชื่อว่าพิธีไสยศาสตร์เหล่านี้จะช่วยให้อาการเจ็บป่วยได้ถูกต้องและทำการรักษาได้ผล เพราะความเจ็บป่วยทั้งหลาย ล้วนแต่เป็นผลมาจากกรรมผิด ทำให้ผีเดือดดาลมาแก้แค้นลงโทษให้เจ็บป่วย จึงต้องใช้วิธีจัดการกับผีให้คนไข้หายจากโรค หากว่าคนทรงเจ้ารายงานว่ามีคนไข้ที่ล้มป่วยเพราะขวัญหนี ก็จะต้องทำพิธีเรียกขวัญกลับเข้าสู่ร่างของบุคคลนั้น แต่การที่จะเรียกขวัญกลับมานั้น จะต้องมีการปฏิบัติมากมาย บางครั้งบางพิธีกรรมก็มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ แต่ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคเหล่านั้น ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเชื่อว่าการที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง โดยไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน นั้นคือความสุขอันยิ่งใหญ่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ฉะนั้นเกษตรกรจึงต้องทำทุกอย่างเพื่อเป็นการรักษาให้หาย จากโรคเหล่านั้น ซึ่งพิธีกรรมในการรักษาโรคของคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขนั้นมีอยู่หลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบก็รักษาโรคแต่ละโรค แตกต่างกันไป การที่จะทำพิธีกรรมรักษาได้นั้นต้องดูอาการของผู้ป่วยว่าอาการเป็นเช่นไร แล้วจึงจะเลือกวิธีการรักษาโดยวิธีใดถึงจะถูกต้อง^{๔๙}

^{๔๘} กาญจนา แก้วเทพ, “สื่อสารมวลชนทฤษฎีและแนวทางการศึกษา”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๕๗.

^{๔๙} อรรถพร ปิณฑน์โอวาท, “การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๓๒.

๒.๑๒.๒.๔ ความเชื่อเรื่องการทำให้ หรือการลงผี (การอ้วเน้ง) เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่งของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข คือ การอ้วเน้ง (การทำผีหรือลงผี) มีอยู่ ๓ ประเภท คือ การอ้วเน้งช่วยไข้ การอ้วเน้งเกรทั้ง และการอ้วเน้งไซโย ซึ่งแต่ละอ้วเน้งมีความแตกต่างกันออกไป การรักษาที่แตกต่างกันไปด้วย การจะอ้วเน้งได้เมื่อมีคนในครอบครัวเจ็บป่วยโดยไม่รู้สาเหตุ เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่ง ดังนั้นมักจะนิยมอ้วเน้งเพื่อการเรียกขวัญที่หายไปหรือมีผีพาไปให้กลับคืนมาเท่านั้น ซึ่งคนในชุมชนเชื่อว่าการเจ็บป่วยเกิดจากขวัญที่อยู่ในตัวหายไป มีวิธีการรักษาดังนี้ เวลาอ้วเน้งหรือทำผีนั่น คนที่เป็นพ่อหมอจะเริ่มไปนั่งบนเก้าอี้ แล้วร่ายเวทมนต์คาถาต่าง ๆ พร้อมกับติดต่อ สื่อสารกับผีแล้วไปคลี่คลายเรื่องราวต่าง ๆ กับผี ถ้าคลี่คลายได้แล้วจะมีการฆ่าหมู แต่ก่อนจะฆ่าหมูนั้นจะต้องให้คนไข้ไปนั่งอยู่ข้างหลังพ่อหมอ แล้วผูกข้อมือ จากนั้นนำหมูมาไว้ข้างหลังคนไข้ แล้วพ่อหมอจะสั่งให้ฆ่าหมู การที่จะฆ่าหมูได้นั้นจะต้องมีคนหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของพ่อหมอ และสามารถฟังเรื่องราวของการอ้วเน้งได้ รู้ว่าตอนนี้พ่อหมอต้องการอะไร หรือสั่งให้ทำอะไร เมื่อพ่อหมอส่งลงมา คนที่เป็นตัวแทนต้องบอกกับคนในครอบครัวให้ทำตามคำบอกกล่าวของพ่อหมอ เมื่อสั่งให้ฆ่าหมูก็ต้องนำหมูมาฆ่าแล้วจะนำก๊วะมาจุ่มกับเลือดหมู พร้อมกับมาปะที่หลังคนไข้ แล้วพ่อ หมอจะเป่าเวทมนต์ให้ จากนั้นจะนำก๊วะไปจุ่มเลือดหมู เพื่อไปเซ่นไหว้ที่ผนังที่เป็นที่รวมของของบูชาเหล่านั้น^{๕๐}

๒.๑๒.๒.๕ ความเชื่อเรื่องการรักษาคนตกใจ (การไซ้เจง) เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่งของคนในชุมชน การไซ้เจงจะกระทำเมื่อมีคนป่วยที่ตัวเย็น เท้าเย็น ใบหูเย็น มือเย็น ซึ่งเชื่อว่าการที่เท้าเย็น มือเย็น หรือตัวเย็น เกิดจากขวัญในตัวคนได้หล่นหายไป หรือไปทำให้ผีกลัว แล้วผีก็เกล้งทำให้บุคคลนั้นไม่สบาย มีวิธีการรักษาดังนี้ พ่อหมอจะนำเอาขิงมาขนาดตามเส้นประสาท ได้แก่ บริเวณปลายจมูกตรงไปที่หน้าผาก นวดแล้วย้อนกลับไปใบหู แล้ว นวดบริเวณหน้าผากไปที่ใบหูซ้ำ ๓ ครั้ง จากนั้นเปลี่ยนเป็นการนวดที่เส้นประสาทมือ คือ จะนวดที่ปลายนิ้วมือไล่ไปที่ข้อมือทำซ้ำทุกนิ้วมือ แล้วรวมกันที่ข้อมือขนาด และหมุนรอบที่ข้อมือ ซึ่งขณะนวดต้องเป่าคาถาด้วย และบริเวณฝ่าเท้าให้นวดเหมือนกัน ต้องทำซ้ำกัน ๓ ครั้ง ซึ่งการรักษาไซ้เจงนี้จะทำการรักษา ๓ วัน เมื่อเสร็จจากการรักษาแล้ว ถ้าอาการไม่ดีขึ้นก็หาวิธีอื่น ๆ มารักษาต่อ เช่น อ้วเน้งหรือการฮูปรี เป็นต้น

๒.๑๒.๒.๖ ความเชื่อเรื่องการรักษาด้วยการเป่าด้วยน้ำ (การเข่อแต๊ะ) เป็นการรักษาอีกประเภทหนึ่งของคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข การเข่อแต๊ะจะเป็นการกระทำเมื่อมีคนในครอบครัวที่ป่วยร้องไห้ไม่หยุด และตกใจมากเป็นพิเศษโดยไม่รู้สาเหตุ หรือเหมือนว่าคนป่วยเห็นอะไรสักร่างที่ทำให้เขากลัวมากมีวิธีการรักษาดังนี้ คนที่เป็นพ่อหมอหรือแม่หมอ จะให้คนป่วยอาการดังกล่าวไปนั่งใกล้กับกองไฟหรือเตาไฟ แล้วเอาถ้วยหนึ่งใบใส่น้ำให้เรียบร้อยมาตั้งไว้ข้างๆ พ่อหมอหรือแม่หมอ คือ ผู้ที่จะทำการรักษาจะใช้ตะเกียบคู่หนึ่งหนีบก้อนถ่าน ที่กำลังรูกไหมเป็นสีแดงขึ้นมา แล้วเป่าก้อนถ่าน

^{๕๐} พระมหาทองม้น สุทธิจิตโต, “ศีลเป็นอารมณ์อันประเสริฐ”, (กรุงเทพมหานคร : บุญศิริการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๖.

จากนั้นเริ่มทอทองคำ แล้วนำก้อนถ่านก้อนนั้นไปวนบนหัวของคนป่วย ขณะวนนั้นก็สวดคาถาด้วย เมื่อวนเสร็จก็จะเอาก้อนถ่านก้อนนั้นไปใส่ในถ้วยที่เตรียมไว้ พร้อมกับปิดฝาด้วย ให้ทำซ้ำกันแบบนี้ สามรอบเมื่อเสร็จแล้วจับมือคนป่วยขึ้นมาเป่าพร้อมทอทองคำ เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว จะเอามือชุบน้ำที่อยู่ ในถ้วยขึ้นมาลูบหน้าของคนป่วย หรือลูบแขนคนป่วย เมื่อทำเสร็จแล้วอาการของคนป่วยจะทุเลาลง และจะนำวิธีการนี้มาใช้ในการรักษาคนไข้ที่ตกใจมาก และปัจจุบันนี้กลุ่มชุมชนหมู่บ้านสันติสุขุมก็ยังยึดถือ และปฏิบัติกันอยู่ แต่ก็มีบ้างที่อาการหนักมากจนไม่สามารถที่จะรักษาให้หายขาดได้ แล้วจึงจะนำไปรักษาที่โรงพยาบาลต่อไป^{๕๑}

๒.๑๒.๒.๗ ความเชื่อเรื่องการปิดกวาดสิ่งที่ไม่ดีออกไป (การหรือขู่) เป็นการรักษาอีกวิธีหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชนสามารถปฏิบัติในช่วงขึ้นปีใหม่นั้น คือในหนึ่งรอบปีที่ผ่านมา ครอบครัวจะเจอสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้น จึงมีการหรือขู่เพื่อปิดเป่า หรือกวาดสิ่งที่ไม่ดีให้ออกไปจากบ้าน และตัวบุคคลหรือเป็นการปิดเป่า กวาดโรคภัยไข้เจ็บออกจากตัวบุคคล หรือออกจากบ้านให้หมด เพื่อที่จะรับปีใหม่ที่เข้ามา และต้อนรับสิ่งดี ๆ ที่กำลังจะมาในปีถัดไป พิธีกรรมนี้จะทำทุกปี และคนในครอบครัวต้องอยู่ให้ครบทุกคน ไม่ให้ขาดคนใดคนหนึ่ง (แต่หากว่าคนในครอบครัวนั้น เกิดไปทำงานต่างจังหวัดและไม่สามารถที่จะกลับมาร่วมพิธีกรรมนี้ได้ ผู้ปกครองของครอบครัวต้องนำเสื้อผ้าของคนที่ไม่อยู่มาร่วมพิธีกรรมให้ได้ หากไม่ได้เข้าร่วมพิธีกรรมนี้ เชื่อว่า สิ่งที่ไม่ดีจะติดตัวไปยังปีถัด ๆ ไป และทำอะไรก็ไม่เจริญ

๒.๑๒.๒.๘ ความเชื่อเรื่องหมูประตู่ (อวัยวะ) เป็นพิธีกรรมที่กระทำเพื่อรักษาคนทั้งหมดในบ้านหลังนั้นให้ปราศจากโรคภัยโดยมีวิธีการรักษา^{๕๒} ดังนี้ ซึ่งการประกอบพิธีกรรมหมูประตู่ นั้นจะทำในตอนกลางคืนเท่านั้น อันดับแรกคือ จะมีการกล่าวปิด และกล่าวเปิดประตูจากนั้นจะมีการฆ่าหมูแล้วต้มให้สุก จากนั้นก็กล่าวปิดประตู แล้วนำ หมูที่ต้มสุกนั้นมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ จัดไว้ตามจานที่วางไว้ ๙ จาน ซึ่งแต่ละจานจะใส่ชิ้นเนื้อไม่เหมือนกัน

โดยจานที่ ๑ ใส่มีอวัยวะและหัวข้างซ้าย

จานที่ ๒ จะใส่ขาขวาหมูกับหัวข้างขวา

จานที่ ๓ จะใส่ขาซ้ายหมูกับคางซ้ายหมู

จานที่ ๔ ใส่มีอวัยวะหมูกับคางขวาหมู

จานที่ ๕ ใส่มีอวัยวะหมู

จานที่ ๖ ใส่ขาขวาหมู

^{๕๑} สมพร เทพสิทธิธา, “ศาสนากับการพัฒนาคนและสังคม”, (กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๙-๑๐.

^{๕๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต), “การพัฒนาที่ยั่งยืน”, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓๘.

งานที่ ๗ ใส่ขาขวาหมวกกับใบหู ๕ ขึ้น

งานที่ ๘ ใส่มือขวาหมวก

งานที่ ๙ ใส่จมูก และหางหมวก

พิธีเข้ากรรมของคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขนั้นมีมาตั้งแต่บรรพบุรุษเชื่อกันว่าเคราะห์กรรมมีจริง ก็จะสามารถหลีกเลี่ยงเคราะห์กรรมนี้ได้โดยการเข้ากรรม เข้ากรรมของชุมชน ก็เหมือนกับการจำกัดบริเวณไม่ให้ออกไปไหนมาไหน ห้ามคนอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวเข้ามาในบ้าน ห้ามไม่ให้พูดคุยกับคนอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัว ห้ามจับต้องของมีคม ห้ามขี่รถ และขับรถทุกชนิด จนกว่าพระอาทิตย์จะลับขอบฟ้า จึงจะใช้ชีวิตได้ตามปกติ ถ้าในระหว่างเข้ากรรมอยู่นั้นสมาชิกคนไหนฝ่าฝืนข้อห้าม มักจะเกิดอุบัติเหตุกับคนผู้นั้น บางรายอาจจะเจ็บ มีบางรายอาจถึงแก่ชีวิต^{๕๓} ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขจึงถือกันอย่างเคร่งครัด ถ้าสมาชิกคนไหน ไม่อยู่บ้าน ออกไปทำงานต่างจังหวัด ที่ไกลๆบ้านก็จะนำเอาเสื้อผ้าของคนนั้นมามัดไว้ที่เสากลางบ้าน แล้วแจ้งให้คน คนนั้นรับทราบแล้วให้ขอขมาคุณ ถ้านายจ้างไม่ให้หยุด ก็จะเลี่ยงโดยการ ขอทำอย่างอื่น ที่มีอันตรายน้อยที่สุด เคราะห์กรรมนั้น เชื่อว่ามีหลายแบบด้วยกัน สามารถแก้ได้ด้วยวิธีการที่ต่างกันไป^{๕๔} เมื่อเจ้าบ้านเกิดอาการไม่สบายใจ หรือฝันเป็นรางวัลร้ายก็จะไปขอให้หมอผีเสี่ยงทายดูให้ ถ้ามีเคราะห์ หมอผีจะเป็นคนบอกเองว่าเราควรแก้ด้วยวิธีการไหนบ้าง จะเข้ากรรม จะทำพิธีเพื่อสะเดาะเคราะห์ หรืออาจจะปิดเป่าเคราะห์ร้ายให้หลุดพ้นไปจากตัวเองและครอบครัว อีกวิธีหนึ่งคือการเข้ากรรม ส่วนใหญ่แล้วเจ้าบ้านจะไปขอให้หมอผีเสี่ยงทายดู แล้วหมอผีจะบอกมาว่าบ้านเรามีเคราะห์ควรจะหยุดอยู่กรรมกี่วัน ส่วนใหญ่ก็จะเข้ากันหนึ่งวัน ถ้าบ้านไหนมีเคราะห์มากก็จะเข้าสองถึงสามวันติดต่อกันก็มี บางครั้งเราก็ไม่ได้ไปขอหมอผีเสี่ยงทาย แต่หมอผีจะมาทักว่าเราควรเข้ากรรม บ้านเราก็ต้องเข้า และอีกอย่างหนึ่งคือหมอผีจะเสี่ยงทายดูแล้วจะบอกว่าวันนี้เดือนนี้ต้องเข้ากรรมทั้งตระกูล เช่น ถ้าคนไหนเป็นแซ่อย่างถึงวันนั้นทุกคนก็ต้องเข้ากรรมเหมือนกันหมด แต่จะเคร่งไม่เท่ากับการเข้าเป็นครอบครัว นานๆ ครั้งถึงจะมีสักครั้ง ต่างจากการเข้าเป็นครอบครัว เพราะจะเข้าปีละกี่ครั้งก็ได้ แล้วแต่ที่บ้านไหนจะมีเคราะห์กรรมมากหรือน้อย ก็ไม่ใช่ว่าจะต้องเข้าปีละครั้งสองครั้งต่อครอบครัว บางบ้านที่ไม่มีเคราะห์ก็ไม่เข้าเลยก็มี พิธีเข้ากรรมของชุมชนนั้น สังเกตง่ายๆ ถ้าท่านเป็นคนพื้นเมืองหรือชนเผ่าอื่น ที่ไม่ใช่ชนเผ่าม้ง คือ วันที่ชุมชนทำพิธีเข้ากรรมนั้นจะมีไม้อานเป็นตาแหลวลักษณะเป็นหกตาเสียบไว้ หรือใบไม้ใบหญ้า ปักไว้ที่หน้าบ้าน และถ้าเข้าไปเห็นบ้านไหนเข้ากรรม เขาไม่ทักทายแขกหรือชักชวนแขกให้เข้าบ้าน บางครั้งพอเขาเห็นคนภายนอกมาเขาต้องรีบปิดประตูไม่ใช่ว่ารังเกียจไม่ยอมรับแขก หรืออย่างไรก็ตาม เราต้องสังเกตว่าหน้าประตูเขามีไม้ปักตรงทางเข้ามีหญ้าหรือ สานตาแหลวเสียบไว้หรือไม่ หรือเปล่า แล้วอย่าพึ่งน้อยใจ ถ้าตะวันตกดินเมื่อไหร่บ้านนั้นก็จะมีแขกเหมือนเดิม ชุมชนหมู่บ้าน

^{๕๓} สัมภาษณ์นายอิทธิพล วรกิจพาณิชย์, ผู้ใหญ่บ้านสันติสุข อำเภอบึง พะเยา, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๔} สัมภาษณ์พระครูพวงศัณดารักษ์, เจ้าอาวาสวัดนาปรัง เจ้าคณะอำเภอบึง, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สันติสุขนั้น ปกติเป็นชนเผ่าที่ใจกว้างและมีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมาก ถึงจะรู้จักหรือไม่รู้จักก็ตามแขกที่เข้าไปก็จะขอข้าวขอน้ำกินได้ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติประจำของคนชนเผ่าทุกชนเผ่า

การจับ หลังจากว่างงานหลังฤดูเก็บเกี่ยว หนุ่มสาวในชุมชนจะหาโอกาสเกี่ยวพาราสีในเวลาว่าง หนุ่มสาวมีข้อห้ามที่จะไม่เกี่ยวพาราสี กับคนแซ่เดียวกัน หรือตระกูลเดียวกัน เพราะถือว่าเป็นพี่น้องกัน สำหรับโอกาสที่ดีที่สุด คือเทศกาลปีใหม่ ทั้งชายหนุ่ม และหญิงสาวจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสวยสดงดงาม ที่ได้รับการจัดเตรียมมาตลอดทั้งปี ชายหนุ่มและหญิงสาวจะจับคู่โยนลูกบอล หญิงสาวที่ยังไม่มีคู่จะเป็นคนเข้าไปทักชายหนุ่มที่ตนรู้จัก หรือชอบพอ และยื่นลูกบอลให้เป็นการขอเล่นโยนลูกบอลด้วย หากชายหนุ่มคนใดไม่ชอบพอหญิงสาวคู่โยนของตน ก็จะหาทางปลีกตัวออกไปโดยมิให้เสียมารยาท ระหว่างเล่นโยนลูกบอลไปมาจะสนทนาไปด้วย หรืออาจเล่นเกม โดยตกลงกันว่าใครรับลูกบอลไม่ได้ต้องเสียค่าปรับเป็นสิ่งของ หรือเครื่องประดับ ให้กับฝ่ายตรงข้าม การเสียค่าปรับแก่กันและกัน จะเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งคู่ได้พบกัน และเกี่ยวพาราสีกันในตอนกลางคืน ซึ่งจะกระทำที่บริเวณนอกบ้าน ของฝ่ายหญิง เพราะการเกี่ยวพาราสีในบ้านถือเป็นการผิดผี และรบกวนผู้ใหญ่ หรือเป็นการไม่ให้เกียรติญาติฝ่ายหญิงโดยวิธีการปฏิบัติ เช่นนี้ จึงมีผู้ขนานนามว่า ผู้ไม่อึดในรัก ปัจจุบันยังคงนิยมวิธีนี้อยู่

การหมั้น ในอดีตการหมั้นของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข จะนิยมหมั้นระหว่างญาติลูกพี่ลูกน้องต่างแซ่กัน การหมั้นจะกระทำตั้งแต่บุตรของทั้งสองฝ่ายมีอายุประมาณ ๑ เดือน ทางฝ่ายชาย เป็นผู้ไปหมั้น โดยนำสิ่งของตามธรรมเนียมไปมอบให้บิดามารดาของฝ่ายหญิง โดยทั้งสองฝ่ายให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า ถ้าบุตรโตเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว จะให้แต่งงานกัน ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิด สัญญาจะต้องเสียค่าปรับให้คู่สัญญาตามธรรมเนียมการหมั้นปัจจุบันยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ แต่พบน้อยมาก

กล่าวโดยสรุป พิธีกรรมความเชื่อของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข มีการนับถือผีบรรพบุรุษ เป็นส่วนใหญ่และมีความเชื่อดั้งเดิมตามวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การรักษาโรคด้วยวิธีฝังเข็ม การทำพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ การทำพิธีกรรมมัดมือ เพื่อรักษาความเจ็บป่วยให้หายขาด โดยส่วนใหญ่เกษตรกรชุมชนหมู่บ้านสันติสุขจะไม่นิยมนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาได้ ซึ่งอาศัยหมอผีที่อยู่ในชุมชนมาทำพิธีกรรมแทนพระสงฆ์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมในงานศพ พิธีกรรม การแต่งงานประเพณีปีใหม่ม้ง คนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่บนฟ้า ในลำน้ำ ประจำต้นไม้ ภูเขา ไร่นา ฯลฯ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขจะต้องเช่นส่งเว่ยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เหล่านี้ปีละครั้ง โดยเชื่อว่าพิธีไสยศาสตร์เหล่านี้จะช่วยให้อาโรคภัยไข้เจ็บได้ถูกต้องและทำการรักษาได้ผล

๒.๑๒.๓ การสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

การสื่อสารศีล ๕ ในชุมชน เป็นการส่งเสริมความสำเร็จในการดำเนินชีวิตด้านการครองตน ตามหลักศีล ๕ ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน ต้องดำเนินไปอย่างมีจุดหมาย มีคุณค่าต่อครอบครัว และต่อชุมชน ผู้วิจัยขอสรุปนำเสนอ ดังนี้

ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขส่วนใหญ่จะเข้าใจในเรื่องของศีล ๕ ได้อย่างถูกต้อง แต่ไม่สามารถที่จะปฏิบัติให้สมบูรณ์ได้ เพราะความจำเป็นในการดำรงชีวิตและยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการรักษาศีล ๕ เพราะคิดว่ายากเกินไป จึงไม่รักษาศีล ดังนั้นควรแนะนำให้เห็นประโยชน์ และคุณค่าแห่งการมีศีลธรรมตั้งแต่เยาว์วัย โดยเสนอวิธีการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามศีล ๕ ให้มากขึ้น ได้แก่ อบรมก่อนการมีครอบครัวส่งเสริมให้ทุกคนมีธรรมะ เช่น หิริ (ความละอายแก่ใจ) โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่อบาปมากขึ้น) ใช้วิธีพูด ทำให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรทางสังคม คือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และชุมชน จะทำให้มีการปฏิบัติตามศีล ๕ กันมากขึ้น จะช่วยสนับสนุนให้มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ ควรส่งเสริมให้มีรายการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะโทษของการไม่รักษาศีล ในรูปแบบของละคร เรื่องสั้น และสารคดี มาอธิบายให้คนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้เข้าใจและปฏิบัติตาม หากพระสงฆ์มาอบรมให้กับชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้รู้จักเรื่องบาป เรื่องการรักษาศีล ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพื่อการส่งเสริมชุมชนให้เข้มแข็งในสังคมไทย ทำให้ชุมชนชาวดัตเป็นที่พักทางจิตใจ และขาดพระสงฆ์เข้าไปเผยแผ่ในการอบรมสั่งสอนให้ความรู้ ความเข้าใจต่อการสื่อสารศีล ๕ และยังไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชนมากนัก ทำให้ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขยังคงรักษาประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบเดิม ๆ และยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มยอมปฏิบัติตามความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้การที่บุคคลหนึ่งสามารถใช้ศักยภาพของตนเอง ในการมีอิทธิพลหรือการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหลักศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเป็นที่ยอมรับของสังคม หรือองค์การนั้นต้องการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นในการสร้างสรรค์หรือปลูกฝังศรัทธา ความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ตามทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒.๑๓ สรุป

พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ได้วางแนวทางของการนำหลักศีล ๕ เข้าไปเผยแผ่ภายในชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของศีล ๕ มากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เพื่อสอนให้คนในชุมชนได้รู้จักการรักษาศีล เพื่อนำไปสอนให้ลูกหลานได้ปฏิบัติตาม และยกเว้นการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ของคนอื่น การพูดปด การพูดเท็จ การพูดส่อเสียด ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถนำแนวทางการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาสอนให้ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ประพฤติ

ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ในการครองเรือนเพื่อพัฒนาศักยภาพและจิตใจให้ดีขึ้น การนำหลักธรรมคำสอนตามหลักศีล ๕ ไปส่งเสริมในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เพื่อให้ชุมชนมีการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อหาแนวทางศีล ๕ ในการอบรมสั่งสอนให้คนในชุมชนได้เข้าใจหลักศีล ๕ อย่างถ่องแท้และเป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิตในครอบครัว และในชุมชนอย่างมีความสุข ปราศจากที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญ มากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นหลักคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรีเตมิน้ำใจต่อกันทำให้สังคมเป็นสุข

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษา การดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต และแนวทางในการพัฒนาตามหลักศีล ๕ ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ที่ศึกษาในเขตอำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ สัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ การแปลผลข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวิธีผสม (Mixed Methods) ได้ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๓.๑.๑ การดำเนินงานวิจัยเชิงเอกสาร มีขั้นตอน ดังนี้

๓.๑.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการศึกษารวบรวมจากคัมภีร์ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

๓.๑.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษารวบรวมจาก หนังสือ ตำราเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ เว็บไซต์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องทางวิชาการ โดยมีการแบ่งเนื้อหาการรวบรวมออกเป็น ๒ เรื่อง

๑) เรื่องเกษตรกรรมและการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรม ศึกษา ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด กระบวนการบริการจัดการในการพัฒนาและการเข้าถึงปัญหาของ ชุมชน เหตุปัจจัยที่ทำให้ชุมชนเกษตรกรรมเกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม วิธีการศึกษาใช้การอ่านเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุป

๒) เรื่องการศึกษาการเผยแผ่หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศึกษาโดยทำการรวบรวมหลักการทำกรเกษตรหรือเกษตรกรรมและแนวคิดการพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมที่เข้ากันได้หรือที่เทียบเคียงได้กับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา วิธีการศึกษาใช้อ่านเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุป

๓.๑.๒ การดำเนินงานภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มเกษตรกรรมชุมชนบ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา ในระยะเวลา ๘ เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน เมษายน – ธันวาคม ๒๕๕๙ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๓.๑.๒.๑ ศึกษาความเป็นมาของการกำหนดเป้าหมาย การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของชุมชนเกษตรกรรม ผ่านการดำเนินกิจกรรมในมิติต่าง ๆ เช่น มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ กระบวนการของการจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสอบถามประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเอง กับผู้นำชุมชน คณะกรรมการกลุ่มกิจกรรม เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรเอกชนชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา จำนวน ๑๐ คน

๓.๑.๒.๒ ศึกษาและการดำเนินงาน ที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มกิจกรรมและชุมชนเกษตรกรรม รวมทั้ง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการบันทึกจากการสังเกต และใช้แบบสอบถามประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเอง กับผู้นำชุมชน ผู้แทนคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน ผู้แทนสถาบันการศึกษา และผู้แทนด้านศาสนา ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา จำนวน ๑๐ คน

๓.๑.๒.๓ แบบแผนการเผยแผ่ศีล ๕ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสอบถามประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเอง กับกลุ่มชุมชนหมู่บ้านสันติสุข หมู่ที่ ๗ ตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา จำนวน ๑๐ คน

๓.๑.๒.๔ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์ ข้อมูลเชิงพื้นที่จากการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ รวมทั้ง วิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินผลการวิจัยในภาคสนาม ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค นำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ความรู้พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยาเชิงพรรณนา

๓.๑.๓ แบบสอบถามเชิงลึก (In-depth Interview Form) โดยได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน

๓.๑.๔ กล้องบันทึกภาพ และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วทำการตรวจสอบข้อมูล หลังจากได้ข้อมูลมาจากภาคสนามแล้ว ตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือโดยใช้วิธีตรวจสอบแบบ ๓ เสา (Triangulation Method) คือตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลใน ๓ แหล่งที่แตกต่างกันคือ เวลา สถานที่ และ บุคคลผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ๓ วิธี คือ (๑) นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เชิงอุปมัย (๒) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (๓) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนและมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๒ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน ๓ รูป นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ ท่าน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันติสุข จำนวน ๑ ท่าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ ท่าน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จำนวน ๑ ท่าน ราษฎรชาวบ้าน จำนวน ๑ ท่าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำ ตำบลขุนควร์ จำนวน ๑ ท่าน พัฒนาการประจำตำบลขุนควร์ จำนวน ๑ ท่าน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรชุมชนหมู่บ้านสันติสุข รวมจำนวน ๑๐ ท่าน โดยการใช้สุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Samlling) รายละเอียดดังนี้

- ๑) พระครูพวงศัณณารักษ์ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอโป่ง
- ๒) พระครูบรรพตธรรมโสภิต ตำแหน่ง เจ้าคณะตำบลขุนควร์
- ๓) พระอธิการสมชัย ชยลังกโร ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดบ้านสบขาม
- ๔) นายกมล เสวกวิหรี ตำแหน่ง พัฒนาการ อำเภอโป่ง
- ๕) นายศรีมูล ศรีวิชัย ตำแหน่ง กำนันตำบลขุนควร์
- ๖) นายนาค บุญเทพ ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร์
- ๗) นางสมพร ตาจุมปู ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลขุนควร์
- ๘) นางสาวสารภี มีปาน ตำแหน่ง พัฒนาการประจำตำบลขุนควร์
- ๙) นายจำลอง เออไชยา ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล
- ๑๐) นางวะ แซ่หว่าง ราษฎรชาวบ้าน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับระดับพุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา แนวทางการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอน ลักษณะและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑) ศึกษาแนวทางการสื่อสาร ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท หลักการในการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) กำหนดกรอบปัจจัยในสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

๓) สร้างเครื่องมือแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พร้อมนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุง

๔) นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้

๕) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

๖) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับ พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชน เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ

ตอนที่ ๓ สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลจาก พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลจาก การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่โดยมีเกณฑ์ในการวัดระดับดังนี้

คะแนน	๕	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนน	๔	หมายถึง	มาก
คะแนน	๓	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนน	๒	หมายถึง	น้อย
คะแนน	๑	หมายถึง	น้อยที่สุด

และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายถึง	อยู่ในระดับ	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับ	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับ	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายถึง	อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพุทธวิธีการสื่อสารศิลป์ ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนบ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยวิเคราะห์เนื้อหาสาระประเด็นสำคัญ แล้วเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียง

๓.๓.๔ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจำนวน ๕ ท่านประกอบด้วย

- ๑) ผศ. ดร.บุญเลิศ จีรภัทร์ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน
- ๒) ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาพระพุทธศาสนา
- ๓) ดร.จุฑามาศ วารีแสงทิพย์ อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชาธรรมนิเทศ
- ๔) รศ.บำรุง สุขพรรณ อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชาธรรมนิเทศ
- ๕) ผศ.รังษิ์ สุนันต์ อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชาธรรมนิเทศ

แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามผู้ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

๓) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับเกษตรกรชุมชนหมู่บ้านแสงไทร อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน ๓๐ คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นได้ผลค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ ๐.๙๑๘

๔) นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขออนุญาตออกใบอนุญาตเก็บรวบรวมจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ อนุญาตให้ทำการแจกแบบสอบถามเพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข จากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) ตัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนัดหมาย วัน เวลา ที่นัดหมายไว้

๓) จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง

๔) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตาม วัน เวลา ที่นัดหมายไว้

๕) ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำแบบสอบถามโดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

๖) ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

๑. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ โดยที่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบสมบูรณ์แล้ว

๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือไมโครคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

๒.๑ แบบสอบถามตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

๒.๒ แบบสอบถามตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

๕	กำหนดให้	๕ คะแนน
๔	กำหนดให้	๔ คะแนน
๓	กำหนดให้	๓ คะแนน
๒	กำหนดให้	๒ คะแนน
๑	กำหนดให้	๑ คะแนน

นำคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ย และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้
 ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกประเมินนั้นเกิดขึ้นระดับ มากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกประเมินนั้นเกิดขึ้นระดับ มาก
 ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกประเมินนั้นเกิดขึ้นระดับ ปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกประเมินนั้นเกิดขึ้นระดับ น้อย
 ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกประเมินนั้นเกิดขึ้นระดับ น้อยที่สุด

๒.๓ แบบสอบถามตอนที่ ๓ แบบสอบถามกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นปลายเปิด (Open ended Question) ให้เลือกตอบโดยเสรี ผู้ศึกษาได้นำมาสรุปวิเคราะห์โดยการเขียนเป็นความเรียง และจัดกลุ่ม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของประชากรในการวิจัยและพรรณนา เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓.๗ การสรุป อภิปราย และรายงานผล

เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงสำรวจ ข้อมูลที่ได้ในประเด็นต่าง ๆ จะนำมาจัดเป็นหมวดหมู่และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้ เพื่อหาความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของข้อมูลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยทำการสรุปผล นำมาอภิปรายผล ในลักษณะการเขียนรายงานผลเชิงพรรณนา

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง“พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ วิเคราะห์ผลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา โดยวิธีสัมภาษณ์

๑) ท่านมีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ ในระดับใด

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ อยู่ในระดับดีมาก พระครูวรพจน์คณารักษ์ ให้ความหมายของ ศีล ว่า ศีล คือ หลักประพฤติปฏิบัติในทางที่ตรงไปเป็นไปโดยปกติ เช่น ส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากโทษภัยทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ เข้าถึงจุดหมายที่ตรงตามลำดับของชีวิต ทำให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อยและทำให้มนุษย์นั้นมีการสำรวมกาย และวาจาเรียบร้อย ทั้งในการพูด การคิด การทำ ในการแสดงออกอันเป็นการยกระดับจิตใจ เข้าถึงแก่นแท้ในหลักธรรม^๑ พระครูบรรพตธรรมโสภิต กล่าวไว้ในลักษณะเดียวกันว่าศีล ทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดอย่างแท้จริงเพื่อเน้นทางด้านปฏิบัตินำมาประยุกต์การพัฒนาชีวิต ตามความดำรงอยู่ในหลักศีลห้า^๒ นอกจากนี้ นางวะ อัสวจินดาพล ได้กล่าวถึงประโยชน์ของศีลว่า การนำแนวทางมาประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การอยู่ร่วมกันกับชุมชนการประพฤติดี ประพฤติชอบ จะทำให้ชีวิตมีความสุข และมีสติในการแก้ปัญหานำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน^๓

๒) ท่านทราบหรือไม่ว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์ พระอธิการสมชัย ชยลงกรโพบว่า ส่วนใหญ่ทราบว่าคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความรู้เรื่องศีล เนื่องจากทุกคนนับถือศาสนาพุทธเข้าวัดเป็นประจำ ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาตนเอง มีการนำเอาศีล ๕ ของแต่ละข้อมาประพฤติปฏิบัติตาม คนส่วนใหญ่ในชุมชนได้เห็นความสำคัญให้ความสำคัญ

^๑ สัมภาษณ์พระครูวรพจน์คณารักษ์, เจ้าอาวาสวัดนาปรัง, เจ้าคณะอำเภอบึง, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๒ สัมภาษณ์พระครูบรรพตธรรมโสภิต, เจ้าอาวาสวัดนาอ้อม, เจ้าคณะตำบลขุนคว, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๓ สัมภาษณ์นางวะ อัสวจินดาพล, ปราชญ์ชาวบ้าน, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙.

คิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ศีล นั้นมีประโยชน์สามารถนำมาปฏิบัติ แล้วทำให้ชุมชนนั้นมีศีลธรรมและคุณธรรม เกิดความปรองดอง สามารถสร้างจิตสำนึกดี ลดเลืกอบายมุขได้^๔ เช่นเดียวกับ นางสมพร ตาจุมปู กล่าวว่า ศีล เป็นหลักธรรมที่สำคัญ ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน ตั้งแต่ในระดับพื้นฐานที่เป็นการละเว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน จนก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของชุมชน ศีลเป็นหลักการสำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้จนถึงระดับสูงสุด^๕ นายจำลอง เออไชยา กล่าวเสริมว่า ควรมีการอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนให้บ่อยครั้งและเข้าใจชุมชนอาจจะรู้หลักศีล ๕ และปฏิบัติตามได้ในชีวิตประจำวันให้พระสงฆ์มาอธิบายถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษให้เกษตรกรในชุมชนได้เข้าใจมากขึ้น ชุมชนควรนิมนต์พระสงฆ์มาเผยแพร่ศาสนา อบรม และแสดงธรรมเทศนา ให้แก่ชาวบ้านเดือนละ ๑ ครั้ง การพัฒนาด้านพระพุทธศาสนาต้องร่วมมือ และสร้างกันอย่างจริงจัง ตั้งแต่กรรมศาสนา ที่จะเข้ามาผลักดัน และสร้างศาสนสถานในการกระทำพิธีกรรมทางศาสนา สร้างความเข้าใจของผู้นำที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนการเกิดพระพุทธศาสนาในชุมชน ชุมชนควรนิมนต์พระสงฆ์มาอธิบายถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษให้เกษตรกรในชุมชนได้เข้าใจมากขึ้น^๖

๓) ท่านเห็นว่าศีล ๕ มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของท่านมากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์ นายนาค บุญเทพ ให้ความสำคัญว่า ศีลเป็นหลักประกันความมั่นคงที่ไม่ทำให้ศีลต่างพร้อยได้ ทำให้ระลึถึงการทำความดีเสมอ ไม่ทำบาปต่อสัตว์เป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติปัจจุบัน ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียหายอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นซึ่งสามารถนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้^๗ นางสาวสารณี มีปาน กล่าวเสริมว่า ศีล เป็นบันไดก้าวแรกของปุถุชน แต่ทั้งสองทางเป็นเพียงก้าวแรกของการจะเดินไปสู่ แสงจงใจตามแนวพุทธศาสนาที่มีเป้าหมายคือ หลุดพ้นจากอำนาจกิเลสและตัณหา การหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เข้าสู่ความสุขที่แท้จริง เป็นการสร้างแรงจูงใจด้านบวกให้เกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์^๘

๔) ท่านเห็นว่าศีล ๕ เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรมากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์ นายกมล เสวกวิหารี พบว่า ศีล คือ ข้อปฏิบัติตนขึ้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกฎกติกาและข้อห้ามที่ใช้แก้ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และไม่เป็นการ

^๔ สัมภาษณ์พระอธิการสมชัย ชยลงโคร, เจ้าอาวาสวัดบ้านสบขาม, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙.

^๕ สัมภาษณ์นางสมพร ตาจุมปู, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลขุนควร, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^๖ สัมภาษณ์นายจำลอง เออไชยา, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล, ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๗ สัมภาษณ์นายนาค บุญเทพ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๘ สัมภาษณ์นางสาวสารณี มีปาน, พัฒนาการประจำตำบลขุนควร, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

เปียดเบียนผู้อื่นและสัตว์^๙ ดังเช่น นายศรีมูล ศรีวิชัย ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการส่งเสริมในด้านการรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม และมีการเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดทุกชนิดเข้ามาค้าขายภายในชุมชน เพราะชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการจัดอบรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กนักเรียน และกลุ่มประชากรในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ได้อย่างถูกต้อง^{๑๐} นายนาคนบุญเทพ ได้อธิบายเพิ่มเติม ความรู้เรื่องศีล ๕ และมีการสาธิต แนะนำที่ดีให้เพื่อนบ้านเพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมเรื่องศีล ๕ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์นางวะอศฺวจินดาพล กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ พอสมควรจึงทำให้ชีวิตมีความสุข และชุมชนน่าอยู่มากขึ้นโดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ศีลสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนมีนโยบายให้มีการรณรงค์และส่งเสริมการรักษาศีลสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องไม่ให้ทำลายสัตว์ทุกชนิด เพื่อให้ลดการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์^{๑๑} เป็นต้น

๕) ท่านสามารถส่งเสริมให้เพื่อนเกษตรกรปฏิบัติตามหลักศีล ๕ จะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์นางสมพร ตาจุมปู^{๑๒} พบว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ และมีการรักษาศีลอยู่เป็นเนืองนิตย์และมีการจัดปฏิบัติธรรมขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นการรักษาศีลทำให้จิตใจบริสุทธิ์ มีสมาธิในการทำงาน และการเรียนมากขึ้นและเป็นการฝึกจิตใจให้สงบศีลจึงเป็นหลักการในการดำเนินชีวิตและสอนให้รู้ว่าเรื่องการปฏิบัติตนต่อศีล ๕ สามารถนำมาใช้ในการสอนให้ญาติโยมภายในชุมชนได้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง เช่นเดียวกับ นางสาวสารภี มีปาน^{๑๓} ได้กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขควรให้ความสนใจในการปฏิบัติตามศีล ๕ และมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีการปฏิบัติธรรมและขอคำแนะนำจากพระสงฆ์ว่าต้องรักษาศีลอย่างไรให้ถูกต้อง เพื่อลดการทำบาปให้น้อยลงควรมีการอบรมชาวบ้านในเรื่องของการรักษาศีล ๕ และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง นางวะอศฺวจินดาพล^{๑๔} กล่าวว่า ควรจัดหาพระสงฆ์ที่มีความรู้ในด้านพระพุทธศาสนาอบรมและบอกเรื่องบาป เรื่องบุญ และโทษของการไม่รักษาศีล ๕ จะเกิดผลอย่างไรต่อการกระทำผิดและล่วงละเมิดศีล ๕ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ พอสมควรจึงทำให้ชีวิตมีความสุข และชุมชนน่าอยู่มากขึ้นโดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

^๙ สัมภาษณ์นายกมล เสวกหารี, พัฒนาการ อำเภอปาง, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐} สัมภาษณ์นายศรีมูล ศรีวิชัย, กำนันตำบลขุนควร, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑} สัมภาษณ์นายนาคน บุญเทพ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๒} สัมภาษณ์นางสมพร ตาจุมปู, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลขุนควร, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์นางสาวสารภี มีปาน, พัฒนาการประจำตำบลขุนควร, ๑๘ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์นางวะ อศฺวจินดาพล, ปราชญ์ชาวบ้าน, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙.

๖) ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ จะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์พระครูบรรธรรมโสภิต พบว่า การนำศีล ๕ มาใช้ในการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความกลัวต่อการทำบาปมากขึ้น และได้ลดการทำบาปให้น้อยลงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลาน ภายในชุมชนสามารถปฏิบัติตามได้ จึงเป็นการพัฒนาตนเองและพัฒนาจิตใจ^{๑๕} ดังเช่น พระอธิการสมชัย ชยลงกร์ กล่าวว่า การนำหลักธรรมคำสอนตามหลักศีล ๕ ไปเผยแผ่ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขทำให้มีความรัก ความหวงแหนในการรู้จักรักษาศีล ๕ มากขึ้น และเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็ก เยาวชน สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้^{๑๖} เช่นเดียวกับ พระครูวรพจน์คณารักษ์ กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีส่วนน้อยที่จะเข้าใจและรู้จักหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ในเรื่องการอธิบายการให้โทษของศีล ๕ ว่าเป็นอย่างไร ควรหาแนวทางแก้ไขร่วมกันในการป้องกันการทำลายทรัพย์สินส่วนรวมในชุมชน^{๑๗}

๗) ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ มีความสามัคคีปรองดองมากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสมพร ตาจุมปู กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขน่าจะมีศีลธรรม มีคุณธรรม ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความสามัคคี และมีความรักในเรื่องศีล ๕ ในชุมชนอย่างยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ศีลจึงเป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานเบื้องต้นในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยแก่บุคคล และชุมชน รวมถึงการรักษาเบญจศีล ย่อมส่งผลแก่บุคคลทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้า กระทั่งสามารถขัดเกลาบุคคลให้เกิดความเจริญอกงาม^{๑๘} ดังเช่น นายจำลอง เออไชยา กล่าวว่า ศีล อันเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ได้แก่ ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตอยู่ด้วยดีในชุมชน อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงประโยชน์และความเรียบร้อยแห่งบุคคลอันจะนำชุมชนให้เกิดความสันติภาพได้ความประพฤติที่ดั่งงามทางกายและวาจา การรักษากายและวาจา ให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจา ให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจาให้ดียิ่งขึ้น^{๑๙} ดังเช่น นายศรีมูล ศรีวิชัย กล่าวว่า ศีลทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่ผู้ปฏิบัติต่างๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ดั่งงามโดยลำดับ จนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต ศีลทำให้สมาชิกของสังคมหรือชุมชนนั้นอยู่ด้วยกันด้วยดี ชุมชนสงบเรียบร้อยสมาชิกต่างๆ ดำรงอยู่ด้วยดี และมุ่งปฏิบัติกิจของตนได้โดยสะดวก

^{๑๕} สัมภาษณ์พระอธิการสมชัย ชยลงกร์, เจ้าอาวาสวัดบ้านสบขาม, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖} สัมภาษณ์พระครูบรรธรรมโสภิต, เจ้าคณะตำบลขุนควร, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗} สัมภาษณ์พระครูวรพจน์คณารักษ์, เจ้าคณะอำเภอโป่ง, ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๑๘} สัมภาษณ์นางสมพร ตาจุมปู, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลขุนควร, ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙} สัมภาษณ์นายจำลอง เออไชยา, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล, ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙.

ศิลปะเป็นการฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้ลดกิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวรปรับการแสดงออกทางกาย ทางวาจา ให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูล และการอยู่ร่วมกันด้วยดีอันเป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่ยอมรับของกุลศรัทธาทั้งหลาย^{๒๐}

๘) หลักการศีล ๕ จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาได้หรือไม่

จากการสัมภาษณ์นางสาวสารภี มีปาน พบว่า ศีล ๕ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข คือต้องสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของศีล ในระดับบุคคลต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีศีล เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อยู่รอบข้างและสังคม ให้มีความรัก ความสามัคคี และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ในระดับสังคม ต้องสร้างเสริมสังคมของผู้รักษาศีล ๕ ให้เป็นเครือข่ายที่ให้พลังใจต่อกัน สร้างเสริมให้ผู้นำเป็นต้นแบบในการรักษาศีล ๕ ให้กับชุมชน^{๒๑} เช่นเดียวกับ นายศรีมูล ศรีวิชัย ได้กล่าวว่า ศีล เริ่มจากระดับบุคคลและต้องพัฒนาให้เป็นศีลในระดับสังคม ชุมชน และประเทศชาติ จึงจะมีพลังยิ่งใหญ่ที่จะสร้างชุมชนให้เกิดความรักสามัคคีและสันติสุข และ นายกมล เสวกหารี กล่าวเสริมอีกว่า ศีล หมายถึง หลักแห่งความประพฤติที่คฤหัสถ์ควรรักษาอยู่เป็นประจำ อันเป็นความประพฤติชอบทางกาย วาจา เป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่วด้วยการตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๒}

๙) หลักการศีล ๕ จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ได้มากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์ นายนาค บุญเทพ กล่าวว่า ศีล เป็นนัยหนึ่งของศีล ในหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ที่จะนำมาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขให้มีหลักศีล ๕ ที่จะสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การฟุ้งซัน การประพฤติดนินทา ศีล มิใช่เพียงหลักในการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้สะอาดบริสุทธิ์ เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาดกาย ความสะอาดวาจา ความสะอาดใจ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม^{๒๓} และ นายกมล เสวกหารี กล่าวเสริมว่า การนำศีล ๕ มาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขนั้นเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้เบาบางลง ศีลที่พระอรหันต์ชอบใจที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่างพร้อย ไม่ถูกตัณหาที่ฉุนโครบง^{๒๔} นางสมพร ตาจุมปู กล่าวว่า หลักการศีล ๕ จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ได้ด้วยถ้าชุมชนได้รู้จักวิธีการรักษาศีลอย่างถูกวิธีในการประกอบอาชีพ และเกิดความสันติสุข เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ดีงาม จนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต ศีลในแง่ของความ

^{๒๐} สัมภาษณ์นายศรีมูล ศรีวิชัย, กำนันตำบลขุนควร, ๕ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์นางสาวสารภี มีปาน, พัฒนาการประจำตำบลขุนควร, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๒} สัมภาษณ์นายกมล เสวกหารี, พัฒนาการ อำเภอปาง, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์นายนาค บุญเทพ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙.

^{๒๔} สัมภาษณ์นายกมล เสวกหารี, พัฒนาการปาง, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ประพจน์ที่เป็นกุศล ดังนั้น การประพจน์ทางกาย วาจาและอาชีวะที่บริสุทธิ์ ได้นั้นต้องปราศจากจิตที่ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ จึงจะน้อมนำให้เกิดศีลที่บริสุทธิ์ ศีลที่ปฏิบัติดีแล้วย่อมเกิดกุศลธรรมให้เจริญสติมากยิ่งขึ้น ศีล จึงเป็นข้อประพจน์ปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาในการก้าวเข้าสู่เส้นทางปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์^{๒๕}

๑๐) ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ จะเป็นชุมชนที่พัฒนาทั้งการประกอบอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ได้มากน้อยเพียงใด

จากการสัมภาษณ์พระครูวรพจน์คุณารักษ์ ท่านได้กล่าวว่า หลักศีล ๕ ทำให้ชุมชนมีศีลธรรมและคุณธรรม ส่งผลให้ชุมชนเกิดความสามัคคีปรองดองและอนุรักษสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างยั่งยืน ทำให้คนชุมมีสุขภาพดีขึ้นและเศรษฐกิจดีขึ้นถ้าสามารถเลิกเหล้าได้ ส่งเสริมนำมาสอนให้คนไม่ทำลายป่า ทำลายสัตว์ป่า ส่งเสริมการลดละเลิกอบายมุข พระพุทธศาสนาได้วางหลักศีล ๕ เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตที่ปราศจากโทษ เป็นหลักปฏิบัติให้คนในสังคมดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข กว่าจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ไม่ใช่เรื่องยาก เพียงแต่เราต้องปฏิบัติตามหลักต่าง ๆ ของศีล ๕ อย่างครบถ้วน เคร่งครัด และสม่ำเสมอ จะเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น สามารถพัฒนาทั้งการประกอบอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น^{๒๖} และ พระครูบรรพธรรมโสภิต ท่านกล่าวว่า ศีลทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดอย่างแท้จริงเพื่อเน้นทางด้านปฏิบัตินำมาประยุกต์การพัฒนาชีวิต ตามความดำรงอยู่ผู้อยู่ในศีลห้า ศีลมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ไม่ให้ก่อปัญหา เป็นระบบควบคุมและขัดเกลาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ศีลจึงเป็นบรรทัดฐานของคนในสังคม ผู้ที่มีความประพฤติดีประพฤติชอบ เพื่อขัดเกลาจิตใจ เพื่อสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตที่ประพฤติปฏิบัติตามและไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลจะส่งผลให้เกิดการละเมิดศีลได้ เช่น การไม่ปฏิบัติตามทำให้ศีลต่างพร้อย จะประกอบอาชีพอะไรก็ไม่เจริญในหน้าที่การงาน^{๒๗} และ พระอธิการสมชัย ชยลังกโร ท่านได้กล่าวว่า ศีล คือปกติถ้าทุกคน โดยเฉพาะเกษตรกรได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันจะก่อให้เกิดความสงบสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขคิดว่าเกษตรกรในชุมชนยังมีความรู้ในเรื่องของศีล ๕ ปานกลางเนื่องจากเกษตรกรบางรายนับถือผี อาจจะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อย ศีลนั้นเป็นบรรทัดฐานสำหรับให้คนประพฤติดี ศีล คือ เจตนางดเว้นความชั่วทางกาย วาจา ใจ พระองค์ก็ทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธยึดมั่นรักษาศีลเอาไว้ให้ดี ศีลในพระพุทธศาสนานั้นเกี่ยวข้องกับความประพฤติและการหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบด้วยกฎหมายของบ้านเมือง มีความสำคัญต่อการควบคุมกาย วาจา และใจของคนให้เรียบร้อย สงบร่มเย็น และเป็นสุข^{๒๘}

^{๒๕} สัมภาษณ์นางสมพร ตาจุมปู, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลขุนควร, ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๖} สัมภาษณ์พระครูวรพจน์คุณารักษ์, เจ้าอาวาสวัดนาปรัง, เจ้าคณะอำเภอบึง, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๗} สัมภาษณ์พระครูบรรพธรรมโสภิต, เจ้าอาวาสวัดนาอ้อม, เจ้าคณะตำบลขุนควร, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์พระอธิการสมชัย ชยลังกโร, เจ้าอาวาสวัดบ้านขบขาม, ๑๕ กันยายน ๒๕๕๙.

๔.๒ วิเคราะห์ผลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปาง จัหวัดพะเยา โดยการแจกแบบสอบถาม

๔.๒.๑ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๑ แสดงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามเพศ

เพศ	จำนวน (n = ๑๐ คน)	ร้อยละ
หญิง	๔๗	๔๗.๗๖
ชาย	๕๓	๕๒.๒๔
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น เพศชาย จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐ เป็นเพศหญิง จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามอายุ

อายุ	จำนวน (n = ๑๐ คน)	ร้อยละ
๑๘ - ๒๔ ปี	๘	๘.๐๐
๒๕ - ๓๕ ปี	๓๔	๓๗.๓๑
๓๖ - ๔๕ ปี	๒๕	๒๐.๘๐
๔๕ ปีขึ้นไป	๓๓	๓๑.๓๔
รวม	๑๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระดับอายุ ๒๕- ๓๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๓๑ อายุ ๔๕ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๓๔ อายุ ๓๖ - ๔๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘๐ รองลงมาคือ ๒๐ ตามลำดับส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่น้อยที่สุดคือ อายุ ๑๘ - ๒๔ ปี คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐

ตารางที่ ๔.๓ แสดงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามอาชีพ

ตำแหน่งหน้าที่	จำนวน (n = ๑๐ คน)	ร้อยละ
เกษตรกรกรรม	๑๙	๑๙.๐๐
รับจ้าง	๒๔	๒๔.๐๐
รับราชการ	๔๓	๔๓.๐๐
รัฐวิสาหกิจ	๒	๒.๐๐
อื่น ๆ	๑๒	๑๒.๐๐
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐๐ รองลงมาคือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๐ และอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๐ ส่วนอาชีพที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ อาชีพรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐

ตารางที่ ๔.๔ แสดงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n = ๑๐ คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๙	๙.๐๐
มัธยมศึกษา / ปวช.	๒๕	๒๕.๐๐
อนุปริญญา / ปวส.	๖	๖.๐๐
ปริญญาตรี	๔๕	๔๕.๐๐
ปริญญาโทขึ้นไป	๑๐	๑๐.๐๐
อื่น ๆ ไม่ได้รับการศึกษา	๑	๑.๐๐
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐๐ ระดับมัธยมศึกษา/ ปวช. คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ ปริญญาโทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๐ อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๐ รองลงมาคือ ส่วนระดับการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ และอื่น ๆ ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๐

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแปลผลพฤติกรรมวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปาง จังหวัดพะเยา

๒. คำถาม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ มากน้อยเพียงใด	๔.๑๐	๑.๒๐	มาก
๒. ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด	๓.๑๐	๐.๗๔	ปานกลาง
๓. หลักการของศีล ๕ มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของเกษตรกรในชุมชนเพียงใด	๔.๖๐	๐.๙๗	มากที่สุด
๔. ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนได้นำศีล ๕ ไปใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากน้อยเพียงใด	๔.๑๐	๐.๗๔	มาก
๕. ท่านนำวิธีการของการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ไปใช้ในชุมชนมากน้อยเพียงใด	๓.๗๐	๑.๐๖	มาก
๖. ท่านคิดว่าศีล ๕ สามารถพัฒนาชุมชนได้เพียงใด	๔.๐๐	๐.๘๒	มาก
๗. ท่านคิดว่าสามารถนำหลักศีล ๕ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนได้เพียงใด	๔.๑๐	๐.๙๙	มาก
๘. ท่านคิดว่าเกษตรกรจะสามารถพัฒนาตนเอง และชุมชนได้เมื่อเข้าใจหลักศีล ๕	๔.๒๐	๐.๖๓	มาก
๙. ท่านคิดว่าการพัฒนาชุมชนจะทำให้เกษตรกรสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนได้	๔.๓๐	๐.๖๘	มาก
๑๐. ท่านสามารถสรุปการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ได้มากน้อยเพียงใด	๔.๓๐	๐.๖๘	มาก
รวม	๔.๐๕	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้านสันติสุข โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๐$) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ในระดับมากที่สุด คือ “ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด” มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับปานกลางคือ ท่านคิดว่า

เกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับมาก

๔.๓ ผลการวิเคราะห์พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

ผลจากการวิเคราะห์พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ได้รับการส่งเสริมให้ชุมชนมีการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ อย่างสม่ำเสมอ เพราะชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ยังคงนับถือพระพุทธศาสนา เนื่องจากชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้รับการส่งเสริมด้านศีลธรรม และด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา จึงได้กำหนดการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมให้เด็กเยาวชน และผู้สูงอายุในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนต่อไป โดยเน้นการรณรงค์และการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักหลักการของศีล ๕ เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ในชุมชน และได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข และมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อชุมชนหมู่บ้านสันติสุข และตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนให้ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ทำให้เกิดความเลื่อมใสทางศีลธรรม และจริยธรรม พบว่ามีการกระทำความผิดในลักษณะของการละเมิดศีล ๕ ที่มีผลต่อการรักษาศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ดังนั้น ศีล จึงเป็นข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการเว้นจากทำชั่วโดยการรักษากายและวาจาให้เป็นปกติ เพื่อช่วยให้กิจกรรมของสังคมดำเนินไปได้อย่างปกติสุขทั้งส่วนปัจเจกบุคคลและสังคม ศีล ๕ มีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เป็นพื้นฐานการพัฒนาตนเองให้พบกับความสุขสงบเย็น เข้าถึงการดับทุกข์ และเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความสามัคคี ในหมู่ชน เกิดความรักใคร่ปรองดอง อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ศีล ๕ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้นำพึงกระทำตนให้เป็นแบบอย่างให้กับสังคม โดยมีหลักธรรมที่เกื้อหนุนการรักษาศีล ๕ เช่น สัมมาทิฎฐิ (ความเห็นถูก) เป็นต้น การจงใจให้รักษาศีล ๕ ควรเกิดจากความปรารถนาที่จะทำตนเองให้มีความสุข ทำให้มีความเพียรเพื่อไปให้ถึงจุดหมายของชีวิต เป็นแรงจูงใจภายในที่เป็นด้านบวก และเป็นแรงจูงใจตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงนำมาใช้สร้างแรงจูงใจให้รักษาศีล ๕ เพื่อจุดหมาย คือ การเดินสู่เส้นทางแห่งการหลุดพ้นตามหลักมรรคมีองค์ ๘ ทำให้รู้จักทางเดินชีวิตในทางที่เที่ยงเป็นกุล เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

๔.๔ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

๔.๔.๑ ปัญหาและอุปสรรค

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค สามารถสรุปปัญหาและอุปสรรค ได้ดังนี้ มีระบบการผลิตที่ใช้สารเคมีทางเกษตรอย่างไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมี เพื่อเกิดการตกค้างทั้งในผลผลิตและในสิ่งแวดล้อมทั้งดินและน้ำ สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากเกษตรกรของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขยังขาดความรู้และทักษะในการเพาะปลูกที่เหมาะสม ส่งผลกระทบต่อระบบทรัพยากรน้ำและผู้ที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเป็นอย่างมาก พื้นที่ทำกินเสื่อมโทรม ที่ทำการเกษตรของพื้นที่สูงในของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมาก ทำให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายหน้าดิน โดยเฉพาะในระบบการทำการเกษตรแบบตัดและเผา ที่เปิดหน้าดินโล่ง รับแรงปะทะกับเม็ดฝนโดยตรง และไม่มีระบบชะลอการไหล ของน้ำฝนที่ไหลบ่าไปตามความลาดชันหน้าดินที่ถูกชะล้างไปทุกปีทำให้พื้นที่เกษตรเหลือแต่ดินชั้นล่างที่มี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และเป็นดินปนหิน ปัญหาการบุกรุกเพื่อหาพื้นที่ทำกินใหม่ สาเหตุเกิดจากการทำไร่เลื่อนลอย ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำลง ข้าว และอาหารที่ผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค หรือผลผลิตที่ได้ไม่พอสำหรับขายเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว จึงต้องเพิ่มผลผลิตโดยเพิ่มพื้นที่ปลูก นอกจากนี้ยังเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากรในครัวเรือน การอพยพเข้ามา ของประชากรจากนอกประเทศและจากพื้นที่ราบของประเทศไทย ทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาด้านสังคมในอนาคต ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข และยังคงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และมีความเชื่อทางศาสนาเป็นกรอบการดำรงชีวิต และการสร้างความสงบสุขในสังคม

๔.๔.๑ ข้อเสนอแนะ

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้ การส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุขในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายในเรื่องการศึกษา สาธารณสุข การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม สวัสดิการชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข กลุ่มและครัวเรือน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการอบรมเรื่องศีล ๕ ในชุมชน มีความสอดคล้องกับการนำมาประพฤติปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

๔.๕ สรุป

ผลจากการวิเคราะห์เกี่ยวกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้รับการสนับสนุนและได้รับการส่งเสริมศีล ๕ และปฏิบัติตามหลักศีล ๕ อย่างสม่ำเสมอ และมีการเข้าวัดปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง ศีล มีความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ของคน คนกับมนุษย์จะมีความเหมือนกันเพียงร่างกายแต่จะแตกต่างกันที่มีศีล คนถ้าไม่มีศีลก็จะไม่แตกต่างจากสัตว์ทั่วไป อาจร้ายกว่าสัตว์ด้วยซ้ำ ศีลจะทำให้คนให้เป็นมนุษย์ได้ เพราะจะเป็นมนุษย์ได้จะต้องเป็นคนมีศีล ควบคุมกำกับจิตใจตลอดเวลา การส่งเสริมให้ชุมชนมีศีลธรรม จริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา จึงได้

กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ได้นำหลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนา ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเน้นการ รมรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขรักษาศีล ๕ เพื่อเสริมสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ดังนั้นการประพฤติปฏิบัติตามศีลธรรมจึงเป็นการ ประพฤติปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคมลงได้และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคนรอบข้าง ตลอดถึงสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ด้วยศีลชั้นสูงคือสัมมาวาจา สัมมาภิมันตะและสัมมาอาชีวะซึ่งเป็น องค์ของมรรค ได้แก่ การพูด การกระทำ การประกอบอาชีพที่มีเจตนาปราศจากความทุจริต หรือ ความคิดที่เบียดเบียนฉะนั้น เพื่อควบคุมบุคคลในสังคมให้อยู่ในกฎระเบียบที่สังคมได้กำหนดขึ้น พระพุทธศาสนาจึงมุ่งสอนไปที่ให้มนุษย์ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่องพุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา”เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix-Method Research) ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพุทธวิธีในการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข และเพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน ๓ รูป นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ ท่าน กำนันตำบลขุนควร จำนวน ๑ ท่าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ ท่าน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จำนวน ๑ ท่าน ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน ๑ ท่าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำ ตำบลขุนควร จำนวน ๑ ท่าน พัฒนาการประจำตำบลขุนควร จำนวน ๑ ท่าน รวมจำนวน ๑๐ รูป/คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๑๘ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปผล อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สรุปผลการวิจัยเชิงสัมภาษณ์

จากผลการวิจัยที่ไปสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับมากที่สุด คือ “ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด” มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ในระดับปานกลางคือ ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับมาก และได้นำหลักการของพุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข มาสอนและส่งเสริมให้ชุมชนพุทธวิธีในการสื่อสารศีล ๕ ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข เพื่อส่งเสริมความสำเร็จในการดำเนินชีวิตชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา ด้านการครองตน ตามหลักศีล ๕ และการดำเนินชีวิตของแต่ละคนต้องดำเนินไปอย่างมีจุดหมาย มีคุณค่าต่อครอบครัว ต่อ

ชุมชนลำดับแรกควรทำความเข้าใจกับความหมายความสำคัญของศิลป์ ๕ ก่อนว่ามีความสำคัญ ในฐานะเป็นวัตรปฏิบัติพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการนำศิลป์ ๕ มาใช้ในการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป ซึ่งเป้าหมายคือวัตถุประสงค์หลักในการครองตนเพื่อดำเนินชีวิต หลักการเป็นแนวทางของการดำเนินชีวิตและวิธีการคือ เท้าที่ผ่านมา เป้าหมายหลักของการครองตน เพื่อดำเนินชีวิตของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขที่เป็นมาตรฐานคือ การรักษาศิลป์ ๕

๕.๑.๒ แนวทางการสื่อสารศิลป์ ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา

๕.๑.๒.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น เพศชาย จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐ เป็นเพศหญิง จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐ ส่วนใหญ่ระดับอายุ ๓๖- ๔๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๐ รองลงมาคือ อายุ ๒๕- ๓๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐ อายุ ๔๕ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ตามลำดับส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่น้อยที่สุดคือ อายุ ๒๘-๒๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ ๔๐ รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ส่วนอาชีพที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ อาชีพรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๑๐ และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ ๖๐ รองลงมาคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ส่วนระดับการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป และอื่นๆ ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๑๐

๕.๑.๒.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับมากที่สุด คือ “ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศิลป์ ๕ มากน้อยเพียงใด” มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับปานกลางคือ ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศิลป์ ๕ มากน้อยเพียงใด สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับมาก

๕.๑.๒.๓ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ชุมชนยังไม่เข้าใจพุทธวิธีในการสื่อสารศิลป์ ๕ และการนำหลักของศิลป์ ๕ ไปใช้มากนัก แต่วิถีปฏิบัติก็ได้ปฏิบัติโดยสืบทอดคำสอนจากบรรพบุรุษและความเชื่อ ดังนั้น การนำหลักศิลป์ ๕ เข้ามาเผยแผ่ภายในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขของกลุ่มเกษตรกรที่ยังไม่เข้าใจในเรื่องของศิลป์ ๕ ดังนั้นการที่จะสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เพื่อสอนให้คนในชุมชนรู้จักการรักษาศิลป์ ๕ จึงต้องอธิบายข้อปฏิบัติทั้ง ๕ เช่นยกเว้นการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ของคนอื่น การพูดปด การพูดเท็จ การพูดส่อเสียด

การห้ามดื่มสุรา จึงยังเป็นเรื่องที่ต้องพยายามให้ความรู้กับเด็กและเยาวชนต่อไปเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและเพื่อหาแนวทางการสื่อสารศีล ๕ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนา ศักยภาพและจิตใจให้ดีขึ้น การนำหลักธรรมคำสอนตามหลักศีล ๕ ไปส่งเสริมในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข โดยใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ให้คนในชุมชน มีความสามัคคี ไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกัน และกัน พระสงฆ์เป็นผู้ชี้แนวทางให้กลุ่มเกษตรกรไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูด เท็จ และไม่ดื่มสุรา ให้มีสติในการแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ด้วยการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ เพื่อการอยู่ ร่วมกันกับชุมชนได้อย่างปกติสุข

๕.๒ อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาพุทธ วิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

จากผลการวิจัย พบว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ส่งเสริมชุมชนกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้านสันติสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$) มีความคล้อยกับ ความเป็นจริง เนื่องจากชุมชนกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้านสันติสุข โดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และ ดำรงตนตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระศาสดา สอดคล้องกับงานวิจัยของชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์ ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สำหรับผู้นำ พบว่า ศีล ๕ มี ความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เป็นพื้นฐานการพัฒนาตนเองให้พบกับความสุขสงบเย็น เข้าถึงการดับ ทุกข์ และเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความสามัคคี ในหมู่ชน เกิดความรักใคร่ปรองดอง อยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติสุข เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ศีล ๕ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้นำพึงกระทำตนให้เป็น แบบอย่างให้กับสังคม โดยมีหลักธรรมที่เกื้อหนุนการรักษาศีล ๕ เช่น สัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) เป็น ต้น การจูงใจให้รักษาศีล ๕ ควรเกิดจากความปรารถนาที่จะทำตนเองให้มีความสุข ทำให้มีความ เพียรเพื่อไปให้ถึงจุดหมายของชีวิต เป็นแรงจูงใจภายในที่เป็นด้านบวก และเป็นแรงจูงใจตามแนว พระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงนำมาใช้สร้างแรงจูงใจให้รักษาศีล ๕ เพื่อจุดหมาย คือ การเดินสู่ เส้นทางแห่งการหลุดพ้นตามหลักมรรคมีองค์ ๘ ทำให้รู้จักทางเดินชีวิตในทางที่ตรงเป็นกุศล เป็น ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในแต่ละข้อ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ ในระดับใด

จากผลการวิจัยพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชน หมู่บ้านสันติสุข ในระดับปานกลางคือ ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อย

เพียงใด สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุขในระดับมาก

๒) ท่านทราบหรือไม่ว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยพบว่า มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการรักษาศีลในชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับปานกลางคือ ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด สำหรับข้ออื่น ๆ ที่เหลือมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุขในระดับมาก

๓) ท่านเห็นว่าศีล ๕ มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของท่านมากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมชุมชนกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้านสันติสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก

๔) ท่านเห็นว่าศีล ๕ เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข ในระดับมากที่สุด

๕) ท่านสามารถส่งเสริมให้เพื่อนเกษตรกรปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ จะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ และสามารถพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น ลดการละเลิกอบายมุข และสิ่งเสพติดทุกชนิด ผู้วิจัยได้สอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น ชุมชนมีความปองครองสามัคคีกัน และเข้าใจหลักการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ได้อย่างถูกวิธี

๖) ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ จะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยพบว่า การนำศีล ๕ มาใช้ในการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความกลัวต่อการทำบาปมากขึ้น และได้ลดการทำบาปให้น้อยลงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลาน ภายในชุมชนสามารถปฏิบัติตามได้ จึงเป็นการพัฒนาตนเองและพัฒนาจิตใจ

๗) ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ มีความสามัคคีปรองดองมากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมคำสอนตามหลักศีล ๕ ไปเผยแผ่ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขทำให้มีความรัก ความหวงแหนในการรู้จักรักษาศีล ๕ มากขึ้น และเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แก่เด็ก เยาวชน สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

๘) หลักการศีล ๕ จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาได้หรือไม่

จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีส่วนน้อยที่จะเข้าใจและรู้จักหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ในเรื่องการอธิบายการให้โทษของศีล ๕ ว่าเป็นอย่างไร ควรหาแนวทางแก้ไขร่วมกันในการป้องกันการทำลายทรัพย์สินส่วนรวมในชุมชน

๙) หลักการศีล ๕ จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ได้มากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขน่าจะมีศีลธรรม มีคุณธรรม ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความสามัคคี และมีความรักในเรืองศีล ๕ ในชุมชนอย่างยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ศีลจึงเป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานเบื้องต้นในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยแก่บุคคล และชุมชน รวมถึงการรักษาเบญจศีล ย่อมส่งผลแก่บุคคลทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้า กระทั่งสามารถขัดเกลากุศลให้เกิดความเจริญงอกงาม

๑๐) ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ จะเป็นชุมชนที่พัฒนาทั้งการประกอบอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ได้มากน้อยเพียงใด

จากผลการวิจัยพบว่า ศีล อันเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ได้แก่ ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตอยู่ด้วยดีในชุมชน อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงประโยชน์และความเรียบร้อยแห่งบุคคลอันจะนำชุมชนให้เกิดความสันติภาพได้ความประพจน์ที่ดีงามทางกายและวาจา การรักษากายและวาจา ให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจา ให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษากายตามระเบียบวินัย ปกติ มารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจาให้ดียิ่งขึ้น

๕.๒.๒ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับหัวข้อคำถามสามารถสรุปรายละเอียดที่สำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

๕.๒.๒.๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับศีล ๕

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ อยู่ในระดับดีมาก ดังตัวอย่างเช่น พระครูวรพจน์คุณารักษ์ ท่านได้อธิบายว่า ศีล คือหลักประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามให้เป็นไปโดยปกติ เช่น ส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากโทษภัยทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ เข้าถึงจุดหมายที่ดีงามตามลำดับของชีวิต ทำให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อยและทำให้มนุษย์นั้นมีการสำรวมกาย และวาจาเรียบร้อย ทั้งในการพูด การคิด การทำ ในการแสดงออกอันเป็นการยกระดับจิตใจ เข้าถึงแก่นแท้ในหลักธรรม ทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดอย่างแท้จริงเพื่อเน้นทางด้านการปฏิบัติและนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชีวิต ตามความดำรงอยู่ในหลักศีลห้า การนำแนวทางมาประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การอยู่ร่วมกันกับชุมชนการประพฤติดี ประพฤติชอบ จะทำให้ชีวิตมีความสุข และมีสติในการแก้ปัญหา นำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน ส่วนใหญ่ทราบว่าคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความรู้เรื่องศีล เนื่องจากทุกคนนับถือศาสนาพุทธเข้าวัดเป็นประจำ ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาตนเอง มีการนำเอาศีล ๕ ของแต่ละข้อมาประพฤติปฏิบัติตาม คน

ส่วนใหญ่ในชุมชนได้เห็นความสำคัญให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ศิละนั้นมีประโยชน์สามารถนำมาปฏิบัติ แล้วทำให้ชุมชนนั้นมีศีลธรรมและคุณธรรม เกิดความปรองดอง สามารถสร้างจิตสำนึกดี ลด ละ เลิก อบายมุขได้ ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่สงบสุขได้นั้น จำเป็นต้องมีกฎ กติกา หรือข้อกำหนดกฎหมายเพื่อควบคุมกำกับความประพฤติของคนในสังคมให้มีแนวทางปฏิบัติที่ดีงามและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมภายใต้มาตรฐานเดียวกัน สำหรับสังคมชาวพุทธ เรียก หลักหรือระเบียบที่ควบคุมความประพฤติของคนและกิจการของชุมชนให้เรียบร้อยดีงามนั้นว่า ศิล จุดมุ่งหมายก็เพื่อ การฝึกให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่แท้ คือ การไม่เบียดเบียนกัน การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข แต่ปัจจุบันศีลธรรมของคนในสังคมไทยกลับเสื่อมถอยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดศีล ๕ ที่ปรากฏให้เห็นเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ

๕.๒.๒.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำไปประยุกต์ใช้

นางสมพร ตาจุมปู อธิบายว่า ศิล เป็นหลักธรรมที่สำคัญ ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน ตั้งแต่ในระดับพื้นฐานที่เป็นการละเว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน จนก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของชุมชน ศิลเป็นหลักการสำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้จนถึงระดับสูงสุด สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข คือต้องสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของศีล ในระดับบุคคลต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีศีล เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อยู่รอบข้างและสังคม ให้มีความรัก ความสามัคคี และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ในระดับสังคม ต้องสร้างเสริมสังคมของผู้รักษาศีล ๕ ให้เป็นเครือข่ายที่ให้พลังใจต่อกัน สร้างเสริมให้ผู้นำเป็นต้นแบบในการรักษาศีล ๕ ให้กับชุมชนเริ่มจากระดับบุคคลและต้องพัฒนาให้เป็นศีลในระดับสังคม ชุมชน และประเทศชาติ จึงจะมีพลังยิ่งใหญ่ที่จะสร้างชุมชนให้เกิดความรักสามัคคีและสันติสุข และหลักแห่งความประพฤติที่ควรยึดควรรักษาอยู่เป็นประจำอันเป็นความประพฤติชอบทางกาย วาจา เป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่วด้วยการตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ในหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ที่จะนำมาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขให้มีหลักศีล ๕ ที่จะสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การฟุ้งซัน การประพฤติดินในกาม ศิล มิใช่เพียงหลักในการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้สะอาดบริสุทธิ์ เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาดกาย ความสะอาดวาจา ความสะอาดใจ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม มาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขนั้นเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้เบาบางลง ศิลที่พระอรหันต์ชอบใจที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่างพร้อย ไม่ถูกตัณหาทิฐิเข้ามารอบงำ จึงทำให้คนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเกิดความรัก ความหวงแหนที่จะหันมารักษาศีลเพิ่มมากขึ้น

๕.๒.๓ จากการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างประชากร อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

๕.๒.๓.๑ ปัจจัยบุคคลและผู้ตอบแบบสอบถาม

๑) สรุปข้อมูลทั่วไปที่คนอะไรบ้าง อาชีพรับจ้าง อาชีพรับราชการ อาชีพเกษตรกรรมอาชีพรัฐวิสาหกิจ

๒) ข้อมูลทั่วไปแสดงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด ค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ ๓.๙๓ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาคำถามว่า ท่านสามารถสรุปการนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ได้มากน้อยเพียงใดผลการสำรวจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๔.๑๘) ระดับ มาก มีค่ามากที่สุด, ท่านคิดว่าการพัฒนาชุมชนจะทำให้เกษตรกรสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๔.๑๓) ระดับ มาก, หลักการของศีล ๕ มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของเกษตรกรในชุมชนเพียงใด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๔.๑๒), ท่านคิดว่าเกษตรกรจะสามารถพัฒนาตนเอง และชุมชนได้เมื่อเข้าใจหลักศีล ๕ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๔.๐๔), ท่านคิดว่าศีล ๕ สามารถพัฒนาชุมชนได้เพียงใด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๓.๙๖) ระดับ มาก, ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนได้นำ ศีล ๕ ไปใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากน้อยเพียงใดมีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$ = ๓.๙๐) ระดับ มาก, ท่านมีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ มากน้อยอย่างไรมีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$ = ๓.๘๔) ระดับ มาก, ท่านคิดว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใดมีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$ = ๓.๕๗) ระดับ มาก, ท่านนำวิธีการของการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ไปใช้ในชุมชนมากน้อยเพียงใดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๓.๕๔) ระดับ มากมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด

จากทฤษฎีแรงจูงใจภายนอกที่เกิดขึ้นจากกลายณมิติรมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตาม ศีล ๕ คุณสมบัติที่สำคัญของกลายณมิติรก็คือ การทำหน้าที่เป็นแบบอย่างของผู้ที่ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ และจำเป็นต้องรู้วิธีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เหมาะกับความเชื่อพื้นฐานของแต่ละบุคคล หมู่บ้านรักษาศีล ๕ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อหมู่คนผู้รักษาศีล ๕ รวมพลังในการชักชวนให้สมาชิกที่อยู่ร่วมด้วยโดยเริ่มจากคนในครอบครัว สร้างครอบครัวให้เป็นครอบครัวสัมมาทิฐิ โดยมีศีล ๕ เป็นหลักพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ขยายผลไปสู่ชุมชนเป็นสังคมที่มีความสุข เช่น การนำหลักศีล ๕ ไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ได้มากน้อยเพียงใดผลการสำรวจมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๔.๑๘) ระดับ มาก มีค่ามากที่สุด

ท่านนำวิธีการของการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ไปใช้ในชุมชนมากน้อยเพียงใดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = ๓.๕๔) ระดับ มากมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ใช้ทฤษฎีการสื่อสารศีล ๕ พบว่า การประพฤติปฏิบัติตามศีล ๕ จะเห็นได้ว่า ศีล ๕ นั้นเป็นเครื่องบ่งชี้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยสามารถแบ่งการประพฤติปฏิบัติได้เป็น ๕ ข้อที่สามารถจำแนกความเป็นมนุษย์และสัตว์ได้อย่างชัดเจนได้ดังต่อไปนี้

ข้อที่ ๑ ตั้งใจดเว้นจากการฆ่าสัตว์ : ซึ่งโดยปกติของมนุษย์แล้วเราจะไม่ฆ่าแกงกันเอง นั่นเป็นสิ่งที่มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ อาทิ เสือ หรือสิงโต ที่เวลาหิวก็จะไล่ล่าสัตว์อื่นเพื่อนำมาเป็นอาหารทันที นั่นจึงทำให้เราสามารถแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างคนกับสัตว์ได้อย่างชัดเจน

ข้อที่ ๒ ตั้งใจดเว้นจากการลักขโมย : โดยปกติของมนุษย์แล้วจะไม่คิดขโมย หรือลักทรัพย์สินของใคร ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นรูปธรรมจับต้องได้ หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ เพราะมนุษย์มีความรอบรู้ในเรื่องของ กรรมสิทธิ์ ว่านั่นของเรา ว่านี่ของเรา แต่กับสัตว์เดียรัจฉานนั้นไม่รู้ยกตัวอย่าง เวลาที่สุนัขกำลังเห็นแมวกินปลาอยู่ ถ้ามันมีความคิดที่อยากได้มันก็จะเข้าไปแย่งเลยทันที ฉะนั้น ถ้าใครลักขโมย หรือจี้ปล้นทรัพย์สินของคนอื่นก็แสดงว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขาได้สูญเสียไปแล้ว

ข้อที่ ๓ ตั้งใจดเว้นจากการประพฤติดินในกาม : มนุษย์เป็นผู้ที่รู้จักควบคุมความต้องการของตัวเอง รู้ถูกผิด รู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควร ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ อาทิ เมื่อสุนัขเพศผู้ถึงคราวที่ฮอร์โมนเพศทำงาน มันจะเข้าไปกัดเพื่อแย่งตัวเมียจากตัวผู้ตัวอื่น แต่มนุษย์ปกติกลับไม่ประพฤติดังนั้น

ข้อที่ ๔ ตั้งใจดเว้นจากการพูดเท็จ พูดคำหยาบ คำส่อเสียด เพ้อเจ้อ : โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วจะไม่หลอกลวง และเบียดเบียนซึ่งกันและกันด้วยวาจา หรือคำพูด ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ อาทิ สุนัขที่อยู่ในบ้าน เมื่อมีสุนัขตัวอื่น หรือมนุษย์คนอื่นเดินผ่านมา มันจะส่งเสียงเห่าในทันที แต่มนุษย์เราโดยปกติไม่ได้เป็นเช่นนั้น ที่อยู่ดีๆ เราจะด่า หรือว่าใครโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ข้อที่ ๕ ตั้งใจดเว้นจากดื่มสุรา : ตามปกติ สัตว์ใหญ่ก็มีพลังกำลังมากกว่ามนุษย์ แต่มันบังคับทิศทางเคลื่อนที่ไม่ค่อยได้ เพราะไม่มีสติสำหรับควบคุม ดังนั้น สัตว์จึงไม่สามารถเป็นกำลังกายที่เกิดเป็นคุณงามความดี หรือการช่วยเหลือผู้อื่นได้ ผิดกันกับมนุษย์ มนุษย์มีสติสัมปชัญญะที่จะควบคุมการกระทำของตัวเอง ทำให้สามารถนำพลังกำลัง หรือกำลังกายที่เรามีเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น หรือกระทำความคุณงามความดีได้อย่างมากมาย แต่เมื่อใดที่มนุษย์ดื่มสุรา หรือของมึนเมาเข้าไป ก็จะทำให้ตนเองนั้นขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจจนก่อให้เกิดการประพฤติดินในสิ่งที่เลวร้ายได้ ซึ่งศีลข้อที่ ๕ นี้เป็นข้อที่สำคัญที่สุด เพราะคนที่ขาดสติสามารถกระทำความชั่ว รวมไปถึงการประพฤติดินในศีลข้ออื่น ๆ ได้อีกด้วย อธิบายหาความสอดคล้อง จากที่ ๒

กล่าวโดยสรุป จากพุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อาจกล่าวได้ดังนี้ คือ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขยังไม่เข้าใจเรื่องของศีล ๕ มากนัก เพราะยังคงเชื่อเรื่องของพิธีกรรมเดิม ๆ อยู่เนื่องจากว่าชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเป็นชนเผ่าม้ง เกษตรกรในชุมชนมีความรู้ในเรื่องของศีล ๕ ปานกลาง เพราะชุมชนหมู่บ้านสันติสุขไม่มีวัดตั้งอาศัยอยู่ในชุมชน เนื่องจากเกษตรกร

ในชุมชนบ้านสันติสุข วัดได้ถูกร้างไปเมื่อสามสิบกว่าปีมาแล้ว บางรายยังคงนับถือผีบรรพบุรุษ การนำหลักศิลา ๕ มาใช้ในชุมชนอาจจะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อย ควรสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการปกครองให้มากขึ้น ชุมชนยังเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมและเปิดรับการปฏิบัติตามหลักการศึกษาของศิลา ๕ เพิ่มมากขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

- ๑) ควรเพิ่มครูที่มีความรู้เรื่องศิลา ๕ และมีเทคนิคการแนะนำที่ดี เพื่อเป็นการปลูกฝังการรักษาศิลา ๕ ตั้งแต่เล็ก ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบการเผยแพร่ให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน
- ๒) มีการอบรมให้เข้ารู้จักกับคนในชุมชนให้บ่อยครั้งและเข้าใจชุมชนอาจจะรู้หลักศิลา ๕ และปฏิบัติตามได้ในชีวิตประจำวัน ให้พระสงฆ์มาอธิบายถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษให้เข้าใจ
- ๓) ชุมชนควรนิมนต์พระสงฆ์มาเผยแพร่ศาสนา อบรม และแสดงธรรมเทศนา ให้แก่ชุมชนอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการสื่อสารศิลา ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

- ๑) ชุมชนควรจัดอบรมในการส่งเสริมการรักษาศิลา ๕ ตามนโยบายของสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้มากขึ้น
- ๒) สร้างบุคลากรที่เข้มแข็งต่อชุมชนและบริหารจัดการที่ได้รับการพัฒนาตนเอง พัฒนาจิตใจ พัฒนาสังคมต่อไป
- ๓) จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและปรองดองซึ่งกันและกันภายในชุมชนให้ยั่งยืน
- ๔) ผู้นำชุมชนควรได้รับการแก้ไขปัญหา และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและควรนำหลักศิลา ๕ เข้าไปเผยแพร่หมู่บ้านสันติสุข ต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____ . อรรถกถาภาษาไทย ฉบับ (พระพุทธโฆสเถระ รจนา) ฉบับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๓

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลิธัมม, ๒๕๕๕.

ประเวศ วสี. พุทธเกษตรกรรมกับศาสนาสืบของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๐.

ไพฑูรย์ มีกุล. ลักษณะสังคมไทยสมัยการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๓.

ภัทรพร สิริกาญจน. บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

ธนิต อยู่โพธิ์. อานิสต์ศิลป์ ๕. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. การพึ่งตัวเองศักยภาพในการพัฒนาชนบท.

กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองการพิมพ์, ๒๕๓๐.

สนธยา พลศรี. กระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

บุญเลิศ โอธสุ ดร., เอกสารประกอบการสอน รายวิชาพุทธวิธีการสื่อสาร. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

พุทธธรรมฉบับปรับปรุงขยาย. พิมพ์ครั้งที่ ๔๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลิธัมม, ๒๕๕๗.

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัท
สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๔

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัท
สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๔.

_____ . ธรรมบุญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒๙. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ผลิธัมม, ๒๕๕๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ นามมีบุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๕๔.

๒) วิทยานิพนธ์

พระธรรมธรรมาเถา อคฺคเตโช (พรหมเสนา). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเกษตรกรรมอินทรีย์ตาม
แนวพุทธธรรม”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระเทพรัตนมุนี (สายพงศ์ อโนมปัญโญ/ทองสินธุ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเกษตรแนวพุทธเพื่อ
แก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน” การเกษตรแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาจุลศักดิ์ จิรวฑฒโน (รณน้อย). “แนวคิดและวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจแนวพุทธของปราชญ์
อีสาน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระเกื้อพงศ์ ปิยธมโม (พิมพ์พร). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ประโยชน์ของหลักพุทธการธรรม ๔ ใน
ฐานะเป็นหลักการพัฒนาคูณภาพชีวิต”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ธีระวัฒน์ เจริญราษฎร์. “ธุรกิจชุมชนวิถีทางสภาพการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาอำเภอภู
พิมาน วงศ์อภัย, “ปัจจัยที่ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนสามารถพึ่งตนเอง”, **วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๓๒.

ปราณี หมอนทองแดง, “ทิศทางการพึ่งตนเองในสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป”, **วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓.

๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Jurgen Ruech and Gregory Bateson, Communication : **The Social Matrix of Psychiatry**, (W.W.
Norton and Company Inc., New York 1951.) p.561.

David Berlo, **Components of Berlo' Model of Communication**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
Businesstopia, <http://www.buinesstopia.net/con>, [วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐].

Nanosoft. **หลักการตลาด 4 P** [ออนไลน์]. <http://nanosoft.co.th/maktip01.htm> [สืบค้นวันที่ ๑๑ มีนาคม
๒๕๕๘].

๔) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระครูวรพจน์คุณารักษ์, เจ้าคณะอำเภอโป่ง, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระครูบรรพธรรมโสภิต, เจ้าคณะตำบลขุนควร, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ พระอธิการสมชัย ขยลงโกโล, เจ้าอาวาสวัดสุจริตธรรม บ้านสบขาม, ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายกมล เสวกหารี, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการพิเศษ, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางสมพร ตาจุมปู, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลขุนควร, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางวะ อัสวจินดาพล, ประชาชนชาวบ้าน, ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นางสาวสารภี มีปาน, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายจำลอง เออไชยา, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลขุนควร, ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายศรีมูล ศรีวิชัย, กำนันตำบลขุนควร, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สัมภาษณ์ นายนาค บุญเทพ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร, ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๒. ภาษาอังกฤษ

David Berlo, **Components of Berlo' Model of Communication**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : Businessstopia, <http://www.buinessstopia.net/con>, [วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐].

David K" Berlo, **The process of Communication**, (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1960), p. 40-70.

Jurgen Ruech and Gregory Bateson, **Communication : The Social Matrix of Psychiatry**, (W.W. Norton and Company Inc., New York 1951.) p.561

Scott M. Cutlip, **Effective public Reation**, edition 8, (New York : Pearson Prentice Hall, 2000), p.424-425, อ้างในเนื้อหาวิชา การสื่อสารมวลชน บรรยายโดย ร.ศ.บำรุง สุขพรรณ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๙.

Nanosoft. **หลักการตลาด 4 P** [ออนไลน์]. <http://nanosoft.co.th/maktip01.htm> [สืบค้นวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๘].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

- ๑) ผศ. ดร.บุญเลิศ จีรภัทร์ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน
- ๒) ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาพระพุทธศาสนา
- ๓) ดร.จุฑามาศ วารีนแสงทิพย์ อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชาธรรมนิเทศ
- ๔) รศ.บำรุง สุขพรรณ อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชาธรรมนิเทศ
- ๕) ผศ.รังษี สุทนต์ อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชาธรรมนิเทศ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓, ๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๕๕

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.บุญเลิศ จีระภัทร

ด้วยพระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ได้รับอนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา” ซึ่งได้มีการออกแบบเครื่องมือวิจัยขึ้นมาใหม่เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถามจึงเห็นควรให้ทรงผู้คุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยของนิสิตสามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยของนิสิต เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเจริญพราเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์ต่อไป

(พระมหาสมบูรณ์ วุฑฒิกร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ได้รับทราบ ๑๕/๐๘/๕๙
ย. เกตุ ๕๕๕
๑๕ ก.ย. ๒๕๕๙

ประสานงาน :: พระปรีชา ขนติพล โทร ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๓๙๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓, ๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๔๖

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.เสนาะ ผดุงฉัตร

ด้วยพระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ได้รับอนุมัติให้ วิทยานิพนธ์เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา” ซึ่งได้มีการออกแบบเครื่องมือวิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ เพื่อความถูกต้องของเนื้อหา แบบสอบถามจึงเห็นควรให้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับ งานวิจัยของนิสิตสามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือวิจัยของนิสิต เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์ต่อไป

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อ.เสนาะ ผดุงฉัตร

๑๓ ส.ค. ๕๙

ประสานงาน : พระปรีชา ขนติพล โทร ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๓๙๐

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๐๓

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.จุฑามาศ วาริแสงทิพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระปรีชา นามสกุล ขนติพโล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ ภาควิชา ปกตติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ได้รับอนุมัติให้ วิทยานิพนธ์เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา” ซึ่งได้มีการออกแบบเครื่องมือ วิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ เพื่อความถูกต้อง ของเนื้อหาแบบสอบถามจึงเห็นควรให้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับ งานวิจัยของนิสิตสามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยของนิสิต เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

พิตได้ไปรับแก้ตามที่ได้แจ้งให้
เขียนชื่อออกตามพิกัดแล้ว

(ดร.จุฑามาศ วาริแสงทิพย์)
๒๕๕๙

ประสานงาน : พระปรีชา ขนติพโล โทร ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๓๙๐

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๑๐๗

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รศ.บำรุง สุขพรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยพระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ ภาควิชา ศาสนคดี เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ได้รับอนุมัติให้ วิทยานิพนธ์เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา” ซึ่งได้มีการออกแบบเครื่องมือ วิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้อง ของเนื้อหาแบบสอบถามจึงเห็นควรให้ทรงผู้คุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับ งานวิจัยของนิสิตสามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยของนิสิต เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

ขอเจริญพร

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ประสานงาน : พระปรีชา ขนติพล โทร ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๓๙๐

๐๘๑๐๖๖๖๖๖ / น.ว. ๓๖๖๖๖๖๖๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ ภายใน ๑๑๓๓.๑๑๒๗

ที่ ศธ ๖๑๐๑/ว ๘๘

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.รังษิ์ สุนนท์

ด้วยพระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ ภาควิชา ศาสนคดี เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ได้รับอนุมัติให้ วิทยานิพนธ์เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษา ชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปาง จังหวัดพะเยา” ซึ่งได้มีการออกแบบเครื่องมือวิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหา แบบสอบถามจึงเห็นควรให้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับ งานวิจัยของนิสิตสามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือวิจัยของนิสิต เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์ต่อไป

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผศ. รังษิ์ สุนนท์
ดร. อังคณาสิทธิ์
รศ. ชัยพร
ร.ก.ช. ๒๕๕๙

ประสานงาน : พระปรีชา ขนติพล โทร ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๓๙๐

ภาคผนวก ข

หนังสือขออนุญาตให้นิสิตร่วมภาษาณ์เพื่องานวิจัย

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/ว ๑๑๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูวรพงษ์คุณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอบาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรม
 นิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๘๓ ที่อยู่ วัดกำแพง แขวงบางเขน อำเภอเมือง
 จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๐๐๐ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕
 เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบาง จังหวัดพะเยา”
 ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนา
 สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระปรีชา ขนติพล ได้
 ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
 วัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ
 โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสันติ อธิปัตย์,ดร.)

เลขานุการสำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ได้เรียนมาและขอเรียนขอ
 ทาม วิจัยมาตามสมควร
 ๑๓/๘/๕๙

(พระครูวรพงษ์คุณารักษ์)

๑๐.๘.๕๙

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : นางสาวกนกพร เทียรทอง เลขานุการโครงการหลักสูตรฯ โทร. ๐๙๔ ๕๕๐ ๓๐๕๔

พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตผู้วิจัย โทรศัพท์ ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๗๐๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/ว ๑๑๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระครูบรรพตธรรมโสภิต เจ้าคณะตำบลขุนควร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรม
 นิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ที่อยู่ วัดกำแพง แขวงบางเขน อำเภอมือง
 จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๐๐๐ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕
 เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันตสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา”
 ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนา
 สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระปรีชา ขนติพล ได้
 ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
 วัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ
 โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

พระครูบรรพตธรรมโสภิต
 เจ้าคณะตำบลขุนควร

(พระมหาสันติ ธีรภทฺโท,ดร.)
 เลขาธิการสำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

พระครูบรรพตธรรมโสภิต

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

http://gds.mcu.ac.th, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : นางสาวกนกพร เทียรทอง เลขานุการโครงการหลักสูตรฯ โทร. ๐๙๔ ๕๕๐ ๓๑๕๔

พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตผู้วิจัย โทรศัพท์ ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๗๐๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/ว ๑๑๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายศรีมูล ศรีวิชัย กำนันตำบลขุนควร อำเภอบึง จังหวัดพะเยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรม
นิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ที่อยู่ วัดกำแพง แขวงบางเขน อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๐๐๐ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิถีสื่อสารศีล ๕
เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา”
ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถให้
ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้ พระปรีชา ขนติพล ได้
ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
วัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุมัตินาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ
โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(นายศรีมูล ศรีวิชัย)
กำนันตำบลขุนควร

(พระมหาสันติ ธีรภัทโท,ดร.)
เลขานุการสำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : นางสาวกนกพร เทียรทอง เลขานุการโครงการหลักสูตรฯ โทร. ๐๙๔ ๕๕๐ ๓๑๕๔

พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตผู้วิจัย โทรศัพท์ ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๗๐๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/ว ๑๑๐

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายกมล เสวกวารี ผู้อำนวยการพัฒนาการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรม
 นิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ที่อยู่ วัดกำแพง แขวงบางเขน อำเภอเมือง
 จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๐๐๐ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕
 เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา”
 ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถให้
 ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้ พระปรีชา ขนติพล ได้
 ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
 วัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ
 โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสันติ ธีรภทฺโท,ดร.)

เลขานุการสำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : นางสาวกนกพร เตียรทอง เลขานุการโครงการหลักสูตรฯ โทร. ๐๙๔ ๕๕๐ ๓๑๕๔

พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตผู้วิจัย โทรศัพท์ ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๗๐๐

(นายกมล เสวกวารี)
 พัฒนาการอำเภอบึง

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/ว ๑๑๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นางสาวสารณี ดีปาน นักพัฒนาการตำบลขุนควร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรม
นิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ที่อยู่ วัดกำแพง แขวงบางเขน อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๐๐๐ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕
เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบาง จังหวัดพะเยา”
ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถให้
ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้ พระปรีชา ขนติพล ได้
ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
วัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุมัติขอคุณล่วงหน้ามา ณ
โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสันติ ธีรภทฺโท,ดร.)

เลขานุการสำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(นางสาวสารณี ดีปาน)

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : นางสาวกนกพร เทียรทอง เลขานุการโครงการหลักสูตรฯ โทร. ๐๙๔ ๕๕๐ ๓๓๕๔

พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตผู้วิจัย โทรศัพท์ ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๗๐๐

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/ว ๑๑๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายจำลอง เออไชยา นายเกษตรอำเภอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรม
นิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ที่อยู่ วัดกำแพง แขวงบางเขน อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๐๐๐ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕
เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปอง จังหวัดพะเยา”
ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถให้
ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตให้ พระปรีชา ขนติพล ได้
ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
วัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ
โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(นางจำลอง เออไชยา)
นางจำลอง

(พระมหาสันติ ธีรภทโท,ดร.)

เลขานุการสำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: gds@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : นางสาวกนกพร เทียรทอง เลขานุการโครงการหลักสูตรฯ โทร. ๐๙๔ ๕๕๐ ๓๑๕๔

พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตผู้วิจัย โทรศัพท์ ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๗๐๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ. ๖๑๐๑/ว ๑๑๐

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร นายสงกรานต์ บัญมี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันติสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระปรีชา นามสกุล ขนติพโล นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรม
นิเทศ ภาคปกติ เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๙๓ ที่อยู่ วัดกำแพง แขวงบางเขน อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี รหัสไปรษณีย์ ๑๑๐๐๐ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “พุทธวิธิการสื่อสารศีล ๕
เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอปอง จังหวัดพะเยา”
ขณะอยู่ในขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นิสิตได้เป็นอย่างดี จึงเจริญพามาเพื่อขออนุญาตให้ พระปรีชา ขนติพโล ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ท่านเพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน วัน เวลา และสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด

โอกาสนี้ จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้ามา ณ

ขอเจริญพร

[Signature]

(พระมหาสันติ ธีรภทฺโท,ดร.)
 เลขานุการสำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://gds.mcu.ac.th>, E-mail: grads@mcu.ac.th

ผู้ประสานงาน : นางสาวกนกพร เตียรทอง เลขานุการโครงการหลักสูตรฯ โทร. ๐๙๔ ๕๕๐ ๓๑๕๔

พระปรีชา นามสกุล ขนติพล นิสิตผู้วิจัย โทรศัพท์ ๐๘๑ ๑๖๗ ๘๗๐๐

1277.60

ภาคผนวก ค

ข้อมูลทางสถิติ

การวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง
จังหวัดพะเยา

๑.๑ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากการทดสอบใช้เครื่องมือ (Try out) กับประชากร ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา ในเรื่องพุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชน จำนวน 30 ชุด ดังนี้

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's	
Alpha	N of Items
.918	10

๑.๒ ข้อมูลสถิติจากแบบสอบถาม

		เพศ			Cumulative
		Frequency	Percent	Valid Percent	Percent
Valid	ชาย	5	50.0	50.0	50.0
	หญิง	5	50.0	50.0	100.0
	Total	10	100.0	100.0	

		อายุ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18-24 ปี	1	10.0	10.0	10.0
	25-35 ปี	3	30.0	30.0	40.0
	36-45 ปี	4	40.0	40.0	80.0
	45 ปีขึ้นไป	2	20.0	20.0	100.0
	Total	10	100.0	100.0	

		อาชีพ			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	เกษตรกรรวม	2	20.0	20.0	20.0
	รับจ้าง	1	10.0	10.0	30.0
	รับราชการ	4	40.0	40.0	70.0
	รัฐวิสาหกิจ	1	10.0	10.0	80.0
	อื่น ๆ	2	20.0	20.0	100.0
	Total	10	100.0	100.0	

		ระดับการศึกษา			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	มัธยมศึกษา/ปวช.	1	10.0	10.0	10.0
	อนุปริญญา/ปวส	1	10.0	10.0	20.0
	ปริญญาตรี	6	60.0	60.0	80.0
	ปริญญาโท ขึ้นไป	2	20.0	20.0	100.0
	Total	10	100.0	100.0	

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 1	10	4.10	1.197
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 2	10	3.10	.738
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 3	10	4.60	.966
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 4	10	4.10	.738
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 5	10	3.70	1.059
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 6	10	4.00	.816
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 7	10	4.10	.994
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 8	10	4.20	.632
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 9	10	4.30	.675
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการชุมนุมกลุ่มเกษตรกร ข้อ 10	10	4.30	.675
Valid N (listwise)	10		

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
x	10	3.100	4.600	4.05000	.406202
sd	10	.632	1.197	.84900	.192438
Valid N (listwise)	10				

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เรื่อง : พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร
: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕ ในการพัฒนาชุมชนบ้านสันติสุข ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของเกษตรกร : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข
อำเภอบึง จังหวัดพะเยา

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเจริญพร/ขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ซึ่งผลจากข้อมูลจากการประเมินแบบสอบถามในครั้งนี้ จะใช้เฉพาะเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไปจึงใคร่ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแบบสอบถามในครั้งนี้

พระปรีชา ขนติพล
 นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาธรรมนิเทศ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
 อายุ ☐ ๑๘ - ๒๔ ปี ☐ ๒๕- ๓๕ ปี ☐ ๓๖ - ๔๕ ปี ☐ ๔๕ ปีขึ้นไป
 อาชีพ ☐ เกษตรกรรม ☐ รับจ้าง ☐ รับราชการ ☐ รัฐวิสาหกิจ
☐ อื่น ๆ ระบุ.....

ระดับการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา/ปวช. ☐ อนุปริญญา/ปวส.
☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโทขึ้นไป ☐ อื่น ๆ ไม่ได้รับการศึกษา

ตอนที่ ๒. ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกลุ่มเกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุข

อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

๕ = มากที่สุด ๔ = มาก ๓ = ปานกลาง ๒ = น้อย ๑ = น้อยที่สุด

ประเด็นคำถาม		ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	ท่านมีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ ในระดับใด					
๒.	ท่านทราบหรือไม่ว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด					
๓.	ท่านเห็นว่าศีล ๕ มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของท่านมากน้อยเพียงใด					
๔.	ท่านเห็นว่าศีล ๕ เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากน้อยเพียงใด					
๕.	ท่านสามารถส่งเสริมให้เพื่อนเกษตรกรปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ ได้หรือไม่					
๖.	ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ จะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด					
๗.	ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ มีความสามัคคีปรองดองมากน้อยเพียงใด					
๘.	หลักการศีล ๕ จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาได้หรือไม่					
๙.	หลักการศีล ๕ จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ได้มากน้อยเพียงใด					
๑๐.	ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ จะเป็นชุมชนที่พัฒนาทั้งการประกอบอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ได้มากน้อยเพียงใด					

ตอนที่ ๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

- ๑) ท่านคิดว่าถ้าเกษตรกรในชุมชนบ้านสันติสุขมีความรู้และนำศิลป์ ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวันจะได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

- ๒) ท่านคิดว่าจะนำแนวทางการประยุกต์ใช้ศิลป์ ๕ เพื่อพัฒนาชุมชนของเกษตรกรได้อย่างไร

.....

.....

.....

- ๓) ท่านมีวิธีการในการรักษาศิลป์ ๕ ที่จะช่วยให้พัฒนาชุมชนของท่านได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทุกท่านมากครับ

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย

เรื่อง: พุทธวิธีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบง จังหวัดพะเยา

ตอนที่ ๑ : แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระครูวรพจน์คุณารักษ์ นามสกุล ไชยแก้ว อายุ ๗๐ ปี ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอบง/เจ้าอาวาสวัดนาปรัง ระดับการศึกษา ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐.น. ถึง ๑๖.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ วัดนาปรัง อำเภอบง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระครูบรรพธรรมโสภิต นามสกุล พันธุ์แก้วใส อายุ ๖๐ ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดบ้านนาอ้อม เจ้าคณะตำบลขุนควร ระดับการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๘ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๐.๓๐.น. ถึง ๑๒.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ วัดบ้านนาอ้อม อำเภอบง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ พระอธิการสมชัย ชยลงกล นามสกุล อายุ ๓๑ ปี ตำแหน่ง เจ้าอาวาสสุจริตธรรมบ้านสบขาม ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สาขารัฐศาสตร์ เอกการปกครอง ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐.น. ถึง ๑๓.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ วัดบ้านสบขาม อำเภอบง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายกมล นามสกุล เสวกหารี อายุ ๕๕ ปี ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการพิเศษ อำเภอบง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สาขา พืชศาสตร์ ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๘.๐.๓๐ น. ถึง ๑๐.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอบง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาว นามสกุล ตาจุมปู อายุ ๕๕ ปี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลขุนควร ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สาขา สาธารณสุขศาสตร์ ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๘.๓๐.น. ถึง ๑๑.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ บ้านสารภี อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นางวระ นามสกุล อัครจินดาพล อายุ ๖๕ ปี ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้าน ระดับการศึกษา ไม่ได้รับการศึกษา ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๙.๓๐.น. ถึง ๑๒.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ บ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาวสารภี นามสกุล มีปาน อายุ ๔๓ ปี ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ ระดับการศึกษา ปริญญาโท สาขา การพัฒนาชุมชน ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐.น. ถึง ๑๕.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ สำนักงานพัฒนาการชุมชน อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายจำลอง นามสกุล เออไชยา อายุ ๕๐ ปี ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลขุนควร ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สาขา ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๙.๓๐.น. ถึง ๑๒.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ บ้านนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายศรีมูล นามสกุล ศรีวิชัย อายุ ๖๐ ปี ตำแหน่ง กำนันตำบลขุนควร ระดับการศึกษา ม.๖ ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๙.๓๐.น. ถึง ๑๒.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ บ้านสารภี อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นายนาค นามสกุล บุญเทพ อายุ ๖๓ ปี ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สาขา การพัฒนาสังคม ผู้สัมภาษณ์ : ผู้วิจัยพระปรีชา ขนติพล บันทึกรายชื่อ : ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ) กล้องถ่ายภาพ แท็บเล็ต สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๙.๓๐.น. ถึง ๑๒.๐๐ น. สถานที่สัมภาษณ์ บ้านสบขาม อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ตอนที่ ๒ : แบบสัมภาษณ์

แนวคำถามในแบบสัมภาษณ์มีประเด็นหลัก ดังนี้ คือ

๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ ในระดับใด

พระครูวรพจน์ธรรมรักษ์ ให้ความหมายของ ศีล ว่า ศีล คือ หลักประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามให้เป็นไปโดยปกติ เช่น ส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากโทษภัยทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ เข้าถึงจุดหมายที่ตั้งงามตามลำดับของชีวิต ทำให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อยและทำให้มนุษย์นั้นมีการสำรวมกาย และวาจาเรียบร้อย ทั้งในการพูด การคิด การทำ ในการแสดงออกอันเป็นการยกระดับจิตใจ เข้าถึงแก่นแท้ในหลักธรรม

พระครูบรรพตธรรมโสภิต ได้กล่าวว่า ศีล ทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดอย่างแท้จริงเพื่อเน้นทางด้านปฏิบัตินำมาประยุกต์การพัฒนาชีวิต ตามความดำรงอยู่ในหลักศีลห้า

นางวະ อัสวจินดาพล ได้กล่าวว่า ศีล การนำแนวทางมาประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การอยู่ร่วมกันกับชุมชนการประพฤติดี ประพฤติชอบ จะทำให้ชีวิตมีความสุข และมีสติในการแก้ปัญหานำมาประยุกต์ใช้ในชุมชน

๒. ท่านทราบหรือไม่ว่าเกษตรกรในชุมชนมีความรู้เรื่องศีล ๕ มากน้อยเพียงใด

พระอธิการสมชัย ชยลงโก ได้กล่าวว่า ส่วนใหญ่คนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความรู้เรื่องศีล เนื่องจากทุกคนนับถือศาสนาพุทธเข้าวัดเป็นประจำ ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาตนเอง มีการนำเอาศีล ๕ ของแต่ละข้อมาประพฤติปฏิบัติตาม คนส่วนใหญ่ในชุมชนได้เห็นความสำคัญให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ศีล นั้นมีประโยชน์สามารถนำมาปฏิบัติ แล้วทำให้ชุมชนนั้นมีศีลธรรมและคุณธรรม เกิดความปรองดอง สามารถสร้างจิตสำนึกดี ลดเลิกลอบาบายมุขได้

นางสมพร ตาจุมปู ได้กล่าวว่า ศีล เป็นหลักธรรมที่สำคัญ ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน ตั้งแต่ในระดับพื้นฐานที่เป็นการละเว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน จนก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของชุมชน ศีลเป็นหลักการสำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้จนถึงระดับสูงสุด

นายจำลอง เออไชยา ได้กล่าวว่า ควรมีการอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนให้บ่อยครั้งและเข้าใจชุมชนอาจจะรู้หลักศีล ๕ และปฏิบัติตามได้ในชีวิตประจำวันให้พระสงฆ์มาอธิบายถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษให้เกษตรกรในชุมชนได้เข้าใจมากขึ้น ชุมชนควรนิมนต์พระสงฆ์มาเผยแพร่ศาสนา อบรม และแสดงธรรมเทศนา ให้แก่ชาวบ้านเดือนละ ๑ ครั้ง การพัฒนาด้านพระพุทธศาสนาต้องร่วมมือและสร้างกันอย่างจริงจัง ตั้งแต่กรรมศาสนา ที่จะเข้ามาผลักดัน และสร้างศาสนสถานในการกระทำพิธีกรรมทางศาสนา สร้างความเข้าใจของผู้เฒ่าผู้แก่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนการเกิดพระพุทธศาสนาในชุมชน ชุมชนควรนิมนต์พระสงฆ์มาอธิบายถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษให้เกษตรกรในชุมชนได้เข้าใจมากขึ้น

๓. ท่านเห็นว่าศีล ๕ มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของท่านมากน้อยเพียงใด

นายนาค บุญเทพ ได้กล่าวว่า ศีลเป็นหลักประกันความมั่นคงที่ไม่ทำให้ศีลต่างพร้อยได้ ทำให้ระลึกถึงการทำความดีเสมอ ไม่ทำบาปต่อสัตว์ และเป็นการป้องกันชีวิตของคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

นายศรีมูล ศรีวิชัย ได้กล่าวว่า ศีลเป็นหลักประกันความมั่นคงที่ไม่ทำให้ศีลต่างพร้อยได้ ทำให้ระลึกถึงการทำความดีเสมอ ไม่ทำบาปต่อสัตว์เป็นการป้องกันชีวิตของเราในสภาพชาติปัจจุบัน ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันตรายเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นซึ่งสามารถนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ปัจจุบัน

นายจำลอง เออไชยา ได้กล่าวว่า ศีลเป็นหลักประกันความมั่นคงที่ไม่ทำให้ศีลต่างพร้อยได้ ทำให้ระลึกถึงการทำความดีเสมอ ไม่ทำบาปต่อสัตว์เป็นการป้องกันชีวิตของเราในสภาพชาติปัจจุบัน ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันตรายเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นซึ่งสามารถนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันตรายเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นซึ่งสามารถนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นางสาวสารณี มีปาน ได้กล่าวว่า ศีล เป็นบันไดก้าวแรกของปुरुชน แต่ทั้งสองทางเป็นเพียงก้าวแรกของการจะเดินไปสู่ แสงรุ่งเรืองตามแนวพุทธศาสนาที่มีเป้าหมายคือ หลุดพ้นจากอำนาจกิเลส และตัณหา การหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เข้าสู่ความสุขที่แท้จริง เป็นการสร้างแรงจูงใจด้านบวกให้เกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์

๔. ท่านเห็นว่าศีล ๕ เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากน้อยเพียงใด

นายกมล เสวกวิหารี ได้กล่าวว่า ศีล คือ ข้อปฏิบัติตนขึ้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกฎกติกาและข้อห้ามที่ใช้แก้ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นและสัตว์ เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกฎกติกาและข้อห้ามที่ใช้แก้ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นและสัตว์

นายศรีมูล ศรีวิชัย ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการส่งเสริมในด้านการรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม และมีการเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดทุกชนิดเข้ามาค้าขายภายในชุมชน เพราะชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการจัดอบรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กนักเรียน และกลุ่มประชากรในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ได้อย่างถูกต้อง

นายนาค บุญเทพ ได้กล่าวว่า ความรู้เรื่องศีล ๕ และมีการสาธิต แนะนำที่ดีให้เพื่อนบ้าน เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมเรื่องศีล ๕ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์นางวะ อัครจินดาพล กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ พอสมควรจึงทำให้ชีวิตมีความสุข และชุมชนน่าอยู่มากขึ้นโดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ศีล

สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนมีนโยบายให้มีการรณรงค์และส่งเสริมการรักษาศิลปกรรมอย่างต่อเนื่องไม่ให้เกิดการสูญหายทุกชนิด เพื่อให้เกิดการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์

๕. ท่านสามารถส่งเสริมให้เพื่อนเกษตรกรปฏิบัติตามหลักการศิลป ๕ จะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด

นางสมพร ตาจุมปู ได้กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้ปฏิบัติตามหลักการศิลป ๕ และมีการรักษาศิลปกรรมเป็นเนืองนิตย์และมีการจัดปฏิบัติธรรมขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นการรักษาศิลปะทำให้จิตใจบริสุทธิ์ มีสมาธิในการทำงาน และการเรียนมากขึ้นและเป็นการฝึกจิตใจให้สงบศิลปจึงเป็นหลักการในการดำเนินชีวิตและสอนให้รู้ว่าเรื่องของการปฏิบัติตนต่อศิลป ๕ สามารถนำมาใช้ในการสอนให้ญาติโยมภายในชุมชนได้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง

นางสาวสารณี มีปาน ได้กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขควรให้ความสนใจในการปฏิบัติตามศิลป ๕ และมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีการปฏิบัติธรรมและขอคำแนะนำจากพระสงฆ์ว่าต้องรักษาศิลปะอย่างไรให้ถูกต้อง เพื่อลดการทำบาปให้น้อยลงควรมีการอบรมชาวบ้านในเรื่องของการรักษาศิลปะ ๕ และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

นางวະ อัสวจินดาพล ได้กล่าวว่า ควรจัดหาพระสงฆ์ที่มีความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา มาอบรมและบอกเรื่องบาป เรื่องบุญ และโทษของการไม่รักษาศิลปะ ๕ จะเกิดผลอย่างไรต่อการกระทำผิด และล่วงละเมิดศิลป ๕ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้ปฏิบัติตามหลักการศิลป ๕ พอสมควรจึงทำให้ชีวิตมีความสุข และชุมชนน่าอยู่มากขึ้นโดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๖. ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศิลป ๕ จะพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด

พระครูบวรธรรมโสภิต ได้กล่าวว่า การนำศิลป ๕ มาใช้ในการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความกลัวต่อการทำบาปมากขึ้น และได้ลดการทำบาปให้น้อยลงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลาน ภายในชุมชนสามารถปฏิบัติตามได้ จึงเป็นการพัฒนาตนเองและพัฒนาจิตใจ

พระอธิการสมชัย ชยลงกล ได้กล่าวว่า การนำหลักธรรมคำสอนตามหลักการศิลป ๕ ไปเผยแพร่ในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขทำให้มีความรัก ความหวงแหนในการรู้จักรักษาศิลปะ ๕ มากขึ้น และเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็ก เยาวชน สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

พระครูวรพงศ์คณารักษ์ ได้กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีส่วนน้อยที่จะเข้าใจและรู้จักหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ในเรื่องการอธิบายการให้โทษของศิลป ๕ ว่าเป็นอย่างไร ควรหาแนวทางแก้ไขร่วมกันในการป้องกันการทำลายทรัพย์สินส่วนรวมในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

๗. ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศิลป ๕ มีความสามัคคีปรองดองมากน้อยเพียงใด

นางสมพร ตาจุมปู ได้กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขน่าจะมีศิลปกรรม มีคุณธรรม ส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความสามัคคี และมีความรักในเรื่องศิลป ๕ ในชุมชนอย่างยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ศิลปะจึง

เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานเบื้องต้นในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยแก่บุคคล และชุมชน รวมถึงการรักษาเบญจศีล ย่อมส่งผลแก่บุคคลทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้า กระทั่งสามารถ ชัดเกล้าบุคคลให้เกิดความเจริญงอกงาม

นายจำลอง เออไชยา กล่าวว่า ศิล อันเป็นระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ได้แก่ ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตอยู่ด้วยดีใน ชุมชน อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงประโยชน์และความเรียบร้อยแห่งบุคคลอันจะนำ ชุมชนให้เกิดความสันติภาพได้ความประพัตที่ติงามทางกายและวาจา การรักษากายและวาจา ให้ เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจา ให้ตั้งอยู่ในความติงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจาให้ดียิ่งขึ้น

นายศรีมูล ศรีวิชัย กล่าวว่า ศิลทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่ผู้ปฏิบัติต่างๆ เพื่อ เข้าถึงจุดหมายที่ติงามโดยลำดับ จนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต ศิลทำให้สมาชิกของสังคมหรือชุมชน นั้นอยู่ด้วยกันด้วยดี ชุมชนสงบเรียบร้อยสมาชิกต่างๆ ดำรงอยู่ด้วยดี และมุ่งปฏิบัติกิจของตนได้ โดยสะดวกศิลปเป็นการฝึกหัดขัดเกล้าตนเอง ทำให้ลดกิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวรปรับ การแสดงออกทางกาย ทางวาจา ให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูล และการอยู่ร่วมกันด้วยดีอัน เป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นท้องรับของกุศลธรรมทั้งหลาย

๘) หลักการศิลป ๕ จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาได้หรือไม่

นางสาวสารภี มีปาน ได้กล่าวว่า ศิล ๕ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านสันติสุข คือต้องสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของศิลป ในระดับบุคคลต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มี ศิล เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้รอบข้างและสังคม ให้มีความรัก ความสามัคคี และไม่เบียดเบียน ผู้อื่น ในระดับสังคม ต้องสร้างเสริมสังคมของผู้รักาศิล ๕ ให้เป็นเครือข่ายที่ให้พลังใจต่อกัน สร้าง เสริมให้ผู้นำเป็นต้นแบบในการรักาศิล ๕ ให้กับชุมชน

นายศรีมูล ศรีวิชัย ได้กล่าวว่า ศิล เริ่มจากระดับบุคคลและต้องพัฒนาให้เป็นศิลปในระดับ สังคม ชุมชน และประเทศชาติ จึงจะมีพลังยิ่งใหญ่ที่จะสร้างชุมชนให้เกิดความรักสามัคคีและสันติสุข และ นายกมล เสวกหารี กล่าวเสริมอีกว่า ศิล หมายถึง หลักแห่งความประพัตที่คฤหัสถ์ควรรักษา อยู่เป็นประจำอันเป็นความประพัตที่ชอบทางกาย วาจา เป็นข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่วด้วยการ ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

นายนาถ บุญเทพ กล่าวว่า ศิล เป็นนัยหนึ่งของศิลป ในหลักของไตรสิกขา คือ ศิล สมาธิ ปัญญา ที่จะนำมาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขให้มีหลักศิลป ๕ ที่จะสามารถ นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การพูดปด การประพัตที่ผิดใน กาม ศิล มิใช่เพียงหลักในการควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้สะอาดบริสุทธิ์ เป็นระเบียบ

เรียบง่าย มีความสะอาดกาย ความสะอาดวาจา ความสะอาดใจ เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการควบคุมกาย วาจา ใจ ให้ตั้งอยู่ในคุณความดีงาม

๙) หลักการศีล ๕ จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ได้มากน้อยเพียงใด

นายกมล เสวกหารี ได้กล่าวว่า การนำศีล ๕ มาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้าน สันติสุขนั้นเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้เบาบางลง ศีลที่พระอริยะชอบใจที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่างพร้อย ไม่ถูกตัณหาทัญญูเข้ามาครอบงำ

นางสมพร ตาจุมปู ได้กล่าวว่า หลักการศีล ๕ จะพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข ได้ด้วยถ้าชุมชนได้รู้จักวิธีการรักษาศีลอย่างถูกวิธีในการประกอบอาชีพ และเกิดความสันติสุข เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ดีงาม จนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต ศีลในแง่ของความประพฤติที่เป็นกุศล ดังนั้น การประพฤติทางกาย วาจาและอาชีพที่บริสุทธิ์ ได้นั้นต้องปราศจากจิตที่ปราศจากราคะ ปราศจากโทสะ ปราศจากโมหะ จึงจะน้อมนำให้เกิดศีลที่บริสุทธิ์ ศีลที่ปฏิบัติดีแล้วย่อมเกิดกุศลธรรม ให้เจริญสติมากยิ่งขึ้น ศีล จึงเป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาในการก้าวเข้าสู่เส้นทางปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์

พระครูวรพจน์คณารักษ์ ได้กล่าวว่า หลักศีล ๕ ว่า ทำให้ชุมชนมีศีลธรรมและคุณธรรม ส่งผลให้ชุมชนเกิดความสามัคคีปรองดองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างยั่งยืน ทำให้คนชุมชนมีสุขภาพดีขึ้นและเศรษฐกิจดีขึ้นถ้าสามารถเลิกเหล้าได้ ส่งเสริมนำมาสอนให้คนไม่ทำลายป่า ทำลายสัตว์ป่า ส่งเสริมการลดละเลิกอบายมุข พระพุทธศาสนาได้วางหลักศีล ๕ เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตที่ปราศจากโทษ เป็นหลักปฏิบัติให้คนในสังคมดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข กว่าจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ไม่ใช่เรื่องยาก เพียงแต่เราต้องปฏิบัติตามหลักต่าง ๆ ของศีล ๕ อย่างครบถ้วน เคร่งครัด และสม่ำเสมอ จะเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น สามารถพัฒนาทั้งการประกอบอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๑๐) ท่านเห็นว่าในชุมชนที่ทุกคนปฏิบัติตามหลักการศีล ๕ จะเป็นชุมชนที่พัฒนาทั้งการประกอบอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ได้มากน้อยเพียงใด

พระครูบรรพธรรมโสภิต ได้กล่าวว่า ศีล ทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดอย่างแท้จริงเพื่อเน้นทางด้านปฏิบัตินำมาประยุกต์การพัฒนาชีวิต ตามความดำรงอยู่ผู้อยู่ในศีลห้า ศีลมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ไม่ให้ก่อปัญหา เป็นระบบควบคุมและขัดเกลาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ศีลจึงเป็นบรรทัดฐานของคนในสังคม ผู้ที่มีความประพฤติดีประพฤติชอบ เพื่อขัดเกลาจิตใจ เพื่อสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตที่ประพฤติปฏิบัติและไม่ประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลจะส่งผลให้เกิดการละเมิดศีลได้ เช่น การไม่ปฏิบัติตามทำให้ศีลต่างพร้อย จะประกอบอาชีพอะไรก็ไม่เจริญในหน้าที่การงาน

พระอธิการสมชัย ชยลงกริ ได้กล่าวว่า ศีล คือปกติถ้าทุกคน โดยเฉพาะเกษตรกรได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันจะก่อให้เกิดความสงบสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขคิดว่าเกษตรกร

ในชุมชนยังมีความรู้ในเรื่องของศีล ๕ ปานกลางเนื่องจากเกษตรกรบางรายนับถือผี อาจจะนำมาใช้ใน ชีวิตประจำวันได้น้อย ศีลนั้นเป็นบรรทัดฐานสำหรับให้คนประพฤติดี ศีล คือ เจตนางดเว้นความชั่ว ทางกาย วาจา ใจ พระองค์ก็ทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธยึดมั่นรักษาศีลเอาไว้ให้ดี ศีลในพระพุทธศาสนา นั้นเกี่ยวข้องกับความประพฤติและการหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบด้วยกฎหมายของบ้านเมือง มีความสำคัญต่อการควบคุมกาย วาจา และใจของคนให้เรียบร้อย สงบร่มเย็น และเป็นสุข

ภาคผนวก จ
คำถอดเทปสัมภาษณ์

คำถอดเทปสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ลงภาคสนามจริง เพื่อไปเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล ๕ เพื่อส่งเสริมชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบง จังหวัดพะเยา” เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข จำนวน ๑๐ ท่าน ดังนี้

๑. พระครูวรพงศ์คุณารักษ์ ได้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขควรยึดหลักศีล ๕ เป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจา ให้ตั้งอยู่ในความดีงาม ควรรักษาศีลอย่างแท้จริง เพราะชุมชนหมู่บ้านสันติสุข โดยนำพุทธวิถีการสื่อสารได้มาจากแนวความคิดเรื่องศีล ๕ มาเป็นแนวทางในการแก้ไขใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาศักยภาพทางกายภาพและจิตภาพให้ดีขึ้นโดยพุทธวิถีการสื่อสารได้มาจากแนวความคิดเรื่องศีล ๕ มาเป็นแนวทางในการแก้ไขใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาศักยภาพทางกายภาพและจิตภาพให้ดีขึ้น

๒. พระครูบรรพตธรรมโสภิต ได้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในเรื่อง ศีล ๕ ไปใช้นั้นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการดำเนินชีวิตที่เป็นหลักการปฏิบัติให้คนในสังคมสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข การมีศีลมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และการป้องกันปัญหาสังคมและชุมชนได้จากการควบคุมและขัดเกลาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ศีลจึงเป็นบรรทัดฐานของคนในสังคม สามารถขัดเกลาจิตใจของพุทธศาสนิกชน

๓. พระอธิการสมชัย ขยลงกรโ ได้้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า พระพุทธศาสนาได้วางหลักศีล ๕ ใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อเน้นทางด้านการปฏิบัตินำมาประยุกต์พัฒนาคุณภาพชีวิตและขัดเกลาจิตใจสะท้อนภาพให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในการประกอบสัมมาอาชีพให้เจริญก้าวหน้าและมีความสำคัญต่อการควบคุมพฤติกรรมทางด้านกาย วาจา ใจ ในการดำรงชีวิตและทำให้ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีศีลธรรม จริยธรรมและเกิดการปรองดองสามารถสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ชุมชน และลด ละ เลิก อบายมุข โดยส่วนใหญ่ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขเป็นชนเผ่าม้ง ที่ยังคงนับถือผีบรรพบุรุษ และใช้ควบคู่กับหลักศีล ๕ ในการดำเนินชีวิตให้ยั่งยืนต่อไปอย่างสันติสุข

๔. นายนาค บุญเทพ ได้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับหลักการศีล ๕ อยู่ในระดับดีมาก ศีล คือ หลักประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามให้เป็นไปโดยปกติ เช่น ส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากโทษภัยทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ เข้าถึงจุดหมายที่ดีงามตามลำดับของชีวิต ทำให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อยและทำให้มนุษย์นั้นมีการสำรวมกาย และวาจาเรียบร้อย ทั้งในการพูด การคิด การทำ ในการแสดงออกอันเป็นการยกระดับจิตใจ เข้าถึงแก่นแท้ในหลักธรรม

๕. นายกมล เสวกหารี ได้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า การนำแนวทางมาประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การอยู่ร่วมกันกับชุมชนการประพฤติดี ประพฤติชอบ จะทำให้ชีวิตมีความสุข และมีสติในการแก้ปัญหาที่มาประยุกต์ใช้ในชุมชนส่วนใหญ่ทราบว่าคนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความรู้เรื่องศีล เนื่องจากทุกคนนับถือศาสนาพุทธเข้าวัดเป็นประจำ ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาตนเอง มีการนำเอาศีล ๕ ของแต่ละข้อมาประพฤติปฏิบัติตาม

๖. นางสาวพร ตาจุมปู ได้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้เห็นความสำคัญและให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ศีล นั้นมีประโยชน์สามารถนำมาปฏิบัติ แล้วทำให้ชุมชนนั้นมีศีลธรรมและคุณธรรม เกิดความปรองดอง สามารถสร้างจิตสำนึกดี ลดเลิกลอบาบายมุขได้ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน ตั้งแต่ในระดับพื้นฐานที่เป็นการละเว้นจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน จนก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของชุมชน ศีลเป็นหลักการสำคัญที่จะส่งเสริมให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองได้จนถึงระดับสูงสุด

๗. นางสาวสารณี มีปาน ได้อนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์ว่า ควรมีการอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชนให้บ่อยครั้งและเข้าใจชุมชนอาจจะรู้หลักศีล ๕ และปฏิบัติตามได้ในชีวิตประจำวันให้พระสงฆ์มาอธิบายถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษให้เกษตรกรในชุมชนได้เข้าใจมากขึ้น ชุมชนควรนิมนต์พระสงฆ์มาเผยแพร่ศาสนา อบรม และแสดงธรรมเทศนา ให้แก่ชาวบ้านเดือนละ ๑ ครั้ง การพัฒนาด้านพระพุทธศาสนาต้องร่วมมือ และสร้างกันอย่างจริงจัง ตั้งแต่กรรมศาสนา ที่จะเข้ามาผลักดัน และสร้างศาสนสถานในการกระทำพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้นำที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนการเกิดพระพุทธศาสนาในชุมชน ควรนิมนต์พระสงฆ์มาอธิบายถึงเรื่องบาปบุญคุณโทษให้เกษตรกรในชุมชนได้เข้าใจมากขึ้น

๘. นางวะ อัสวจินดาพล ได้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า ศีลเป็นหลักประกันความมั่นคงที่ไม่ทำให้ศีลต่างพร้อยได้ ทำให้ระลึกถึงการทำความดีเสมอ ไม่ทำบาปต่อสัตว์เป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติปัจจุบัน ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียหายอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นซึ่งสามารถนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นบันไดก้าวแรกของปุถุชน แต่ทั้งสองทางเป็นเพียงก้าวแรกของการจะเดินไปสู่ แรงจูงใจตามแนวพุทธศาสนาที่มีเป้าหมายคือ หลุดพ้นจากอำนาจกิเลสและตัณหา การหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เข้าสู่ความสุขที่แท้จริง เป็นการสร้างแรงจูงใจด้านบวกให้เกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์

๙. นายจำลอง เออไชยา ได้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า ศีล คือ ข้อปฏิบัติตนขึ้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกฎกติกาและข้อห้ามที่ใช้แก้ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และไม่

เป็นการเปิดเผยผู้อื่นและสัตว์ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการส่งเสริมในด้านการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม และมีการเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดทุกชนิดเข้ามาค้าขายภายในชุมชน เพราะ ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีการจัดอบรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กนักเรียน และกลุ่ม ประชากรในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ ได้อย่างถูกต้อง

๑๐. นายศรีมูล ศรีวิชัย ได้อนุเคราะห์ให้การสัมภาษณ์ว่า ความรู้เรื่องศีล ๕ และมีการ สาธิต แนะนำที่ดีให้เพื่อนบ้านเพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมเรื่องศีล ๕ ใน ชุมชนอย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์นางระ อัสวจินดาพล กล่าวว่า ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขได้ปฏิบัติ ตามหลักศีล ๕ พอสมควรจึงทำให้ชีวิตมีความสุข และชุมชนน่าอยู่มากขึ้นโดยให้ความสำคัญต่อการ ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ศีลสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน ผู้นำชุมชนมีนโยบายให้มี การรณรงค์และส่งเสริมการรักษาศีลสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องไม่ให้ทำลายสัตว์ทุกชนิด เพื่อให้ลดการฆ่า สัตว์ การลักทรัพย์ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขควรให้ความสนใจในการปฏิบัติตามศีล ๕ และมีการส่งเสริม ให้ชุมชนมีการปฏิบัติธรรมและขอคำแนะนำจากพระสงฆ์ว่าต้องรักษาศีลอย่างไรให้ถูกต้อง เพื่อลดการ ทำบาปให้น้อยลงควรมีการอบรมชาวบ้านในเรื่องของการรักษาศีล ๕ และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

ภาคผนวก จ

บทความวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๑๒๐๖(ทร)/ว.๕๐๕

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐ ถนนงามวงศ์วาน
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐

๙ ธันวาคม ๒๕๕๙

เรื่อง แจ้งผลการพิจารณาบทความวิจัย

เรียน พระปรีชา ขนดีฟโล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยต์ ภวภานันท์กุล, ดร.บุญเลิศ โอธสุ, ดร.ณสรัญ มหิทธิชาติกุล
และ ดร.สุสดี วัฒนสาคร

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง “พุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอบึง จังหวัดพะเยา” มายังกองบรรณาธิการ รายงานการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๙ เพื่อรับการพิจารณาให้นำเสนอใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๙ (9th National and International Graduate Conference) โครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกับ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชภัฏพระนคร, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหาสารคาม และ ศูนย์ศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบการยุติธรรมไทย ในวัน ศุกร์ที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บัดนี้ บทความวิจัยของท่าน ได้ผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่ง ไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-Blind Peer Review) แล้ว กองบรรณาธิการรายงานการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ ๙ จึงเห็นสมควรตอบรับบทความวิจัยเรื่องดังกล่าว นำเสนอในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ ๙ ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิมล รัตนสารนันท)

ประธาน

โครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
คณะบริหารธุรกิจ
RMUTP FACULTY OF BUSINESS ADMINISTRATION

ศูนย์ศึกษาวิจัยและพัฒนการบวนการณ์ยุติธรรมไทย
Centre for Thai Justice Research and Development

รายงานการประชุม การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 9

วันศุกร์ที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2559
ณ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณาธิการ
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์

จัดโดย
โครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ)
ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ร่วมกับ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
และ ศูนย์ศึกษาวิจัยและพัฒนการบวนการณ์ยุติธรรมไทย

เรื่อง	หน้า
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านองค์การกับประสิทธิผลองค์การ ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ฝ่ายกิจการสาขา ภาคตะวันออก ณัฐพันธ์ หอมอารมณ์ และ รองศาสตราจารย์ สุพัตรา จุณณะปิยะ	83
การพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณี วัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กนิษฐา อุ่นอบ, ดร.บุญเลิศ โอธสุ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยุต ภวภานันท์กุล, ดร.ณสรัญ มหิทธิชาติกุล และ ดร.สุสดี วัฒนสาคร	90
พุทธสื่อสารการใช้หลัก อิทธิบาท 4 ในการบริการผู้โดยสารของรถเรือการบินไทย ธนพล เทพบรรเทิง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยุต ภวภานันท์กุล, ดร.บุญเลิศ โอธสุ, ดร.ณสรัญ มหิทธิชาติกุล และ ดร.อมร ณัฐสุวรรณ	97
Growth of Photosynthetic Bacteria (Rhodospseudomonas palustris) Degrading Cooking Oils Nayata Phongjarus, Dr.Chanita Suvaphat, Dr.Raymond J. Ritchie and Dr.Naiyana Srichai	104
ทัศนคติของนักเรียนต่อการใช้ Google Apps สำหรับการศึกษา กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง เกศจิณพร ชัยยา และ จริย์พร ลาภทวี	113
ปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาเทคโนโลยี คลาวด์ คอมพิวติ้ง มาใช้ในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัทจัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค แห่งหนึ่ง ยอดศักดิ์ รัชชาแก้ว และ ดร.วศินี หนูหนักดี	118
พุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา พระปรีชา ขนดีพิโล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยุต ภวภานันท์กุล, ดร.บุญเลิศ โอธสุ, ดร.ณสรัญ มหิทธิชาติกุล และ ดร.สุสดี วัฒนสาคร	123
ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้ากับตัวแปรทางตลาดการเงิน ตุลย์ เดชะอดิศักดิ์ และ สมณี ศุภกรโกศัย	131
ผลกระทบของความผันผวนในราคาทองคำต่อปริมาณการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ชุติกานต์ จันทร์โพธิ์ศรี และ สมณี ศุภกรโกศัย	138
ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาหลักทรัพย์: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน นันทกา แซ่เอ็ง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประวิทย์ เบญญาศรีสวัสดิ์	144
ผลตอบแทนของสินทรัพย์เปรียบเทียบระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยต่อปริมาณกระแสเงินทุนต่างชาติในประเทศไทย กัลยาวิมล ภูงามดี และ สมณี ศุภกรโกศัย	150

พุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร:

กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา

The Buddhist's Ways of Communication of the Five Precepts for Community

Development: A Case Study of Santisuk Village, Pong District, Payao Province

พระปริชา ขนติโพธิ์* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยุต ภวานันท์กุล** ดร.บุญเลิศ โอธสุ*** ดร.ณสรณ์ มหิตริชาติกุล**** ดร.ผุสดี วัฒน
สาร*****

Phrapreecha khantipalo, Asst.Prof.Dr.Shayut Pavapanunkul

Dr.Boonlert Otsu, Dr.Nasaran Mahittichatkul and Dr.Pusadee Watthanasakorn

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดวิจัยพุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 เพื่อการนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ตามหลักการพระพุทธศาสนาการพัฒนาชุมชนเป็นการทำให้เจริญเกิดผลดีและบรรลุลุคผลตามที่ต้องการได้อย่างแท้จริง การพัฒนาเพียงด้านวัตถุอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องพัฒนาคนไปพร้อมกันด้วยกับการพัฒนาด้านวัตถุโดยพุทธวิถีการสื่อสารที่สรุปได้ 2 ด้านคือ 1) การพัฒนาการมีศีล 2) การพัฒนาจิตเป็นหลักการพัฒนาด้านที่นำหลักการพัฒนานี้ประยุกต์ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของพื้นที่ของกรณีศึกษาจะทำการพัฒนาให้เกิดการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนตามหลักการพัฒนาทั้ง 2 ด้าน ผลการศึกษาจึงพบกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ต้องประกอบด้วย 1) พุทธวิถีการสื่อสาร 2) การสื่อสารศีล 5 และการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา

คำสำคัญ: พุทธวิถี, การสื่อสารศีล 5, การพัฒนาชุมชน

Abstract

This objective of research were to determine concerning the research conceptual framework through the Buddhist's ways of communication of the five precepts that using for community development: a case study of the community in Santisuk Village, Pong District, Payao Province. According with the development of the subject by the community development can be summarized as there aspects led to Buddhist's way of communication 1) The development of the body (material conduct) 2) The development of Sila (moral conduct) 3) mental development. The development of self led to the develop applications it makes the oneness directions leads to living together in area study current situation by the principles at the three sides. The research results revealed that a concept framework consisted of 1) The Buddhist's ways 2) The five precepts communication 3) current situation of the community in Santisuk Village, Pong district, Payao province.

Key Words: Buddhist's Ways, Five Precepts Communication, Community Development

* หลักสูตรพุทธศาสนคณาภิธาน สาขาวิชาธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail: preecha4174@hotmail.com.

** หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, E-mail: seanbond_2000@hotmail.com.

*** หลักสูตรพุทธศาสนคณาภิธาน สาขาวิชาธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail: boleheart@gmail.com.

**** หลักสูตรพุทธศาสนคณาภิธาน สาขาวิชาธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail: seanbond_2000@hotmail.com.

***** หลักสูตรพุทธศาสนคณาภิธาน สาขาวิชาธรรมนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail: seanbond_2000@hotmail.com.

บทนำ

การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการพัฒนาความคิด ความสามารถ ของประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่น เพื่อช่วยเหลือตนเองและชุมชนในการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น ด้วยการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยได้รับความร่วมมือจากรัฐและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดทิศทาง นโยบาย แนวทางและกระบวนการในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่จุดหมายเบื้องต้น คือ ชุมชนที่สุขสมบูรณ์ รวมถึงสามารถจัดการกับภาวะการฉ้อโกงของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้พึ่งตนเองได้ในการคิดตัดสินใจและการแก้ปัญหา ตลอดจนการตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม การพัฒนาจึงต้องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพตนเอง ชุมชนและสังคมในเชิงบูรณาการเพราะมนุษย์มีความสัมพันธ์ทั้งร่างกายและจิตใจ อวัยวะทุกส่วนถ้าเกิดเหตุที่ใดก็จะกระทบทั้งหมด เพราะคนมีส่วนสัมพันธ์กันในชุมชนและเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน การพัฒนาที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข คือ การพัฒนาจิตใจโดยการจัดระเบียบพฤติกรรมทางกาย วาจา ของคนในชุมชนให้เป็นปกติ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ศีล ถือเป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำก่อนการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เพราะจะส่งผลถึงการมีชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน ส่งผลให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข

หมู่บ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมอยู่เป็นชุมชนเผ่าม้งนับถือผีบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบันที่ตั้งถิ่นฐานของราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ราษฎรบุกรุกทำลายป่า ปลูกฝิ่น ขาดการศึกษา เสพฝิ่น ค้ายาเสพติด มีการเบียดเบียนชีวิต ทรัพย์สินผู้อื่น เมาสุรา ค้าฝิ่น มีความยากจน กระทั่งมีพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในปี พ.ศ.2548 ว่า “ประชาชนยังไม่มีความเข้าใจว่า การบุกรุกทำลายป่า จะทำให้เกิดภัยพิบัติตามมา และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา การมีที่ดินทำกิน 5 ไร่ หากมีความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จะสามารถมีอยู่มีกินได้ จึงควรช่วยกันเพื่อให้ประชาชนเข้าใจ มีชีวิตที่ดีขึ้น” จากนั้นได้รับการพัฒนาจากหลายหน่วยงาน ให้ราษฎรได้รู้จักการทำพืชไร่ และเรียกชุมชนใหม่ว่าชุมชนบ้านสันติสุข เกษตรกรเริ่มรู้จักการทำพืชไร่ ทางเกษตรอื่นๆ เช่น ข้าวโพด ทำไร่เป็นขั้นบันได แต่ยังขาดหลักที่พึ่งทางจิตใจ ปัจจัยสำคัญคือการขาดแคลนพระสงฆ์เข้าไปเผยแผ่หลักธรรมคำสอนอย่างต่อเนื่อง เพราะยังไม่มีวัดตั้งอยู่ ทำให้เกษตรกรชุมชนบ้านสันติสุขส่วนใหญ่ไม่รู้จักการพัฒนาตนเองในการนำหลักธรรมไปใช้ในการดำรงชีวิต เกษตรกรมุ่งเน้นการหาเลี้ยงชีพ ส่วนใหญ่จะปลูกพืชชนิดเดียวกัน ผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายสูง รายได้ต่ำ ทำให้เห็นแก่ตัว แกร่งแย่งชิงท่ามาหากิน เป็นสาเหตุให้ชุมชนขาดความสามัคคี หากเกษตรกรรู้จักนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปใช้ ในการพัฒนาชุมชน จะทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาตนเองและประพฤติต่อกันทางกาย ทางวาจา อย่างเรียบร้อย รักษาระเบียบวินัยที่ดีของตนเองและชุมชน มีอาชีพสุจริต สิ่งเหล่านี้ถือเป็นหลักมนุษยธรรมพื้นฐานสากล ในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนา เพราะ “การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ต้องมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรม และต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมจึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน”

จุดแข็ง ของชุมชนหมู่บ้านสันติสุขมีความสามัคคี ซึ่งได้อาศัยพึ่งพากันในการร่วมกัน เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม เช่น ประเพณีปีใหม่ม้ง ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างเต็มที่และจริงใจ เช่น ให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ ช่วยเรื่องแรงงาน หรือให้ยืมที่ทำกิน ให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย และช่วยเหลือในเรื่องประกอบพิธีกรรม แม้ว่าผู้ที่ถือผีบรรพบุรุษเดียวกัน “ตัวตุ๊กลิ่ว” สามารถจะจัดพิธีกรรมงานศพในบ้านของกันและกันได้ โดยปกติชาวเผ่าม้งจะหลีกเลี่ยงไม่ให้ญาติพี่น้องของตนไปตายในบ้านเรือนผู้อื่นที่นับถือผีบรรพบุรุษไม่เหมือนกัน จากสภาพปัญหาของสังคมดังกล่าว ส่งผลต่อเกษตรกรในชุมชนบ้านสันติสุข ตำบลขุนควร อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา ประสบปัญหาโดยเฉพาะทางด้านการเกษตรกรรม เกษตรกรขาดความรู้ ขาดผู้ให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง จึงนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจจากหน่วยงานของรัฐบาลหลายหน่วยงานมีนโยบายให้ชุมชนได้รับการปรับปรุงพัฒนาฟื้นฟูให้มีชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการแก้ไขปัญหามาเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านสันติสุขให้ดีขึ้น จนกลายมาเป็นหมู่บ้านสันติสุข ที่ราษฎรก่อตั้งชุมชนเป็นไปเพราะการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐเป็นส่วนใหญ่หากเป็นเพียงนโยบายที่ไม่ได้กระจายไปสู่เกษตรกรทั้งหมดของชุมชน เพราะยังขาดความต่อเนื่องในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาชุมชน เพื่ออยู่ร่วมกัน ซึ่งมนุษย์ควรมีพื้นฐานทางศีลธรรม จริยธรรมสากลทุกคน คือ พื้นฐานหลักศีลธรรมในศีล 5 ไปใช้ในการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ปัญหาการล่วงละเมิดในชีวิต ทรัพย์สิน และจัดระเบียบกาย วาจา ใจ ของเกษตรกรในชุมชนที่อยู่ร่วมกันให้หลักแห่งความเมตตา เชื่อมโยงในการพัฒนาคนให้เข้าถึงธรรมทุกระดับ เพื่อบรรลุประโยชน์สุขส่วนตนและส่วนสังคมอันได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม มีการรวมตัวกันแบบองค์กรร่วม เพื่อเศรษฐกิจที่ดีในชุมชนอย่างยั่งยืน อยู่ดี มีสุขและเข้าถึงจุดหมายทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นหลักแห่งความประพฤติพื้นฐานของมนุษย์ หลักการของศีลกล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจจะดีต้องมีศีล เพราะศีลเป็นเครื่องจัดวางพื้นฐานเตรียมสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อย มั่นคงเพื่อจะได้ทำงานอื่น ๆ ให้มั่นคง เมื่อคนอยู่ในศีล ไม่มีอาชญากรรม ไม่มีภัยต่อชีวิต ทรัพย์สิน ศีล จะทำอะไรก็ปลอดภัย สะดวก ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีน้ำใจ ซื่อตรง เกื้อหนุนกันเป็นกระแຈที่สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อเกษตรกรมีความศรัทธา รักษาศีล 5 โดยทั่วกัน ศีล 5 จะนำความสงบสุขมาสู่ชุมชน เพราะความดีพร้อมแห่งโลกะ ย่อมมาจากผู้ประพฤติปฏิบัติตามหลักการคุณธรรมเบื้องต้น ตามหลักการแห่งศีล 5 และผู้ดีพร้อมด้วยความสมบูรณ์แห่งศีลก็จะนำมาซึ่งโภคทรัพย์ ทำให้ทุกคนได้รับประโยชน์สุขด้วยความมีฐานะที่ดีขึ้น การที่คนในชุมชนสามารถประพฤติปฏิบัติ อยู่ร่วมกันในชุมชนด้วยความเรียบร้อยก็จะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและเป็นสุขต่อไป

แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานเข้าไปช่วยให้เกษตรกรในชุมชนบ้านสันติสุขเกิดการพัฒนาตามศักยภาพในการแก้ปัญหาชุมชนได้ หากยังทำได้ไม่เต็มที่เพราะต้องเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง ผู้นำ บุคคล หากหลักพุทธธรรมมีผลไม่จำกัดกาล แม้ว่าปัจจุบันโลกจะเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ไซเบอร์เทคโนโลยีสมัยใหม่ พุทธธรรมสามารถให้ผลได้ทันทีที่ปฏิบัติ เช่น หลักเบญจศีล จะส่งผลให้ได้รับความสุขในชีวิต ทรัพย์สิน เป็นคำสอนเพื่อให้มนุษย์ทุกคนรู้วิธีการเพื่อบรรลุประโยชน์สุขในปัจจุบัน อันได้แก่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อมุ่งเลี้ยงตัวเองเป็นหลักและเพื่อการดำรงชีพ รู้จักแบ่งปัน มีการดูแลระบบการผลิตแบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาระบบนิเวศในชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และร่วมรักษาระบบนิเวศธรรมชาติของสัตว์ป่า สิ่งมีชีวิต สิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลเป็นกระบวนการเยียวยารักษาฟื้นฟู คุณภาพชีวิต คำนึงความอุดมสมบูรณ์ของชีวิตทุกชีวิตในชุมชนให้อยู่ร่วมกันโดยอิงอาศัยกันทั้งหลักคุณธรรมที่ได้จากการรักษาศีล 5 คือหลักเบญจธรรม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง พุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 เพื่อการพัฒนาชุมชนของเกษตรกร: กรณีศึกษาชุมชนบ้านสันติสุข อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาภาพพุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 ในชุมชน เพื่อศึกษาพุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 ในการพัฒนาชุมชนและเพื่อหาแนวทางการสื่อสารศีล 5 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาพุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 ในสมัยพุทธกาลมาใช้สำหรับการเผยแพร่ศีล 5 เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของเกษตรกรในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ได้รับประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการนำพุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 ที่พระพุทธเจ้าทรงเป็นตัวอย่างในด้านการปฏิบัติ และด้านการนำแนวคิดวิธีการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับศีล 5 มาสื่อสารกับพุทธศาสนิกชนซึ่งสามารถพัฒนาชีวิตของตน และคนในชุมชนได้
2. ได้รับประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานเชิงวิจัยนำร่อง (Pilot Study) การนำพุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 ไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของเกษตรกรในชุมชนหมู่บ้านสันติสุข อำเภอโป่ง จังหวัดพะเยา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดพุทธวิถีการสื่อสาร

1. พระพุทธศาสนากล่าวว่าพระพุทธเจ้าเป็นบรมครู ทรงสื่อสารสอนพุทธบริษัท คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา บุคคลทั่วไปทั้งเทวดาและมนุษย์ ตามพระนามที่ได้รับการยกย่องว่า สดุดา เทวมนุสสาณ ทรงเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ขนานพระคุณว่าอนุตตโร ปุริสทมมสารถิ แปลว่า เป็นสารถีฝึกคนได้ไม่มีใครยิ่งกว่า (พ.ช.(ไทย) 25/237/12.) พระนามของพระองค์มีความหมายว่า ปราชญ์ และพุทธศาสนิกชนทั้งหลายเคารพบูชาและยกย่องเทิดทูนพระองค์ในฐานะทรงเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ทรงมีพระปริชา สามารถอย่างยอดเยี่ยมในการอบรมสั่งสอน และได้ทรงประสบผลสำเร็จในงานนี้เป็นอย่างดี เนื้อพระธรรมคำสอน หลักการสื่อสาร และวิธีการสื่อสารของพระพุทธองค์ปรากฏอยู่แล้วในพระไตรปิฎก และคัมภีร์อธิบายมีอรรถาเป็นต้นแล้ว แต่คัมภีร์เหล่านั้นมีเนื้อหามากมาย มีขนาดใหญ่ การศึกษาวิธีการสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจึงเท่าเป็นการศึกษาพุทธวิถีการสื่อสารซึ่งจะได้นำหลักการมาประยุกต์ใช้ในหลักการศึกษาและใช้เป็นแนวทางในพุทธวิถีการสื่อสารหลักธรรมในปัจจุบัน

2. พุทธวิถีการสื่อสารคือการเผยแผ่เพื่อให้ขยายออกไป การทำให้ขยายวงกว้างออกไป ทำให้แพร่หลาย ออกไป การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนใน พระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศ มีผู้ศรัทธาเลื่อมใสเคารพ ยำเกรง ในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ มีหัวใจแห่งการปฏิบัติใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1. หลักประโยชน์ 3 การประกาศพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักประโยชน์ และความสุข ของมหาชนเป็นที่ตั้ง ถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้า ทรงประทานโอวาทให้แก่เหล่าพระสาวกชุดแรกที่ทรงส่งให้ไปประกาศพรหมจรรย์ว่า“พวกเธอ จงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงาม ในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์ บริสุทธี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545)

2.2. หลักไตรสิกขา ไตรสิกขา คือ สิ่งที่เรียกว่าความงาม ในเบื้องต้น ได้แก่ ศีล งามในท่ามกลางได้แก่ สมาธิ งามในที่สุด ได้แก่ ปัญญา ปรากฏใน พระดำรัสที่ส่งสาวกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งแรก ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟังได้นั้น หลักนี้ถือเป็นหลักใหญ่ที่ ครอบคลุมการปฏิบัติให้บรรลุประโยชน์ที่ตนพึงปรารถนา ดังปรากฏในเมตตาสสูตร ขุททกนิกาย ว่าผู้ฉลาด ในประโยชน์มุ่งหวังบรรลุสันตพ ครอบงำเพียรณียกิจ ครอบงำผู้อจหาญ ชื่อตรง เก่งครัด ว่าง่าย อ่อนโยน และไม่เย่อหยิ่งควรเป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย มีกินน้อย มีความประพฤติ เบา มีอินทรีย์สงบ มีปัญญารักษาตน ไม่คะนอง ไม่ติดในตระกูลทั้งหลายหนึ่ง ไม่ควรประพฤติกว้างหายใดๆ ที่จะเป็นสาเหตุให้วิญญูชนเหล่าอื่นตำหนิเอาได้ (ม.ม. (ไทย) 4/1/1, พ.อุ. 25/1-4/93-96)

2.3. ศักยภาพของมนุษย์ พระพุทธเจ้าถือหลักว่า มนุษย์เป็นผู้ฝึกได้ มนุษย์สามารถที่จะรู้ ตามได้ ถ้าเขาได้ฝึกฝนตนตามหลักการที่แสดง การมองเช่นนี้ เป็นการมองที่ศักยภาพทางปัญญา ของมนุษย์มากกว่ามองในแง่ความแตกต่างในด้านทางร่างกาย ซึ่งถือเป็นหลักใหญ่หลักหนึ่ง ที่นำไปสู่การรับสมาธิ การพยายามที่จะทำให้เกิดเห็นอุดมการณ์ที่เป็นเหมือนการมองมนุษย์ทุกคน ที่จิตใจมากกว่ามองรูปลักษณ์ที่แสดงออกมามากมายนอก อันจะนำไปสู่การรับฟังคำสอนและนำไปปฏิบัติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ผู้ฟัง ดังนี้

พระพุทธเจ้าทรงแยกวิเคราะห์ผู้รับสารตามระดับปัญญา พระองค์จะทรงสื่อสารตามความเหมาะสม ของบุคคล ดังนี้

1) ความแตกต่างของบุคคล 4 ประเภท ทรงมองเห็นว่าบุคคลมีความสามารถทางปัญญา แตกต่างกันเป็น 4 ระดับ คือ

1.1) อุคฆตติชฌญ ได้แก่ ผู้มีปัญญที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจพระธรรมคำสอนได้ทันที เมื่อได้ฟังเปรียบเสมือนดอกบัวเจริญเต็มที่ ผลิผลให้เฮอร์ดับน้ำ เติบโตที่จะบานได้ทันทีเมื่อได้รับ แสงจากดวงอาทิตย์

1.2) วิปจิตติชฌญ ได้แก่ ผู้สามารถเรียนรู้ได้เมื่อมีการอธิบายขยายความเพิ่มเติม เปรียบเสมือน ดอกบัวที่ชูก้านมาถึงระดับพื้นน้ำรอที่จะโผล่พ้นน้ำในวันรุ่งขึ้นและเตรียมบานเมื่อได้รับแสงตะวัน

1.3) เนยยะ คือ ผู้ที่อาจเรียนรู้ธรรมด้วยอาศัยความเพียรอย่างยั้งยวดทั้งด้วยการฟัง การคิด การถาม การท่องบ่น เปรียบเสมือนดอกบัวที่อยู่ใต้น้ำ ต้องการเวลาในการโผล่ขึ้นสู่พื้นผิวน้ำ เพื่อเบ่งบานในโอกาสต่อไป

1.4) ปทปรมะ ได้แก่ ผู้ซึ่งไม่อาจเรียนรู้และเข้าใจในพระธรรมวิเศษ แม้จะฟัง คิดและท่องบ่น อย่างไรก็ตาม เปรียบเสมือนบัวที่จมติดอยู่ใต้อก (ที.ปา.(ไทย) 11/34/293.)

2) ความแตกต่างของบุคคลโดยจิตนิสัย บุคคลย่อมมีพฤติกรรมที่ต่างกัน เนื่องจาก สาเหตุภายใน คือ จิตนิสัย 6 ประการ ได้แก่ บางคนชอบสวยงาม (ราคะจริต) บางคนชอบใช้อารมณ์ หุนหัน พลันแล่น มักโกรธ (โทสะจริต) บางคนก็ปกคลุมหลงเร็ว (โมหะจริต) บางคนก็มีความเชื่อความศรัทธาโดยขาดปัญญา (ศรัทธาจริต) บางคนก็มีปกติใช้วิจารณ์ญาณ ก่อนรับฟัง (พุทธิจริต) บางคนก็จัดอยู่ในพวกคิดมาก กังวลมาก หาข้อยุติได้ยาก (วิตกจริต)

3. พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ สีลปาวัน เขตกรุงโกสัมพี ครั้นนั้น พระผู้มีพระภาคทรง หยิบใบประดู่ลาย 2-3 ใบขึ้นมา แล้วรับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมา ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจะเข้าใจความหมายข้อนี้ว่าอย่างไร ใบประดู่ลาย 2-3 ใบที่เราหยิบขึ้นมา กับใบที่ อยู่บนดิน อย่างไหนจะมากกว่ากัน ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า ใบไม้ที่อยู่บนดินไม่นั้นแล มากกว่า ใบประดู่ลาย 2-3 ใบ ที่พระองค์ทรงหยิบขึ้นมามีเพียงเล็กน้อย พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่เรารู้แล้วแต่มีได้ออกเธอทั้งหลายก็มากมายเหมือนกันเพราะเหตุไร เราจึงมิได้ออกเพราะ สิ่งนี้ไม่มีประโยชน์ ไม่ใช่จุดเริ่มต้นแห่งพรหมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย ไม่เป็นไป เพื่อความคลายกำหนัด ไม่เป็นไปเพื่อดับ ไม่เป็นไปเพื่อสงบระงับ ไม่เป็นไปเพื่อรู้ยิ่ง ไม่เป็นไปเพื่อตรัสรู้ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน เพราะเหตุนั้น เราจึงมิได้ออก (ส.มท.(ไทย)19/613)

4. ภิกษุทั้งหลาย แม้ว่าภิกษุจะพึงจับชายสังฆาฏิของเราติดตามรอยเท้าเรติดตามไป ข้างหลัง แต่ภิกษุนั้นมีความละโมภกำหนดยึดอย่างแรงกล้าในกาม มีจิตพยาบาท คิดประทุษร้าย หลงลืมสติไม่รู้ตัว มีจิตไม่ตั้งมั่น กระสับกระส่าย ไม่สำรวมอินทรีย์ แท้จริงแล้ว ภิกษุนั้น ก็ยังชื่อว่าอยู่ห่างไกลเรา เราทั้งหลายไกลภิกษุนั้น นั้นเป็นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุนั้นยังไม่เห็นธรรม เมื่อไม่เห็นธรรม ชื่อว่าไม่เห็นเรา

ภิกษุทั้งหลาย แม้ถ้าภิกษุอยู่ไกลเราถึง 100 โยชน์ แต่ภิกษุนั้นไม่มีความละโมภ มีจิตตั้งมั่นแน่วแน่ สำรวมอินทรีย์ แท้จริงแล้ว ภิกษุนั้นก็ชื่อว่าอยู่ใกล้เรา เราทั้งหลายใกล้ภิกษุนั้น นั้นเป็นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุนั้นเห็นธรรม แม้เห็นธรรม ชื่อว่าเห็นเรา (ที.ส. (ไทย) 9/781/118.)

5. การทำบูชาอย่างนั้นไม่ชื่อว่าบูชาพระองค์ด้วยการบูชาอย่างอื่น แต่ผู้ใดจะเป็นภิกษุหรือ ภิกษุณี อุบาสกอุบาสิกาก็ตาม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบ ผู้นั้นแหละชื่อว่าบูชาพระองค์ ด้วยการบูชาอย่างอื่น เราจะพยายามเพื่อบรรลุอุทิศผลในช่วงเวลาที่พระศาสดายิ่งทรงพระชนม์ อยู่แน่นอน เพื่อเป็นการบูชาพระองค์ "ท่านธรรมามาราคิดตั้งแล้ว ก็เป็นผู้เดียวเท่านั้น ครั้นอยู่ในอิริยาบถต่างๆ ก็นึกถึง ระลึกถึงธรรมที่พระศาสดาทรงแสดงอยู่ตลอดเวลา ไม่คลุกคลีด้วย ภิกษุหลายรูป อยู่รูปเดียวในที่สงัด ครั้นพระองค์ทรงทราบก็ทรงอนุโมทนาสาธุการว่า ดีแล้วๆ ผู้ที่มีความรักเคารพในเรา จึงประพฤติอย่างธรรมารามเถิด ภิกษุทั้งหลาย ผู้ที่บูชาเราด้วยของหอม ระเบียบ

ดอกไม้ หมายความว่าบูชาเราจริงไม่ ส่วนผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม จึงชื่อว่าบูชาเรา อย่างแท้จริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545)

แนวคิดศีล 5

1. ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีลคือข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจา ทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 ศีล 8 (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)
2. ในพระไตรปิฎก มหามาสสูตรอังคุตตรนิกาย อฏฺฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องศีล โดยเฉพาะศีล 5 โดยทรงมุ่งถึงการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า มหานามะ เมื่อใดแล อุบาสกเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดีกในกามเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เมื่อนั้นอุบาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล (อภ. อฏฺฐก. (ไทย) 23/25/269.)
3. ในกฎทนต์สูตร ทิฆนิกาย สิลขันธ์วรรค พระพุทธเจ้าตรัสศีล โดยทรงเรียกว่า สิกขาบท โดยให้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจา การที่บุคคลผู้มีจิตเลื่อมใสสมทานสิกขาบททั้งหลาย คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการประพฤติดีกในกาม เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท นี่เป็นยัญซึ่งใช้ทุนทรัพย์และมีการตระเตรียมน้อยกว่า แต่มีผลานิสงส์มากกว่ายัญสมบัติ 3 ประการมี องค์ประกอบ 16 กวณิยทานที่ทาสืบกันมา กว่าวิหารทาน และกว่าสธมณณิน (ที.ส. (ไทย) 9/352/147.)
4. พุทธสาภิภุ (2539) ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีลหมายถึงความเป็นปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใดๆ เกิดขึ้น โดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมาที่กาย ที่วาจา ศีล คือการปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางกายนอก ศีลพัฒนาที่กาย ที่วาจา ให้เป็นกาย วาจา ที่น่าดู เมื่อเรามีศีลเป็นพื้นฐานแล้ว เราจึงจะมีจิตที่เป็นสมาธิได้ง่าย ถ้ามีศีลดีสมาธิก็มีง่าย
5. สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2538) ทรงแสดงทัศนะเรื่องความหมายของศีลไว้ว่าศีลแปลตามศัพท์ว่า ปกติ หมายความว่า ความเป็นปกติเรียบร้อย (อย่างหนึ่ง) ความเคยชินลงรูปลงตัวติดอยู่ประจำอยู่ เป็นปกติ(อย่างหนึ่ง) ความเป็นปกติเรียบร้อย หมายถึง ความปกติเรียบร้อยของความประพฤติ เพราะเว้นการที่ควรเว้น ประพฤติการที่ควรประพฤติศีล 5 หรือ เบญจศีล คือความประพฤติชอบทางกาย และวาจา การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษากายปกติตามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน
6. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2557) ได้เขียนไว้ในหนังสือ “พุทธธรรมฉบับขยายความ” ให้แนวคิดเกี่ยวกับ “ศีล” ตามความหมายกว้างๆ อย่างที่ใช้เป็นคำไทยนั้น กล่าวได้คร่าวๆ ว่า มี 2 ระดับ หนึ่ง ระดับทั่วไป ได้แก่ ระดับธรรม หรือระดับที่ยังเป็นธรรม คือเป็นข้อแนะนำสั่งสอน หรือหลักความประพฤติที่แสดง (เทศะ) ให้รู้เข้าใจ ผู้ที่ทำได้ ทำชั่ว มีความประพฤติดีประพฤติชั่ว หรือรักษาศีลละเมิดศีลย่อมได้รับผลดีผลชั่วเองตามเหตุปัจจัย ตามกฎธรรมดาแห่งความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม หรือตามกฎแห่งกรรมนั้น สองระดับเฉพาะ ได้แก่ ระดับวินัย หรือระดับที่เป็นวินัย คือเป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติ คือวางหรือกำหนดขึ้น (บัญญัติตะ) ไว้เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่ง โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของคณะ หรือชุมชนนั้นโดยเฉพาะ ผู้ละเมิดบทบัญญัติแห่งศีลประเภทวินัยนี้ มีความผิดตามอาญาของหมู่ เข้าม่าอีกชั้นหนึ่ง เพิ่มจากอกุศลเจตนาที่ได้รับผลตามกฎแห่งกรรมของธรรมชาติ
7. คัมภีร์วิสุทธิมรรคพระพุทธโฆสาจารย์ (2546) ได้อธิบายความหมายของ ศีล ไว้ว่าคำว่า “ศีล” นี้ แปลว่า ปกติ คือทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด, แปลว่า เย็น คือทำให้เป็นคนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะขาดศีล แปลว่า เกษม คือปลอดภัย ทำให้เบากายเบาใจ และเป็น สีสนะ กล่าวคือเป็นมุรธา ส่วนคำว่า “สีสนะ” นี้ ก็คือกิริยาที่รวมเอาไว้อย่างดี หมายถึงความที่กรรมในทวารมีกายกรรมเป็นต้น ไม่กระจัดกระจายโดยความมีระเบียบอันดีอย่างหนึ่ง คือความเข้าไประับไว้ หมายถึง ความเป็นที่รองรับโดยความที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลายศีล คือ เจตนา หมายถึง เจตนางดเว้นจากบาปกรรมมีปณาดิบาปเป็นต้นศีล คือ เจตสิก (ได้แก่กุศลธรรม คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ) ของบุคคลผู้งดเว้นจากบาปกรรมมีปณาดิบาปเป็นต้นศีล คือ การสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวมด้วยความรู้ สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม ศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกาย หรือด้วยวาจาของผู้ที่สมทานศีลแล้ว
8. ในคัมภีร์วิมุตติมรรค พระอุปัชฌาย์ (2538) กล่าวความหมายของศีลไว้ว่าศีล หมายถึง ศีระะ ความเย็น สันติ ดีเลิศ การกระทำปกติและสภาพปกติตามธรรมชาติของทุกๆ และสุขศีล หมายถึง ความเย็น มีอธิบายว่า ไม่นับหนี่ที่มีความเย็นมากที่สุดช่วยทุเลาความร้อนของพิษไข้ในร่างกายได้ฉับไฉ ศีลก็ฉับนั้น เกิด ช่วยทุเลาไข้ที่เกิดจากความสะดุ้งกลัวหลังจากศีลขาดและก่อให้เกิดปราโมทย์ศีล

หมายถึง สันติ เมื่ออธิบายว่า ถ้าบุคคลมีศีล เขาจะมีความประพฤติเรียบร้อยไม่สร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้นปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ, สันตฤต ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล คือความปกติของธรรมชาติ ธรรมชาติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้ สภาวะความสำรวม

แนวคิดพัฒนาชุมชน

1. กัทธพร สิริกาญจน (2529) ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง "บทบาทพระสงฆ์ในงานพัฒนาชนบท" สรุปแนวคิดได้ว่าพระสงฆ์ได้ใช้หลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาไปประยุกต์กับวิถีชีวิตของชาวบ้าน คือ (1) การปลูกฝังธรรมะในจิตใจ หมายถึง การหล่อหลอมความคิดทัศนคติ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต หลักธรรมสอนให้เห็นว่าสิ่งทั้งหลายไม่อยู่โดดเดี่ยว แต่มีความสัมพันธ์ สอดคล้องเป็นเหตุปัจจัยต่อกัน เมื่อต้องการผลเช่นใดก็ต้องสร้างเงื่อนไขหรือเหตุปัจจัยเช่นนั้น เช่น เมื่อต้องการพ้นจากความยากจนก็ต้องขยันหมั่นเพียรและต้องแก้ไขสาเหตุของความยากจน เมื่อต้องการให้พืชผลเจริญงอกงามก็ต้องทำนุบำรุงและจัดภัยของพืช เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่นๆ ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในพุทธธรรม คือ หลักอิทธิบาท 4 ว่าด้วย จันทะ พหุโล วัริยะ ความพากเพียร จิตตะ ความเอาใจใส่ วิมังสา หมั่นไตร่ตรองงานที่ทำ อันเป็นผลให้การทำงานมีผลดี ทำให้การงานมีความรอบคอบถี่ถ้วน และเกิดประโยชน์มากที่สุดมีคุณภาพที่สุด (2) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและการเดินทางสายกลาง หมายถึง การลงมือประกอบการทำมาหากินด้วยตนเองโดยทำเกษตรแบบผสมผสาน เช่น ทำนาและเลี้ยงปลารองนำไปด้วย หรือทำไร่แบบผสมผสาน ปลูกพืชหมุนเวียน ในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจแบบผสมผสานนี้จะได้ผลดีต่อเมื่อผู้ประกอบการใช้วิธีการเดินทางสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนา คือ มีเป้าหมายในการเลี้ยงตนเองเท่านั้นตามหลักกินอยู่แต่พอดี จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องขยายงานให้มีขนาดใหญ่โตเกินความจำเป็นในการดำเนินชีวิต ไม่หวังผลทางการค้าและกำไรธุรกิจ ผู้ที่สามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข มีชีวิตที่เรียบง่าย และสันโดษ (ความพอใจในอัตภาพ) ผู้ที่ประกอบอาชีพโดยพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจจึงเป็นผู้เดินทางสายกลางพวกเขาไม่รวยล้นฟ้า แต่ไม่ลำบากยากจนสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข

2. ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2538) ให้แนวคิดใน "เอกสารทางวิชาการของกรมการพัฒนาชุมชน" เกี่ยวกับ ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนว่า การพัฒนาชุมชนนั้นให้ความสำคัญ เชื่อมั่นในบุคคลว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุด ที่สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองทางกายภาพ จิตภาพ ได้หากได้มีโอกาสและแนะนำ และเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนปรารถนาต้องการความยุติธรรมที่มีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความสุขกาย สมายใจ และได้รับการยอมรับจากสังคม

3. จินตนา สุขจันทน์ (2537) ได้เขียนไว้ในหนังสือ "โอกาสการศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21" สรุปแนวคิดให้เห็นถึง ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน มีแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกันและมีพฤติกรรมอย่างเดียวกัน เช่น มีภาษาพูดและวัฒนธรรมเหมือนกัน และชุมชนควรมีองค์ประกอบคือ 1. กลุ่มคน 2. พื้นที่ที่อาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น 3. มีความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชน 4. มีผลประโยชน์ร่วมกัน ส่วน การพัฒนา หมายถึง กระบวนการทำให้ชีวิตดีขึ้น ดังนั้น การพัฒนาชุมชน หมายถึง การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ชุมชนดีขึ้น มีขอบเขต ดังนี้ 1. เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้ก่อน มีจุดหมาย ระยะเวลาและขั้นตอนในการทำงาน 2. เป็นกระบวนการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง 3. เป็นกระบวนการที่นำเอาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมาใช้ประโยชน์สูงสุด 4. เป็นกระบวนการให้การศึกษากับประชาชน และพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน โดยส่งเสริมให้ประชาชน มีความคิดริเริ่มและรู้จักช่วยตนเอง โดยใช้พลังกลุ่มเป็นสำคัญ 5. เป็นกระบวนการที่อาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับประชาชนและประชาชนกับหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน 6. เป็นกระบวนการที่ต้องพิจารณาถึงสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนที่กำลังพัฒนา 7. ผลประโยชน์ของการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะต้องตกแก่ประชาชนส่วนใหญ่

4. ประเวศ วะสี (2530) "พุทธเกษตรกรรมกับคานาความสุขของคนไทย" ให้แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ต้องมีบุญจันทร์ ประกอบด้วย 1) จิตใจมีธรรมะ ขยัน ไม่โลภ มีสันโดษธรรม จะกำหนดแบบแผนการผลิต ทำให้เกิดการสมดุลทางเศรษฐกิจ 2) แบบแผนการผลิตเพื่อกินเองใช้เอง ต้องทำหลายอย่าง เป็นเกษตรผสมผสาน มีกินมีใช้ครบ ธรรมชาติแวดล้อมสมดุล 3) ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม เกิดขึ้นเพราะมีแบบแผนการผลิตดังกล่าวและไม่โลภ 4) การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ผลิตเพื่อกินเองใช้เอง ความสมดุลธรรมชาติแวดล้อมกับพฤติกรรมไม่ฟุ้งเฟ้อ ทำให้เศรษฐกิจได้สมดุล พอกินพอใช้ ไม่ขาดทุน ไม่เป็นหนี้ ชีวิตสงบ 5) ชีวิตชุมชน ระบบชีวิตมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใกล้เคียง มีการสังสรรค์ เกิดวัฒนธรรมของชุมชน มีวัดเป็นสถาบันชุมชน ช่วยพัฒนาจิตใจ เป็นศูนย์กลางการศึกษา สาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรม เป็นสถานสังคมสงเคราะห์ เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจชุมชนที่มีรากฐานนี้ เกษมเป็นปกติและมีจิตวิญญาณ มีใช้ชุมชนที่มีรากฐานนี้แตกสลายและไร้จิตวิญญาณ

บทสรุป

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้รู้ถึงพุทธวิถีการสื่อสารศีล 5 ในสมัยพุทธกาลโดยพระพุทธานั้นทรงพิจารณา เนื้อหาที่จะสอนก่อน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมคำสอนได้อย่างชัดเจนโดยเรียงจากเรื่องง่าย จากเรื่องที่รู้อยู่แล้วไปสู่เรื่องที่ลุ่มลึกต่อไป โดยให้เหตุผลที่ผู้เรียน

ภาคผนวก ซ

รูปภาพกลุ่มผู้ให้การสัมภาษณ์งานวิจัย

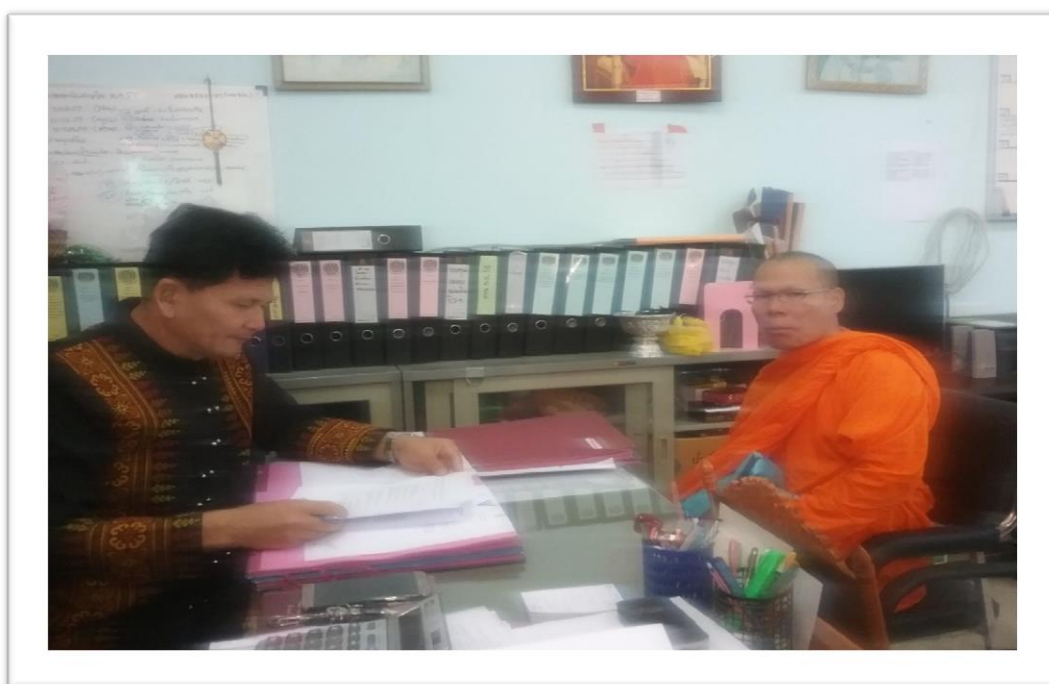
สัมภาษณ์ พระครูวรพงศ์คณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอปาง
เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ พระครูบรรพธรรมโสภิต เจ้าคณะตำบลขุนควร
เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ พระอธิการสมชัย ชยลงกาโร เจ้าอาวาสวัดบ้านสบขาม ตำบลขุนควร
เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายกมล เสวกหารี พัฒนาการ อำเภอปาง
เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายศรีมูล ศรีวิชัย กำนันตำบลขุนควร
เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายนาค บุญเทพ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนควร
เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายจำลอง เออไชยา นักวิชาการส่งเสริมเกษตรประจำตำบลขุนควร
เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นางวะ อัครจินดาพล ปราชญ์ชาวบ้าน
เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นางสมพร ตาจุมปู ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขุนควร
เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นางสาวสารภี มีปาน พัฒนาการประจำตำบลขุนควร
เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	:	พระปรีชา ฉายา ขนติโปล นามสกุล ท้าวบุบผา
วัน เดือน ปีเกิด	:	วันจันทร์ ที่ ๒๑ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๐
สถานที่เกิด	:	ต.คำบง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี ๔๑๑๖๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	๑๙ หมู่ ๘ วัดกำแพง ตำบลบางเขน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทรศัพท์ (มือถือ) ๐๘๑-๑๖๗-๘๓๗๐
อุปสมบท เมื่อ	:	วันที่ ๒๑ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ วัดบัวขวัญ ต.บางกระสอ อ.เมือง จ.นนทบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๗	:	นักธรรมชั้นตรี สำนักเรียนวัดบัวขวัญ จ.นนทบุรี
พ.ศ. ๒๕๔๐	:	มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบ้านผือ จ.อุดรธานี
พ.ศ. ๒๕๔๓	:	มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบ้านผือ จ.อุดรธานี
พ.ศ. ๒๕๕๐	:	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (สาขาการตลาด) วิทยาลัยเทคโนโลยีอาเซียน (เจแบค) จังหวัดหนองคาย
พ.ศ. ๒๕๕๘	:	พุทธศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ (สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
	:	ชั้นปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธรรมนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๕๓	:	นิสิตปฏิบัติงาน (พระธรรมจาริก) อ.พร้าว จ.เชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๕๔	:	นิสิตปฏิบัติงาน (พระธรรมจาริก) อ.ท่าสองยาง จ.ตาก
พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๖	:	นิสิตปฏิบัติงานฯ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๕๗	:	นิสิตปฏิบัติงาน (พระธรรมจาริก) อ.ปง จ.พะเยา